

В С Т У П

Проголосивши себе суверенною і незалежною державою, Україна взяла курс на кардинальне реформування суспільного устрою, побудову громадянського суспільства і ринкової економіки, в якій функціонують різні форми власності та підприємництва.

Наділення підприємств і громадян свободою господарської діяльності та підприємництва дало поштовх до розгортання сфери майнових відносин та урізноманітнення господарських зв'язків суб'єктів підприємницької діяльності як у внутрішньому обороті країни, так і при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності.

Важливість теоретичної розробки питань, пов'язаних з зовнішньоекономічною діяльністю, зумовлена не лише відсутністю монографічних досліджень з цих питань у правовій науці, а й потребами юридичної практики.

У пропонованій книзі з'ясовується поняття і види зовнішньоекономічної діяльності; правові основи зовнішньоекономічної діяльності; суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності; повноваження органів державної влади щодо управління зовнішньоекономічною діяльністю; тарифне і нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності; зовнішньоекономічний договір (контракт) в зовнішньоекономічній діяльності; види зовнішньоекономічних договорів, їх зміст та порядок укладання; розрахунки за зовнішньоекономічними договорами; міжнародні правила по тлумаченню термінів "ІНКОТЕРМС"; правова регламентація діяльності і порядок розгляду спорів за зовнішньоекономічними контрактами; визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів.

Особливістю цього посібника є прагнення авторів не тільки допомогти студентам розібратися у процесах, що відбуваються в зовнішньоекономічній діяльності, але й навчити їх приймати конкретні законодавчо обґрунтовані рішення. Для цього в кінці кожної теми студентам надається можливість перевірити правильність отриманих знань і рішень, що приймаються, шляхом відповідей на теоретичні чи практичні питання зовнішньоекономічної діяльності.

Як навчальний посібник книга розрахована на студентів юридичних та економічних вузів. Вона становитиме інтерес і для широкого кола підприємців та інших осіб, які цікавляться правовим забезпеченням зовнішньоекономічної діяльності. Цьому сприятиме добірка основних законодавчих актів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

Розділ 1

Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності

1.1. Особливості та джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

В зовнішньоекономічній діяльності виникають цивільно-правові відносини між її рівноправними учасниками, адміністративно-правові відносини з участю державних органів (податкових, митних та інших). При укладенні і виконанні зовнішньоекономічних угод необхідно не тільки враховувати цивільне право, але й дотримуватись податкового, митного і валютного регулювання.

При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності виникають відносини міжнародного характеру, так при здійсненні і виконанні зовнішньоекономічних угод слід враховувати не тільки національне матеріальне право, а і колізійне право, а також норми іноземного і міжнародного права. У відповідності з законом України „Про міжнародні договори України”, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Термін „зовнішньоекономічне право” ще не повністю ввійшов в науковий і нормативний оборот. Для закріплення його в законодавстві та інших джерелах необхідно вирішити комплекс питань правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкти господарської діяльності України та іноземні суб'єкти господарської діяльності при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності керуються такими принципами:

Принципом суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, що полягає у:

- виключному праві народу України самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на території України, керуючись законами, що діють на території України;

- обов'язку України неухильно виконувати всі договори і зобов'язання України в галузі міжнародних економічних відносин;

Принципом свободи зовнішньоекономічного підприємництва, що полягає у:

- праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки;

- праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснювати її в будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами України;

- обов'язку додержувати при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності порядку, встановленого законами України;

- виключному праві власності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на всі одержані ними результати зовнішньоекономічної діяльності;

Принципом юридичної рівності і недискримінації, що полягає у:

- рівності перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

- забороні будь-яких, крім передбачених законодавством, дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками;

- неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів, крім випадків, передбачених законом України „Про міжнародні договори України”;

Принципом верховенства закону, що полягає у:

- регулюванні зовнішньоекономічної діяльності тільки законами України;

- забороні застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що у будь-який спосіб створюють для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності умови менш сприятливі, ніж ті, які встановлені законами України;

Принципом захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, який полягає у тому, що Україна як держава:

- забезпечує рівний захист інтересів всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України;

- здійснює рівний захист всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права;

- здійснює захист державних інтересів України як в Україні, так і за її межами лише відповідно до законів України, умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права;

Принципом еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється згідно з вищезазначеними принципами, з метою:

- забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України;

- стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;

- створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється за допомогою:

- законів України;
- передбачених в законах України актів тарифного і нетарифного регулювання, які видаються державними органами України в межах їх компетенції;
- економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного та інших) в межах законів України;
- рішень недержавних органів управління економікою, які приймаються за їх статутними документами в межах законів України;
- угод, що укладаються між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і які не суперечать законам України.

Особливе і безпосереднє значення для регулювання зовнішньоекономічних відносин має спеціальне законодавство, а саме закони України: „Про зовнішньоекономічну діяльність”, „Про режим іноземного інвестування”, „Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”, „Про митний тариф України”, Митний кодекс України та ряд інших нормативно-правових актів. До міжнародних норм, якими, як правило, керуються суб'єкти ЗЕД, можна віднести: Конвенцію ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень, 11.04.1980), Конвенцію про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.) та інші.

На території України для іноземних суб'єктів господарської діяльності запроваджуються наступні правові режими :

- національний режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків не менший ніж суб'єкти господарської діяльності України. Національний режим застосовується щодо всіх видів господарської діяльності іноземних суб'єктів цієї діяльності, пов'язаної з їх інвестиціями на території України, а також щодо експортно-імпортних операцій іноземних суб'єктів господарської діяльності тих країн, які входять разом з Україною до економічних союзів;

- режим найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мита, податків та зборів, якими користується та/або буде користуватися іноземний суб'єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави, якій надано згаданий режим, за винятком випадків, коли зазначені мита, податки, збори та пільги по них встановлюються в рамках спеціального режиму, визначеного нижче. Режим найбільшого сприяння надається на основі взаємної угоди суб'єктам господарської діяльності інших держав згідно з відповідними договорами України та застосовується у сфері зовнішньої торгівлі;

- спеціальний режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон, а також до територій митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України відповідно до статті 25 закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

1.2. Поняття, суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності.

Основним нормативним актом, що регулює зовнішньоекономічну діяльність в Україні, є Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність», згідно з яким

зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Відповідно до статті 377 Господарського кодексу України *зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном або робочою силою.*

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:

- фізичні особи – громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;

- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні доми, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

- структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

- інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Україна в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, а також інші держави, які беруть участь у господарській діяльності на території України, діють як юридичні особи згідно з чинним законодавством України.

До **видів зовнішньоекономічної діяльності**, які здійснюють в Україні суб'єкти цієї діяльності, належать:

- експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
- надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України;
- надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України;
- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;

- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;
- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України;
- створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;
- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;
- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;
- організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;

- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- операції по придбання, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку;

- роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами;

- роботи іноземних фізичних осіб на контрактній сплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами;

- інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені прямо і у виключній формі законами України.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають рівне право здійснювати будь-які її види, прямо не заборонені законами України, незалежно від форм власності та інших ознак.

Фізичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці. Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є.

Юридичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність відповідно до їх

статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи .

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який одержав від цієї діяльності у власність кошти, майно, майнові і немайнові права та інші результати, має право володіти, користуватися і розпоряджатися ними за своїм розсудом.

Здійснення видів зовнішньоекономічної діяльності, зазначених вище, за межами України підлягає регулюванню також законами відповідних держав.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України мають право відкривати свої представництва на території інших держав згідно з законами цих держав.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право на участь у міжнародних неурядових економічних організаціях.

У разі зміни назви, юридичного статусу, юридичної адреси чи оголошення іноземного суб'єкта господарської діяльності неплатоспроможним або банкрутом, його представництво на території України зобов'язане повідомити про це Міністерство економіки України у семиденний строк.

Господарська, в тому числі зовнішньоекономічна діяльність іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України, регулюється відповідними законами України.

1.3. Захист прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Україна зобов'язана здійснювати захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права. Такий захист здійснюється за зверненням зазначених суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності через дипломатичні та консульські установи,

державні торговельні представництва, які представляють інтереси України.

У разі, коли є відомості про те, що інші держави, митні союзи або економічні угруповання обмежують здійснення законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відповідно до їх компетенції мають право застосовувати адекватні заходи у відповідь на такі дії. У разі, якщо такі дії заподіюють шкоду або створюють загрозу її заподіяння державі чи суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, зазначені заходи можуть передбачати її відшкодування.

Заходами у відповідь на дискримінаційні або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань є:

- застосування повної заборони (повного ембарго) на торгівлю;
- застосування часткової заборони (часткового ембарго) на торгівлю;
- позбавлення режиму найбільшого сприяння або пільгового спеціального режиму;
- запровадження спеціального мита;
- запровадження режиму ліцензування або квотування зовнішньоекономічних операцій;
- встановлення квот (контингентів);
- запровадження комбінованого режиму квот і контингентів;
- запровадження індикативних цін щодо імпорту або експорту товарів;
- інші заходи, передбачені законами та міжнародними договорами України.

1.4. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності.

Україна як держава і всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та іноземні суб'єкти господарської діяльності несуть відповідальність за порушення Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" або пов'язаних з ним законів України та своїх зобов'язань, які випливають з договорів (контрактів), на умовах і в порядку, визначених законами України.

Україна як держава не несе відповідальності за дії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності не несуть відповідальності за дії України як держави.

Якщо Україна бере участь у зовнішньоекономічній діяльності як суб'єкт такої діяльності, вона несе відповідальність на загальних та рівноправних засадах з іншими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Всі справи та питання щодо визначення відповідальності, які виникають при застосуванні Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність", а також пов'язаних з ним законів України, підсудні судовим органам України. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та іноземні суб'єкти господарської діяльності мають право на судовий розгляд зазначених справ та питань.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності можуть застосовуватися такі види відповідальності:

- майнова відповідальність;
- кримінальна відповідальність.

Майнова відповідальність застосовується у формі матеріального відшкодування прямих, побічних збитків, упущеної вигоди, матеріального відшкодування моральної шкоди, а також майнових санкцій.

Якщо порушення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності або іноземними суб'єктами господарської діяльності чинного законодавства України призвели до виникнення збитків, втрати вигоди або моральної шкоди у

інших таких суб'єктів або держави, суб'єкти, що порушили закон, несуть матеріальну відповідальність у повному обсязі.

Кримінальна відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності запроваджується тільки у випадках, передбачених кримінальним законодавством України.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності несуть відповідальність у видах та формах, передбачених статтями 33 і 37 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність", іншими законами України або зовнішньоекономічними договорами (контрактами).

Порядок притягнення до відповідальності, здійснення відповідальності та звільнення від відповідальності визначається процесуальними законами України.

Порядок притягнення до цивільно-правової відповідальності, здійснення такої відповідальності та звільнення від неї може визначатися зовнішньоекономічними договорами (контрактами), якщо це не суперечить законам України.

За порушення законодавства України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або іноземних суб'єктів господарської діяльності можуть бути застосовані такі спеціальні санкції:

- * накладення штрафів у випадках несвоєчасного виконання або невиконання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності своїх обов'язків. Розмір таких штрафів визначається відповідними нормами законів України або рішеннями судових органів;

- * застосування антидемпінгових процедур у випадках здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності демпінгу;

- * застосування до конкретних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів

господарської діяльності індивідуального режиму ліцензування у випадках порушення ними положень Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;

* тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності у випадках порушення Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» або пов'язаних з ним законів України, проведення дій, які можуть зашкодити інтересам національної економічної безпеки.

Завдання та запитання:

1. *Ознайомтесь зі змістом Закону України „Про зовнішньоекономічну діяльність”*
2. *Хто вправі здійснювати зовнішньоекономічну діяльність?*
3. *Органи державного регулювання ЗЕД, їх повноваження щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності?*
4. *Які правові режими запроваджені для іноземних суб'єктів на території України?*

Література і законодавство:

1. Господарське право під ред.. Щербини. К.Юрінком.2005р., 508с.
2. Зовнішньоекономічні операції і контракти. Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С.. Центр навчальної літ-ри, 2004р. 607с.
3. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91 із змінами.
4. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91. із змінами.
5. Закон України “Про захист іноземних інвестицій на Україні” від 10.09.91 із змінами
6. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 19, ст. 80), із змінами.
7. Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних(вільних) економічних зон” від 13.10.92 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, N 50, ст.676) із змінами.
8. Закон України „Про міжнародні договори України”, 29.06.04. (Відомості Верховної Ради (ВВР) 2004 N 50, ст.540).
9. Закон України „Про міжнародне приватне право” від 23.06.05 № 2709-IV.

Розділ 2

Правове регулювання інвестиційної діяльності

Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні здійснюють закони:

„Про зовнішньоекономічну діяльність” ;

„Про інвестиційну діяльність” ;

„Про захист іноземних інвестицій на Україні” ;

„Про режим іноземного інвестування”;

„Про загальні засади створення і функціонування спеціальних(вільних) економічних зон” та ряд інших нормативно-правових актів.

2.1. Поняття та види іноземних інвестицій.

У відповідності до Закону України "Про режим іноземного інвестування" *іноземними інвесторами* є суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території України, а саме:

⇒ юридичні особи, створені відповідно до законодавства іншого, ніж законодавство України;

⇒ фізичні особи – іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності;

⇒ іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації;

⇒ інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які визнаються такими відповідно до законодавства України.

Іноземними інвестиціями визнаються цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Законом України "Про режим іноземного інвестування" для іноземного інвестора в Україні встановлені рівні умови діяльності із вітчизняним інвестором.

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у вигляді:

- * іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком України;

- * валюти України – при реінвестиціях в об'єкт первинного інвестування чи в будь-які інші об'єкти інвестування відповідно до законодавства України за умови сплати податку на прибуток (доходи);

- * будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав;

- * акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті;

- * грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань, які гарантовані першокласними банками і мають вартість у конвертованій валюті, підтверджену згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

- * будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на території України авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо;

- * прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів, вартість яких у конвертованій

валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

* інших цінностей відповідно до законодавства України.

2.2. Форми здійснення іноземних інвестицій.

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у таких формах:

* часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;

* створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю;

* придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;

* придбання самостійно чи за участю українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України;

* придбання інших майнових прав;

* господарської (підприємницької) діяльності на основі угод про розподіл продукції;

* в інших формах, які не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

2.3. Правовий режим інвестиційної діяльності.

Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими міжнародними договорами України.

Для окремих суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій, може встановлюватися пільговий режим інвестиційної та іншої господарської діяльності.

В Україні можуть визначатися території, на яких діяльність іноземних інвесторів та підприємств з іноземними інвестиціями обмежується або забороняється, виходячи з вимог забезпечення національної безпеки.

2.4. Гарантії захисту іноземних інвестицій.

Основною метою Закону України "Про режим іноземного інвестування" є встановлення державних гарантій захисту іноземних інвестицій.

Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Державні органи не мають права реквізувати іноземні інвестиції, за винятком випадків здійснення рятівних заходів у разі стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій. Зазначена реквізиція може бути проведена на підставі рішень органів, уповноважених на це Кабінетом Міністрів України. Рішення про реквізицію іноземних інвестицій та умови компенсації можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Іноземні інвестори мають право на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм внаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами України чи їх посадовими особами передбачених законодавством

обов'язків щодо іноземного інвестора або підприємства з іноземними інвестиціями.

Усі понесені витрати та збитки іноземних інвесторів, завдані їм внаслідок вище перелічених дій, повинні бути відшкодовані на основі поточних ринкових цін або обґрунтованої оцінки, підтверджених аудитором чи аудиторською фірмою.

У разі припинення інвестиційної діяльності іноземний інвестор має право на повернення не пізніше шести місяців з дня припинення цієї діяльності своїх інвестицій в натуральній формі або у валюті інвестування в сумі фактичного внеску (з урахуванням можливого зменшення статутного фонду) без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі за реальною ринковою вартістю на момент припинення інвестиційної діяльності, якщо інше не встановлено міжнародними договорами України.

Іноземним інвесторам після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів гарантується безперешкодний і негайний переказ за кордон їх прибутків, доходів та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Якщо в подальшому спеціальним законодавством України про іноземні інвестиції будуть змінюватися гарантії захисту іноземних інвестицій, то протягом десяти років з дня набрання чинності таким законодавством на вимогу іноземного інвестора застосовуються вищенаведені державні гарантії захисту іноземних інвестицій.

Прийнята Конституція України 1996 року, в якій закріплена недоторканість приватної власності, повинна надати додаткові гарантії захисту інвестицій приватним інвесторам. Крім того, державні гарантії також забезпечуються двосторонніми міждержавними угодами про сприяння та взаємний захист інвестицій. Україна

підписала такі угоди з-понад 30 країнами, в тому числі з США, ФРН, Канадою, Великобританією, Францією. Аналогічна робота проводиться з підготовки угод по уникненню подвійного оподаткування.

Зазначені угоди мають сприяти розширенню та поглибленню економічного співробітництва.

2.5. Державна реєстрація іноземних інвестицій.

Державна реєстрація іноземних інвестицій здійснюється Урядом Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями протягом трьох робочих днів після фактичного їх внесення у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Незарєєстровані іноземні інвестиції не дають права на одержання пільг та гарантій, передбачених законодавством України.

У відповідності з Положенням про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 року № 928, для державної реєстрації іноземних інвестицій іноземний інвестор або уповноважена ним в установленому порядку особа (далі - заявник) подає органу державної реєстрації такі документи:

- інформаційне повідомлення про внесення іноземної інвестиції у трьох примірниках, заповнене за формою і в порядку, передбаченому Положенням, з відміткою державної податкової інспекції за місцем здійснення інвестиції про її фактичне внесення;

- документи, що підтверджують форму здійснення іноземної інвестиції (установчі документи, договори (контракти) про виробничу кооперацію, спільне виробництво та інші види спільної інвестиційної діяльності, концесійні договори тощо);

- документи, що підтверджують вартість іноземної інвестиції (відповідно до вимог, визначених статтею 2 Закону України "Про режим іноземного інвестування");

- документ, що свідчить про внесення заявником плати за реєстрацію.

Державна реєстрація іноземної інвестиції здійснюється шляхом присвоєння інформаційному повідомленню про внесення іноземної інвестиції реєстраційного номера, який на усіх трьох примірниках засвідчується підписом посадової особи та скріплюється печаткою органу державної реєстрації.

Перший примірник інформаційного повідомлення повертається заявникові як підтвердження факту державної реєстрації іноземної інвестиції, другий – надсилається поштовим відправленням Мінфіну в день здійснення реєстрації іноземної інвестиції, третій – залишається в органі, що здійснив її реєстрацію.

Відмова в державній реєстрації іноземних інвестицій можлива лише у разі, коли здійснення цієї інвестиції суперечить законодавству України, або подані документи не відповідають вимогам Положення. Відмова з мотивів недоцільності здійснення іноземної інвестиції не допускається. Відмова у державній реєстрації повинна бути оформлена письмово із зазначенням мотивів і може бути оскаржена у судовому порядку.

За державну реєстрацію іноземної інвестиції справляється плата у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на день здійснення реєстрації іноземної інвестиції. Кошти, одержані за реєстрацію іноземної інвестиції, перераховуються у такому порядку: 50 відсотків – відповідно до республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських бюджетів, 50 відсотків – до Державного бюджету України.

Державна реєстрація іноземної інвестиції діє протягом усього періоду функціонування інвестиції. В разі повної або часткової репатріації іноземної інвестиції за кордон іноземний інвестор або уповноважена ним особа повинні повідомити про це відповідний орган державної реєстрації, про що останнім робиться відмітка на інформаційному повідомленні і відповідний запис у журналі обліку державної реєстрації внесених іноземних інвестицій. Інформаційне повідомлення із зазначеною відміткою подається відповідним органам, установам у разі вивезення (переказу) іноземної інвестиції за кордон відповідно до законодавства.

Завдання та запитання:

1. *Ознайомтесь з змістом Закону України "Про режим іноземного інвестування"*
2. *Розкрийте поняття „іноземні інвестиції”.*
3. *В яких формах можуть здійснюватись іноземні інвестиції?*
4. *Назвіть джерела фінансування інвестиційної діяльності.*
5. *Форми державного регулювання інвестиційної діяльності.*
6. *Які гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності надає законодавство України?*
7. *Відповідальність суб'єктів інвестиційної діяльності.*
8. *Розкрийте зміст Закону України „Про захист іноземних інвестицій на Україні”*
9. *Який правовий режим встановлено для іноземних інвесторів?*
10. *Яка компенсація відшкодування збитків іноземним інвесторам?*
11. *Які підприємства відносяться до підприємств з іноземними інвестиціями?*

Література і законодавство:

1. Господарське право під. ред. Щербина. К.Юрінком. 2005р., 508с.
2. Зовнішньоекономічні операції і контракти. Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С.. Центр навчальної літ-ри, 2004р. 607с.
3. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами.

4. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91. (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 47, ст.646) із змінами.

5. Закон України “Про захист іноземних інвестицій на Україні” (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 46, ст.616)

6. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 19, ст. 80), із змінами.

7. Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних(вільних) економічних зон” від 13.10.92 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, N 50, ст.676) із змінами.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 року № 928 із змінами.

Розділ 3

Повноваження органів влади і управління щодо зовнішньоекономічної діяльності

3.1. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється з метою забезпечення:

- захисту економічних інтересів України та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- створення рівних можливостей для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності та всі напрями використання доходів і здійснення інвестицій;

- заохочення конкуренції та ліквідацію монополізму в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Держава та її органи не вправі безпосередньо втручатися в зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів, за винятком випадків, коли таке втручання здійснюється згідно з цим та іншими законами України.

3.2. Повноваження органів влади і управління щодо зовнішньоекономічної діяльності.

Найвищим органом, що здійснює державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, є *Верховна Рада України*. До компетенції Верховної Ради України належать:

- прийняття, зміна та скасування законів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності;

- затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики України;

- розгляд, затвердження та зміна структури органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- укладання міжнародних договорів України відповідно до законів України про міжнародні договори України та приведення чинного законодавства України у відповідність з правилами, встановленими цими договорами;

- встановлення спеціальних режимів зовнішньоекономічної діяльності на території України у відповідності до Закону;

- затвердження списків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню або забороняється.

Кабінет Міністрів України:

- вживає заходів до здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України;

- здійснює координацію діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України по регулюванню зовнішньоекономічної діяльності; координує роботу торговельних представництв України в іноземних державах;

- приймає нормативні акти управління з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України;

- проводить переговори і укладає міжурядові договори України з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України про міжнародні договори України, забезпечує виконання міжнародних договорів України з питань зовнішньоекономічної діяльності всіма державними органами управління, підпорядкованими Кабінету Міністрів України, та залучає до їх виконання інші суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності на договірних засадах;

- відповідно до своєї компетенції, визначеної законами України, вносить на розгляд Верховної Ради України

пропозиції про систему міністерств, державних комітетів і відомств;

- органів оперативного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, повноваження яких не можуть бути вищими за повноваження Кабінету Міністрів України, які вона має згідно з законами України;

- забезпечує складання платіжного балансу, зведеного валютного плану України;

- здійснює заходи щодо забезпечення раціонального використання коштів Державного валютного фонду України;

- забезпечує виконання рішень Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з питань зовнішньоекономічної діяльності.

Національний банк України:

- здійснює зберігання і використання золотовалютного резерву України та інших державних коштовностей, які забезпечують платоспроможність України;

- представляє інтереси України у відносинах з центральними банками інших держав, міжнародними банками та іншими фінансово-кредитними установами та укладає відповідні міжбанківські угоди;

- регулює курс національної валюти України до грошових одиниць інших держав;

- здійснює облік і розрахунки по наданих і одержаних державних кредитах і позиках, провадить операції з централізованими валютними ресурсами, які виділяються з Державного валютного фонду України у розпорядження Національного банку України;

- здійснює інші функції відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" та інших законів України. Національний банк України може делегувати виконання покладених на нього функцій банку для зовнішньоекономічної діяльності України.

Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики:

- забезпечує проведення єдиної зовнішньоекономічної політики при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виходу на зовнішній ринок, координацію їх зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі відповідно до міжнародних договорів України;

- здійснює контроль за додержанням всіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чинних законів України та умов міжнародних договорів України;

- здійснює заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема реєстрацію учасників зовнішньоекономічної діяльності, реєстрацію окремих видів контрактів згідно з Законом України „Про зовнішньоекономічну діяльність”;

- проводить антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні розслідування у порядку, визначеному законами України;

- виконує інші функції відповідно до законів України і Положення про центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики.

Державна митна служба України:

- здійснює митний контроль в Україні згідно з чинними законами України.

Антимонопольний комітет України:

- здійснює контроль за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції.

Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі:

- здійснює оперативне державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні відповідно до законодавства України;

- приймає рішення про порушення і проведення антидемпінгових, антисубсидійних або спеціальних

розслідувань та застосування відповідно антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів.

Органи місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю

До органів місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю належать:

- місцеві ради та їх виконавчі і розпорядчі органи;
- територіальні підрозділи (відділення) органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у відповідності до ст.35 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) укладення і забезпечення виконання у встановленому законодавством порядку договорів з іноземними партнерами на придбання та реалізацію продукції, виконання робіт і надання послуг;

2) сприяння зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності;

3) сприяння у створенні на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів; залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць;

б) делеговані повноваження:

1) організація та контроль прикордонної і прибережної торгівлі;

2) створення умов для належного функціонування митних органів, сприяння їх діяльності;

3) забезпечення на відповідній території в межах наданих повноважень реалізації міжнародних зобов'язань України.

Місцева державна адміністрація, у відповідності з законом України «Про місцеві державні адміністрації»:

1) забезпечує виконання зобов'язань за міжнародними договорами України на відповідній території;

2) сприяє розвитку міжнародного співробітництва в галузі економіки, захисту прав людини, боротьби з тероризмом, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту;

3) укладає договори з іноземними партнерами про співробітництво в межах компетенції, визначеної законодавством;

4) сприяє зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на її території, незалежно від форм власності;

5) сприяє розвитку експортної бази і збільшенню виробництва продукції на експорт;

6) організовує прикордонну і прибережну торгівлю;

7) сприяє діяльності митних органів та прикордонних служб, створенню умов для їх належного функціонування;

8) вносить у встановленому порядку до відповідних органів пропозиції щодо залучення іноземних інвестицій для розвитку економічного потенціалу відповідної території та здійснює інші функції.

Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України можуть створювати свої територіальні підрозділи (відділення), якщо це впливає з їх компетенції, яка визначається законами України та положеннями про ці органи.

Зазначені органи територіального регулювання зовнішньоекономічної діяльності створюються за погодженням з відповідними місцевими радами та в межах загального ліміту бюджетних коштів, що виділяються на утримання відповідних органів державного регулювання України.

Певні повноваження щодо зовнішньоекономічної діяльності здійснюють і *торгово-промислові палати* в Україні, на які покладено завдання сприяти розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, експорту українських товарів і послуг, подання практичної допомоги підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, освоєнні нових форм співробітництва.

Завдання та запитання:

Для з'ясування питання, які органи приймають участь у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в Україні, необхідно самостійно ознайомитись з нормативними актами, перелік яких додається і визначити роль зазначених у них органів.

* Закон України від 17.03.95 №95/95-ВР «Про Автономну Республіку Крим», із змінами,;

* Закон України від 21.05.97 № 280/97 «Про місцеве самоврядування в Україні», із змінами,

* Закон України від 09.04.99 № 586 «Про місцеві державні адміністрації», із змінами;

* Закон України від 02.12.97 № 671/97 «Про торгово-промислові палати в Україні» із змінами;

* Указ Президента України від 23.10.2000 № 1159/2000 «Про Міністерство економіки України»;

Література і законодавство:

1. Господарське право під. ред. Щербина. К.Юрінком. 2005р., 508с.

2. Зовнішньоекономічні операції і контракти. Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С.. Центр навчальної літ-ри, 2004р. 607с.

3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 29, ст. 377), із змінами.

4. Закон України «Про режим іноземного інвестування», (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1996, N 19, ст. 80) із змінами,

5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. № 1906-IV

6. Закон України від 17.03.95 №95/95-ВР «Про Автономну Республіку Крим» зі змінами

7. Закон України від 21.05.97 № 280/97 «Про місцеве самоврядування в Україні» зі змінами та доповн.

8. Закон України від 09.04.99 № 586 «Про місцеві державні адміністрації» зі змінами та доповн.

9. Закон України від 26.11.93 «Про Антимонопольний комітет України» зі змінами та доповн.

10. Закон України від 20.03.99 «Про Національний Банк України» зі змінами та доповн.

11. Закон України від 10 січня 2002 року «Про банки та банківську діяльність»(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 17, ст.117)

12. Закон України від 02.12.97 № 671/97 «Про торгово-промислові палати в Україні» із змінами.

Розділ 4

Тарифне і нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Як свідчить вітчизняний і світовий досвід, використання тарифних методів регулювання експорту та імпорту товарів має обмеження, оскільки їх ефективність нерідко залежить від співвідношення пропозиції та попиту на товари, конкуренції між постачальниками, кон'юнктури ринку, коливання валютного курсу тощо.

Державне регулювання імпорту товарів у нашій країні, як і скрізь, здійснюється тарифними і нетарифними методами.

4.1. Тарифні методи регулювання експорту і імпорту товарів.

Основними нормативно-правовими актами, які здійснюють тарифне регулювання в зовнішньоекономічній діяльності є Закон України „Про митний тариф” та Митний кодекс України.

Митний тариф України – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

В основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України (товарна номенклатура) покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на гармонізованій системі опису та кодування товарів.

Митний кодекс України, прийнятий 11.07.2002 року, визначає принципи організації митної справи в Україні з метою створення умов для формування ринкової економіки та зростання активності зовнішньоекономічної діяльності на основі єдності митної території, мита та

митних зборів. Кодекс спрямований на забезпечення додержання митними, іншими державними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної і господарської діяльності, а також громадянами прав та обов'язків у галузі митної справи. Товари та інші предмети переміщуються через митний кордон України під митним контролем.

Порядок переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів, митне регулювання, пов'язане з встановленням та справлянням податків і зборів, процедури митного контролю та оформлення, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, спрямовані на реалізацію митної політики України, становлять митну справу.

Митна справа є складовою зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України. У митній справі Україна додержується визнаних у міжнародних відносинах систем класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту та імпорту товарів, митної інформації, інших міжнародних норм і стандартів.

Засади митної справи, у тому числі розміри податків і зборів та умови митного обкладення, спеціальні митні зони і митні режими на території України, перелік товарів, експорт, імпорт та транзит яких через територію України забороняється, визначаються виключно законами України та Митним кодексом.

Кабінет Міністрів України організовує та забезпечує здійснення митної справи відповідно до Митного кодексу та інших законів України, а також міжнародних договорів, укладених в установленому законом порядку, координує діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі митної справи, інших органів виконавчої влади при вирішенні питань, що стосуються митної справи.

Безпосереднє керівництво митною справою покладається на спеціально уповноважений центральний

орган виконавчої влади в галузі митної справи. Митне регулювання здійснюється на основі принципів:

- 1) виключної юрисдикції України на її митній території;
- 2) виключної компетенції митних органів України щодо здійснення митної справи;
- 3) законності;
- 4) єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;
- 5) системності;
- 6) ефективності;
- 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб;
- 8) гласності та прозорості. При здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються виключно нормативно-правові акти, чинні на день прийняття митної декларації митним органом України.

У випадках, коли чинним законодавством передбачена можливість проведення митних процедур без подання декларації, застосовується законодавство, чинне на день здійснення таких процедур.

Закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за порушення митних правил, передбачені Митним кодексом, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушення, вчинені до видання цих законів. Закони, які встановлюють або посилюють відповідальність за такі правопорушення, зворотної сили не мають.

Провадження у справах про порушення митних правил ведеться на підставі законодавства, що діє під час розгляду справи про правопорушення. Безпосереднє здійснення митної справи покладається на митні органи України.

Митні органи, реалізуючи митну політику України, виконують такі основні завдання:

1) виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи;

2) захист економічних інтересів України;

3) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань митної справи, укладених в установленому законом порядку;

4) сприяння захисту інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших юридичних та фізичних осіб;

5) застосування відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні товарів через митний кордон України;

6) здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, вдосконалення форм і методів їх здійснення;

7) контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

8) здійснення спільно з іншими уповноваженими органами державної влади заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку;

9) створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

10) боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил;

11) розвиток міжнародного співробітництва у галузі митної справи;

12) ведення митної статистики;

13) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

14) здійснення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів походження товарів з України.

Органи державної влади, Президент України в межах своїх повноважень, визначених Конституцією України та законами України, здійснюють керівництво митною справою та контроль за діяльністю митних органів України.

Обкладення митом товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, здійснюється відповідно до Закону України "Про Митний тариф України" від 05.04.2001 р. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 24, ст.125).

Згідно зі статтями 185 та 186 Митного кодексу України, відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон України та на підставі документів, що подаються митному органу для здійснення митного контролю та митного оформлення, декларантом можуть бути визначені такі види митного режиму:

- імпорт;
- реімпорт;
- експорт;
- реекспорт;
- транзит;
- тимчасове ввезення (вивезення);
- митний склад;
- спеціальна митна зона;
- магазин безмитної торгівлі;
- переробка на митній території України переробка за межами митної території України;
- знищення або руйнування;
- відмова на користь держави.

Питання, пов'язані із здійсненням митного контролю відповідно до заявленого митного режиму, регулюються спеціально уповноваженим центральним органом

виконавчої влади в галузі митної справи, який визначає порядок здійснення такого контролю та надає роз'яснення щодо застосування відповідних митних процедур.

1. Імпорт

Імпорт - митний режим, відповідно до якого товари ввозяться на митну територію України для вільного обігу без обмеження строку їх перебування на цій території та можуть використовуватися без будь-яких митних обмежень. Ввезення товарів на митну територію України в режимі імпорту передбачає:

1) подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови ввезення товарів на митну територію України;

2) сплату податків і зборів, якими обкладаються товари під час ввезення на митну територію України відповідно до законів України;

3) дотримання вимог, передбачених законом, щодо заходів нетарифного регулювання та інших обмежень.

2. Реімпорт

Реімпорт - митний режим, відповідно до якого товари, що походять з України та вивезені за межі митної території України згідно з митним режимом експорту, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк ввозяться на митну територію України для вільного обігу на цій території. Товари можуть переміщуватися через митний кордон України у митному режимі реімпорту, якщо вони:

1) походять з митної території України;

2) ввозяться на митну територію України не пізніше ніж через один рік після їх вивезення (експорту) за межі митної території України;

3) не використовувалися за межами України з метою одержання прибутку;

4) ввозяться у тому ж стані, в якому вони перебували на момент вивезення (експорту), крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов

транспортування та зберігання, а також інших випадків, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Оформлення митним органом товарів у режимі реімпорту можливе лише за умови, що товари, заявлені у режим реімпорту, можуть бути ідентифіковані як такі, що були раніше експортованими товарами.

У разі реімпорту товарів протягом одного року з дати їх експорту суми вивізного (експортного) мита, сплачені при їх експорті, повертаються власникам цих товарів або уповноваженим ними особам на підставі їх заяв. Повернення зазначених сум здійснюється за рахунок Державного бюджету України органами Державного казначейства України за поданням відповідних митних органів.

Особа, що переміщує товари в режимі реімпорту, сплачує суми, одержані експортером як виплати або за рахунок інших пільг, наданих під час вивезення (експорту) цих товарів, а також проценти з цих сум, нараховані за обліковою ставкою Національного банку України.

3. Експорт

Експорт – митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення на цю територію та без встановлення умов їх використання за межами митної території України.

Вивезення товарів за межі митної території України в режимі експорту передбачає:

- 1) подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови вивезення товарів за межі митної території України;
- 2) сплату податків і зборів, встановлених на експорт товарів;
- 3) дотримання експортером вимог, передбачених законом.

4. Реекспорт

Реекспорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк з моменту їх ввезення на митну територію України вивозяться з цієї території в режимі експорту.

Товари, що походять з інших країн, можуть вивозитися за межі митної території України у режимі реекспорту, якщо:

1) митному органу подано дозвіл уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу чи органу, визначеного міжнародним договором України, укладеним в установленому законом порядку, на реекспорт товарів;

2) товари, що реекспортуються, перебувають у тому ж стані, в якому вони перебували на момент ввезення на митну територію України, крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов транспортування та зберігання;

3) товари, що реекспортуються, не використовувалися на території України з метою одержання прибутку;

4) товари, що реекспортуються, вивозяться не пізніше ніж через один рік з дня їх ввезення на митну територію України.

Звільнення від оподаткування товарів, що реекспортуються, регулюється виключно податковими законами України.

До товарів, що реекспортуються, не застосовуються заходи нетарифного регулювання, крім випадків, визначених законом.

5. Транзит

Транзит – митний режим, відповідно до якого товари і транспортні засоби переміщуються під митним контролем між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання таких товарів і транспортних засобів на митній території України.

Товари, що переміщуються транзитом, повинні:

1) перебувати у незмінному стані, крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов транспортування та зберігання;

2) не використовуватися на території України ні з якою іншою метою, крім транзиту;

3) у випадках, визначених законодавством України, переміщуватися за наявності дозволу на транзит через територію України, який видається відповідними уповноваженими органами;

4) у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, переміщуватися встановленими маршрутами та шляхами;

5) бути доставленими до митного органу призначення у строк, що визначається відповідно до чинних в Україні нормативів на перевезення вантажів, виходячи з виду транспорту, маршруту, відстані до кінцевого пункту та інших умов перевезення.

У випадках, передбачених законодавством України, митний орган дозволяє переміщення товарів у режимі транзиту лише за умови належного обладнання транспортного засобу та застосування заходів гарантування доставки товарів до митного органу призначення, передбачених Митним кодексом України.

Рішення про допущення товарів до переміщення в режимі транзиту приймається митним органом на підставі наявних документів і за умови виконання перевізником положень законодавства України.

6. Тимчасове ввезення (вивезення)

Тимчасове ввезення (вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України чи вивозитися за межі митної території України з обов'язковим наступним поверненням цих товарів без будь-яких змін, крім природного зношення чи втрат за нормальних умов транспортування.

Переміщення товарів у режимі тимчасового ввезення (вивезення) передбачає:

1) подання митному органу документів на такі товари з обґрунтуванням підстав їх тимчасового ввезення на митну територію України (вивезення за межі митної території України);

2) надання митному органу, що здійснює митне оформлення товарів, які тимчасово ввозяться (вивозяться), зобов'язання про їх зворотне вивезення (ввезення) у строки, що обумовлені метою тимчасового ввезення (вивезення), але не перевищують строків, встановлених Митним Кодексом;

3) подання митному органу, що здійснює митне оформлення товарів, які тимчасово ввозяться (вивозяться), дозволу відповідного компетентного органу на тимчасове ввезення (вивезення) товарів, якщо отримання такого дозволу передбачено законом.

Дозвіл на тимчасове ввезення на митну територію України (тимчасове вивезення за межі митної території України) під зобов'язання про зворотне вивезення допускається щодо:

товарів, призначених для демонстрації або використання на виставках, ярмарках, конференціях або інших подібних заходах;

професійного обладнання, необхідного особам, які прибувають в Україну (виїжджають з України), для підготовки репортажів,

здійснення записів або передач для засобів масової інформації або зйомки фільмів;

контейнерів, піддонів, упаковки, а також будь-яких інших товарів, що ввозяться (вивозяться) у зв'язку з якою-небудь комерційною операцією, але ввезення яких саме по собі не є комерційною операцією;

зразків товарів і предметів та рекламних фільмів за умови, що вони залишаються власністю особи, яка

перебуває або проживає за межами території тимчасового ввезення, і їх використання на території України не має комерційного характеру;

товарів, що ввозяться з освітніми, науковими чи культурними цілями, тобто наукового та навчального обладнання, обладнання для поліпшення дозвілля моряків, а також будь-яких інших товарів, що ввозяться в рамках навчальної, наукової або культурної діяльності;

особистих речей пасажирів та товарів, що ввозяться для спортивних цілей;

матеріалів для реклами та туризму;

транспортних засобів, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України;

морських і річкових суден, інших плавучих засобів та повітряних суден, які ввозяться з метою ремонту;

устаткування та матеріалів, призначених нерезидентами для будівництва та ремонту морських і річкових суден, інших плавучих засобів та повітряних суден.

Рішення про допущення товарів до переміщення через митний кордон України в режимі тимчасового ввезення (вивезення) приймається митним органом у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Митні органи не допускають товари до переміщення в режимі тимчасового ввезення (вивезення), якщо немає можливості встановити надійність їх ідентифікації, а також у разі відсутності гарантій їх повернення.

Загальний строк тимчасового ввезення (вивезення) товарів становить один рік з дня ввезення на митну територію України (вивезення з митної території України).

З урахуванням мети ввезення (вивезення) товарів та інших обставин строк, зазначений у частині першій цієї статті, може бути продовжений відповідним митним органом.

Звільнення від сплати податків під час переміщення товарів у режимі тимчасового ввезення (вивезення) регулюється виключно податковими законами України.

До закінчення строків тимчасового ввезення (вивезення) особа, яка надала зобов'язання про зворотнє вивезення (ввезення) товарів, що перебувають у режимі тимчасового ввезення (вивезення), повинна:

1) вивезти (ввезти) ці товари згідно із зобов'язанням, наданим митному органу;

2) або заявити про зміну митного режиму, що допускається щодо таких товарів з додержанням вимог цього Кодексу та інших законодавчих актів України.

У разі тимчасового ввезення (вивезення) окремих видів товарів, які визначаються Кабінетом Міністрів України, митне оформлення товарів у режимі тимчасового ввезення (вивезення) здійснюється митними органами за умови гарантування відповідно до закону додержання режиму тимчасового ввезення (вивезення).

7. Митний склад

У режим митного складу можуть поміщатися будь-які товари, за винятком товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України, а також товарів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Товари, що можуть завдати шкоди іншим товарам або вимагають особливих умов зберігання, повинні зберігатися у спеціально обладнаних приміщеннях.

Строк зберігання товарів, ввезених із-за меж митної території України, в режимі митного складу не може перевищувати трьох років з дати поміщення цих товарів у зазначений режим.

Строк зберігання в режимі митного складу підакцизних товарів, ввезених із-за меж митної території України, не може перевищувати трьох місяців з дати поміщення їх у цей режим.

Товари, ввезені із-за меж митної території України, що зберігаються у режимі митного складу, до закінчення строків зберігання, установлених частинами першою та другою цієї статті, повинні бути задекларовані власником або уповноваженою ним особою до іншого митного режиму.

Товари, що вивозяться за межі митної території України, можуть зберігатися в режимі митного складу протягом трьох місяців з дати поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари мають бути вивезені за межі митної території України.

З товарами, які перебувають у режимі митного складу, можуть проводитися такі операції:

1) операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів;

2) підготовка товарів за дозволом митного органу до продажу (відчуження) та транспортування: подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Конкретний перелік та порядок здійснення таких операцій встановлюються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Для зберігання товарів у режимі митного складу використовуються спеціально обладнані приміщення, резервуари, майданчики - митні ліцензійні склади.

Ліцензування діяльності, пов'язаної з відкриттям та експлуатацією митних ліцензійних складів, здійснюється відповідно до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" та ліцензійних умов.

8. Спеціальна митна зона .

Спеціальна митна зона – це митний режим, відповідно до якого до товарів, які ввозяться на території відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон із-за меж митної території України, а також до товарів, які

вивозяться з територій зазначених зон за межі митної території України, не застосовуються заходи тарифного і нетарифного регулювання, якщо інше не передбачено законом.

Спеціальними митними зонами є частини території України, на яких запроваджено митний режим спеціальної митної зони. Для цілей оподаткування товари, ввезені на територію спеціальних митних зон, розглядаються як такі, що знаходяться за межами митної території України. Ввезення на митну територію України цих товарів у незмінному стані або товарів, повністю вироблених, достатньо перероблених або оброблених у таких зонах, здійснюється в режимі імпорту. Ввезення на митну територію України цих товарів у незмінному стані або товарів, повністю вироблених, достатньо перероблених або оброблених у таких зонах, здійснюється в режимі імпорту.

Спеціальні митні зони створюються відповідно до законодавства України про спеціальні (вільні) економічні зони шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної митної зони з визначенням її статусу, території, строку, на який вона створюється, та особливостей застосування законодавства України на її території.

9. Магазин безмитної торгівлі

Відповідно до статті 225 Кодексу „магазин безмитної, торгівлі – митний режим, відповідно до якого товари, а також супутні товарам роботи, не призначені для споживання на митній території України, знаходяться та реалізуються під митним контролем у пунктах пропуску на митному кордоні України, відкритих для міжнародного сполучення, інших зонах митного контролю, визначених митними органами України, без справляння мита, податків, установлених на експорт та імпорт таких товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання”.

Товари, а також супутні товарам роботи, в режимі магазину безмитної торгівлі реалізуються лише у спеціальних торговельних закладах (магазинах безмитної торгівлі).

Розташування магазинів безмитної торгівлі та умови реалізації в них товарів повинні виключати можливість безпосереднього ввезення цих товарів для споживання на митній території України.

Строк перебування товарів у режимі магазину безмитної торгівлі не може перевищувати трьох років з дня їх поміщення у цей режим. Після закінчення або впродовж зазначеного строку товари можуть бути заявлені митному органу:

- 1) для вільного обігу на митній території України;
- 2) для вільного обігу за межами митної території України;
- 3) для поміщення в режим митного складу;
- 4) для знищення під митним контролем.

Власники магазинів безмитної торгівлі можуть мати митні склади для зберігання та наступного постачання в магазини всіх видів товарів, у тому числі підакцизних.

Магазини безмитної торгівлі здійснюють торгівлю всіма видами продовольчих і непродовольчих товарів вітчизняного (на умовах експорту) та іноземного походження, крім товарів, які заборонені відповідно до законодавства до ввезення, вивезення та транзиту через територію України.

Порядок відкриття, ліквідації магазинів безмитної торгівлі, а також правила продажу ними товарів встановлюються Кабінетом Міністрів України.

10. Переробка на митній території України

Статтею 229 Митного кодексу встановлено, що „переробка на митній території України – митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються у

встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання, за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до митного режиму експорту”.

Відповідно до статті 231 Митного кодексу „операції щодо переробки товарів можуть включати:

власне переробку товарів;

обробку товарів – монтаж, збирання, монтування та налагодження, внаслідок чого одержуються інші товари;

ремонт товарів, у тому числі відновлення та регулювання;

використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються”.

11. Переробка за межами митної території України

Статтею 237 Митного кодексу встановлено, що „переробка за межами митної території України – митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки за межами митної території України та наступного повернення в Україну”.

Відповідно до статті 242 „продукти переробки, що ввозяться на митну територію України, оподатковуються відповідно до закону”.

12. Знищення або руйнування

Відповідно до статті 243 Митного кодексу „знищення або руйнування - митний режим, відповідно до якого товари, ввезені на митну територію України, знищуються під митним контролем чи приводяться у стан, який виключає їх використання без справляння податків, установлених на імпорт, а також без застосування заходів

нетарифного регулювання до товарів, що знищуються або руйнуються”.

13. Відмова на користь держави

Відповідно до статті 246 Митного кодексу „у режимі відмови на користь держави на товари не нараховуються і не справляються податки і збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання”.

Відмова на користь держави - митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів, що перебувають під митним контролем, без будь-яких умов на свою користь. У режимі відмови на користь держави на товари не нараховуються і не справляються податки і збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання.

Відмова від товарів на користь держави допускається з дозволу митного органу, який видається у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Нетарифне регулювання експорту та імпорту.

До нетарифних методів слід віднести ліцензування та квотування.

Нетарифні методи є важливим засобом здійснення торговельної політики і запроваджуються окремими рішеннями урядів з метою заборонити експорт вітчизняних або імпорт небажаних з різних причин товарів, регулюють збільшення чи скорочення його по відношенню до внутрішнього споживання.

Ліцензування зовнішньоекономічних операцій, у відповідності до ст.16 Закону „Про зовнішньоекономічну діяльність” визначається як комплекс дій органу виконавчої влади з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів.

Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюється у формі автоматичного або неавтоматичного ліцензування.

Автоматичне ліцензування визначається як комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюються квоти (кількісні або інші обмеження). Автоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії не справляє обмежувального впливу на товари, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню.

Неавтоматичне ліцензування визначається як комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких встановлюються певні квоти (кількісні або інші обмеження). Неавтоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії використовується в разі встановлення квот (кількісних або інших обмежень) на експорт (імпорт) товарів.

Ліцензування експорту товарів запроваджується в Україні в разі:

- значного порушення рівноваги щодо певних товарів на внутрішньому ринку, особливо сільськогосподарської продукції, продуктів рибальства, продукції харчової промисловості та промислових товарів широкого вжитку першої необхідності або інших товарів, що мають вагоме значення для життєдіяльності в Україні;

- необхідності забезпечення захисту життя, здоров'я людини, тварин або рослин, навколишнього природного середовища, громадської моралі, національного багатства художнього, історичного чи археологічного значення або захисту прав інтелектуальної власності, а також відповідно до вимог державної безпеки;

- експорту дорогоцінних металів, крім банківських металів;

- необхідності застосування заходів захисту вітчизняного товаровиробника;
- необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав;
- необхідності забезпечення виконання міжнародних договорів України.

Ліцензування імпорту товарів запроваджується в Україні у випадках:

- різкого погіршення стану платіжного балансу та зовнішніх платежів (якщо інші заходи є неефективними);
- різкого скорочення або мінімального розміру золотовалютних резервів;
- необхідності забезпечення захисту життя, здоров'я людини, тварин або рослин, навколишнього природного середовища, громадської моралі, національного багатства художнього, історичного чи археологічного значення або захисту прав інтелектуальної власності, а також відповідно до вимог державної безпеки;
- імпорту дорогоцінних металів, крім банківських металів;
- необхідності застосування заходів захисту вітчизняного товаровиробника;
- необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав;
- необхідності забезпечення виконання міжнародних договорів України.

Рішення про застосування режиму ліцензування експорту (імпорту) товарів, у тому числі встановлення квот (кількісних або інших обмежень), приймається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики з визначенням списку конкретних товарів, експорт (імпорт) яких підпадає під режим ліцензування, періоду дії цього режиму та кількісних або інших обмежень щодо кожного товару.

При застосуванні антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів щодо захисту вітчизняного товаровиробника рішення про запровадження режиму ліцензування приймається Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі.

Стосовно кожного виду товару може встановлюватися лише один вид ліцензії.

Ліцензії видаються центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики, а також у межах наданих ним повноважень – відповідним республіканським органом Автономної Республіки Крим, структурним підрозділом обласної, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій.

Ліцензії видаються на підставі заявок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що подаються за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики.

Для одержання ліцензії заявники звертаються, як правило, до одного органу виконавчої влади. У разі необхідності в одержанні погодження можливе звернення до кількох органів виконавчої влади, але не більше ніж до трьох.

При запровадженні режиму автоматичного ліцензування заявка на одержання ліцензії та інші необхідні документи можуть подаватися в будь-який робочий день до митного оформлення товарів. Строк видачі ліцензії не повинен перевищувати 10 робочих днів від дати одержання заявки та інших необхідних документів, що відповідають установленим вимогам.

У разі запровадження режиму неавтоматичного ліцензування:

строк розгляду заявок не повинен перевищувати 30 днів від дати одержання заявки, якщо вони розглядаються в порядку їх надходження, та не більше 60 днів починаючи

від дати закінчення оголошеного строку приймання заявок, якщо всі вони розглядаються одночасно;

ліцензія видається на підставі заявки в межах квоти із зазначенням строку дії ліцензії;

якщо на момент подання заявки (у разі застосування процедури розгляду в порядку надходження) встановлені квоти (кількісні або інші обмеження) вичерпано, така заявка не розглядається. Про факт вичерпання квот (кількісних або інших обмежень) суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який подав відповідну заявку, повідомляється письмово протягом семи робочих днів від дати її одержання;

рішення про видачу ліцензії приймається з урахуванням даних щодо використання раніше одержаних ліцензій за умови додержання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності вимог законодавства про захист економічної конкуренції.

Ліцензія видається, якщо заявку та інші подані документи оформлено з додержанням вимог, установлених законодавством.

Ліцензування товарообмінних (бартерних) операцій здійснюється в тому разі, якщо предметом цих операцій є товари, експорт (імпорт) яких підпадає під режим ліцензування.

Ліцензування експорту (імпорту) дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва здійснюється з урахуванням вимог законодавства з питань виробництва, експорту (імпорту) дисків для лазерних систем зчитування відповідно до процедури видачі ліцензій, встановленої цією статтею.

Режим ліцензування не поширюється на експорт та реалізацію компенсаційної і прибуткової продукції, одержаної інвестором у власність на умовах угоди про розподіл продукції, укладеної відповідно до вимог Закону України „Про угоди про розподіл продукції”.

Запровадження будь-яких обмежень щодо експорту та реалізації такої продукції, у тому числі кількісних, не допускається, якщо інше не передбачено угодою про розподіл продукції.

Встановлені цією статтею процедури ліцензування не поширюються на експорт (імпорт) товарів, зазначених у статті 20 Закону України „Про угоди про розподіл продукції”.

Перелік товарів, експорт (імпорт) яких підпадає під режим ліцензування, інформація про строк дії ліцензій та внесення будь-яких змін до них, порядок подання та розгляду заявок опубліковуються в офіційних друкованих виданнях України з повідомленням відповідного комітету Світової організації торгівлі (СОТ) протягом 60 днів з дня опублікування та наданням копій цих публікацій.

У разі якщо квота розподіляється серед країн-постачальників, інформація про розподіл квоти підлягає опублікуванню з повідомленням про це інших країн, заінтересованих у постачанні в Україну певних товарів.

Офіційне опублікування здійснюється у строк не пізніше дати запровадження режиму ліцензування.

Постановою КМУ від 29.12.2007 р. № 1411 затверджені переліки товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та обсяги квот у 2008 році. Такі переліки товарів, як правило, затверджуються на кожний рік.

Завдання та запитання:

- 1. Ознайомтесь зі змістом Закону України „Про Митний тариф України” та Митним кодексом України*
- 2. Розкрийте зміст Закону України «Про Митний тариф України».*
- 3. Назвіть основні нормативні акти, які здійснюють правове регулювання нетарифних методів зовнішньоекономічної діяльності.*
- 4. Розкрийте поняття терміну „квота”.*
- 5. В яких випадках передбачено встановлення квотування і з якою метою?*

6. Що означає „ліцензування зовнішньоекономічної діяльності”?

Література і законодавство:

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами.

2. Закон України «Про Митний тариф України» від 05.04.2001 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 24, ст.125)(Із змінами

3. Митний кодекс України від 01.01.04.

4. Постанова КМУ від 29.12.2007р. №1411 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та обсягів квот у 2008 році».

5. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.03.2003 р. № 52 «Про порядок видачі дозволів на імпорт в Україну» із змінами.

6. Наказ Міністерства економіки України від 14.09.2007 р. № 302 „Про затвердження нормативно-правових актів щодо ліцензування імпорту товарів та внесення змін до Порядку розгляду заявок на видачу ліцензій у сфері нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Міністерстві економіки України”

Розділ 5

Зовнішньоекономічний договір – основний інструмент регулювання зовнішньоекономічних відносин. Основні види зовнішньоекономічних договорів (контрактів)

5.1. Поняття зовнішньоекономічного договору (контракту).

Зовнішньоекономічний контракт по своїй природі є правовою формою зовнішньоекономічних відносин, одним із інструментів відкритої ринкової економіки, який забезпечує господарські та інші зв'язки між суб'єктами господарської діяльності.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, та спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право укладати будь-які види зовнішньоекономічних договорів, крім тих, які прямо та у виключній формі заборонені законами України.

Як і будь-який цивільно-правовий договір, зовнішньоекономічний контракт повинен відповідати ряду загальних вимог (умов), додержання яких є необхідним для його дійсності (чинності). Йдеться насамперед про суб'єктний склад договору. Сторонами в ньому є, з одного боку, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності України, а з другого – іноземний контрагент.

5.2. Порядок укладання зовнішньоекономічного договору (контракту).

Перед тим, як укласти зовнішньоекономічний договір, необхідно вибрати спосіб встановлення контакту з потенційними партнерами. Експортер може використовувати такі способи встановлення контактів з контрагентами:

направити пропозицію (оферту) безпосередньо одному або кільком іноземним покупцям (замовникам);

- направити пропозицію (оферту) безпосередньо одному або кільком іноземним покупцям (замовникам);
- прийняти та підтвердити замовлення покупця;
- направити пропозицію у відповідь на запит із зазначенням конкретних умов майбутнього контракту або з проформою контракту;
- взяти участь у торгах, подавши тендер організаторам торгів;
- взяти участь у торгово-промислових виставках та ярмарках.

Імпортер може скористатися одним з таких способів:

- направити потенційному або вже відомому продавцю (постачальнику) замовлення;
- оголосити торги з запрошенням до участі підприємств, які можуть прийняти і виконати умови організаторів торгів;
- направити запит виробнику товарів, що цікавлять імпортера;
- направити можливого виробнику комерційний лист про наміри вступити у переговори у відповідь на його пропозицію;
- направити експортеру безумовний акцепт його пропозиції.

Ініціативу встановлення контакту може виявити як покупець (замовник), так і продавець (виконавець). Якщо ініціативу виявляє продавець, то він, виступаючи при цьому як оферент, направляє потенційним покупцям

оферту, тобто письмову пропозицію, в якій зазначаються усі основні умови майбутньої угоди, а саме: назва товару, його кількість, якість, ціну, умови поставки та умови платежу.

Другим способом, за допомогою якого експортери встановлюють контакти з потенційними покупцями, є вивчення умов замовлення, отриманого від покупця, та або підтвердження його і прийняття до виконання, або відхилення.

Замовлення – це комерційний документ, який містить прохання покупця (замовника) відвантажити йому на певних умовах товар (виконати роботи, надати послуги). В ньому детально зазначаються усі суттєві елементи, необхідні для укладення зовнішньоекономічного договору. Видача замовлень практикується з постійними контрагентами, з якими умови контрактів не змінюються з року в рік, тому в замовленні можуть бути зазначені тільки назва товару, його кількість, термін поставки, інколи – деякі специфічні умови, характерні для даного конкретного замовлення (наприклад, місце здачі товару). Все решта може регламентуватися загальними умовами, що містяться у попередньому замовленні або контракті (з зазначенням його номера та дати). Замовлення може мати додаток (специфікацію) з уточненням умов поставки. При згоді експортера з умовами замовлення він підтверджує замовлення і контракт вважається укладеним. Підтвердження замовлення – це комерційний документ, який є повідомленням про прийняття умов замовлення без застережень.

Третій спосіб встановлення контактів з потенційними покупцями передбачає відповідні дії експортера на запит імпортера, тобто у даному випадку ініціатива вступу у відносини виходить від покупця (замовника), зацікавленого у купівлі товару (виконанні робіт) у обраного ним можливого контрагента. Імпортер направляє

на адресу продавця запит – звернення до продавця з проханням вислати йому оферту. У запиті звичайно вказується точна назва товару, сорт, кількість, бажаний термін поставки. Ціна, як правило, не вказується. Крім того, у запиті пропонується подати докладну інформацію про товар, умови платежу та доставки. Може бути зазначено, до якої дати імпортер буде чекати оферту від експортера. Звичайно запити надсилаються не одній, а декільком фірмам з метою одержання декількох конкурентних пропозицій, з яких, в результаті аналізу вибирають найвигіднішу. Процес підтвердження згоди на запит аналогічний розглянутому вище.

Ще одним способом встановлення контактів є участь у торгово-промислових ярмарках та виставках, метою якої є не тільки демонстрація своїх досягнень, але й укладання комерційних контрактів. У цьому випадку угоди можуть бути двох видів:

1) угоди за взірцями (моделями, кресленнями, каталогами), що виставлені, з наступною поставкою товару;

2) продаж самих експонатів (машин, обладнання тощо).

Якщо під час опрацювання пропозицій контрагенти придуть до взаємоприйнятних умов, договір може бути підготовлений однією з сторін, підписаний та висланий іншій для підписання та повернення.

5.3. Форма та зміст зовнішньоекономічного договору (контракту).

Договір (контракт) укладається відповідно до вимог Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" та інших законів України з урахуванням міжнародних договорів України. Суб'єкти підприємницької діяльності

при складанні тексту договору (контракту) мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо та у виключній формі Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність" та іншими законами України.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом. Повноваження представника на укладення зовнішньоекономічного договору (контракту) може впливати з доручення, статутних документів, договорів та інших підстав, які не суперечать Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність". Дії, які здійснюються від імені іноземного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України, уповноваженим на це належним чином, уважаються діями цього іноземного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

Договір (контракт) може бути визнано недійсним у судовому порядку, якщо він не відповідає вимогам законів України або міжнародних договорів України.

Права та обов'язки сторін зовнішньоекономічної угоди визначаються матеріальним та процесуальним правом місця її укладання, якщо сторони не погодили інше, і відображаються в умовах договору (контракту).

Вимоги до змісту зовнішньоекономічного контракту передбачені Положенням про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженим наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.01 № 201.

До умов, які повинні бути передбачені в договорі (контракті), якщо сторони такого договору (контракту) не погодилися про інше щодо викладення умов договору і

така домовленість не позбавляє договір предмета, об'єкта, мети та інших істотних умов, без погодження яких сторонами договір може вважатися таким, що неукладений, або його може бути визнано недійсним внаслідок недодержання форми згідно з чинним законодавством України, відносяться:

1.1. Назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладення.

1.2. Преамбула.

У преамбулі зазначається повне найменування сторін - учасників зовнішньоекономічної операції, під якими вони офіційно зареєстровані, із зазначенням країни, скорочене визначення сторін як контрагентів ("Продавець", "Покупець", "Замовник", "Постачальник" тощо), особа, від імені якої укладається зовнішньоекономічний договір (контракт), та найменування документів, якими керуються контрагенти при укладенні договору (контракту) (установчі документи тощо).

1.3. Предмет договору (контракту).

У цьому розділі визначається, який товар (роботи, послуги) один з контрагентів зобов'язаний поставити (здійснити) іншому із зазначенням точного найменування, марки, сорту або кінцевого результату роботи, що виконується.

У разі бартерного (товарообмінного) договору (контракту) або контракту на переробку давальницької сировини визначається також точне найменування (марка, сорт) зустрічних поставок (або назва товару, що є кінцевою метою переробки давальницької сировини).

Якщо товар (робота, послуга) потребує більш детальної характеристики або номенклатура товарів (робіт, послуг) досить велика, то все це зазначається у додатку (специфікації), який має бути невід'ємною частиною договору (контракту), про що робиться відповідна відмітка в тексті договору (контракту).

Для бартерного (товарообмінного) договору (контракту) згаданий додаток (специфікація), крім того балансується іще за загальною вартістю експорту та імпорту товарів (робіт, послуг).

У додатку до договору (контракту) про переробку давальницької сировини зазначається відповідна технологічна схема такої переробки.

Технологічна схема переробки давальницької сировини повинна відображати:

усі основні етапи переробки сировини та процес перетворення сировини в готову продукцію;

кількісні показники сировини на кожному етапі переробки з обґрунтуванням технологічних втрат сировини;

втрати виконавця переробки на кожному етапі переробки.

1.4. Кількість та якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг).

У цьому розділі визначається, залежно від номенклатури, одиниця виміру товару, прийнята для товарів такого виду (у тоннах, кілограмах, штуках тощо), його загальна кількість та якісні характеристики.

У тексті договору (контракту) про виконання робіт (надання послуг) визначаються конкретні обсяги робіт (послуг) та термін їх виконання.

1.5. Базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг).

У цьому розділі зазначається вид транспорту та базисні умови поставки (у відповідності до Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів чинної редакції (567/94), які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару).

У випадку укладення договору (контракту) про виконання робіт (надання послуг) у цьому розділі визначаються умови та строки виконаних робіт (послуг).

1.6. Ціна та загальна вартість договору (контракту).

У цьому розділі визначається ціна одиниці виміру товару та загальна вартість товарів або вартість виконаних робіт (наданих послуг), що поставляються згідно з договором (контрактом), крім випадків, коли ціна товару розраховується за формулою, та валюта контракту. Якщо згідно з договором (контрактом) поставляються товари різної якості та асортименту, ціна встановлюється окремо за одиницю товару кожного сорту, марки, а окремим пунктом договору (контракту) зазначається його загальна вартість. У цьому разі цінові показники можуть бути зазначені в додатках (специфікаціях), на які робиться посилання в тексті договору (контракту).

При розрахунках ціни договору (контракту) за формулою зазначається орієнтовна вартість договору (контракту) на дату його укладення.

У договорі (контракті) про переробку давальницької сировини крім того зазначається її заставна вартість, ціна та загальна вартість готової продукції, загальна вартість переробки.

У бартерному (товарообмінному) договорі (контракті) зазначається загальна вартість товарів (робіт, послуг), що експортуються, та загальна вартість товарів (робіт, послуг), що імпортуються за цим договором (контрактом), з обов'язковим вираженням в іноземній валюті, віднесеній Національним банком України до першої групи Класифікатора іноземних валют .

1.7. Умови платежів.

Цей розділ визначає валюту платежу, спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань. Залежно від

обраних сторонами умов платежу в тексті договору (контракту) зазначаються:

умови банківського переказу до (авансового платежу) та/або після відвантаження товару або умови документарного акредитива, або інкасо (з гарантією), визначені відповідно до постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21 червня 1995 р. N 444 "Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті";

умови за гарантією, якщо вона є або коли вона необхідна (вид гарантії: на вимогу, умовна), умови та термін дії гарантії, можливість зміни умов договору (контракту) без зміни гарантій.

1.8. Умови приймання-здавання товару (робіт, послуг)

У цьому розділі визначаються строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів.

Приймання-здавання проводиться за кількістю згідно з товаросупровідними документами, за якістю - згідно з документами, що засвідчують якість товару.

1.9. Упаковка та маркування.

Цей розділ містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на неї відповідне маркування (найменування продавця та покупця, номер договору (контракту), місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування та інше), а за необхідності також умови її повернення.

1.10. Форс-мажорні обставини.

Цей розділ містить відомості про те, за яких випадків умови договору (контракту) можуть бути не виконані сторонами (стихийні лиха, військові дії, ембарго, втручання з боку влади та інше). При цьому сторони звільняються від

виконання зобов'язань на строк дії цих обставин, або можуть відмовитися від виконання договору (контракту) частково або в цілому без додаткової фінансової відповідальності. Строк дії форс-мажорних обставин підтверджується торгово-промисловою палатою відповідної країни.

1.11. Санкції та рекламації.

Цей розділ встановлює порядок застосування штрафних санкцій, відшкодування збитків та пред'явлення рекламацій у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням одним із контрагентів своїх зобов'язань.

При цьому мають бути чітко визначені розміри штрафних санкцій (у відсотках від вартості недопоставленого товару (робіт, послуг) або суми неоплачених коштів, строки виплати штрафів - від якого терміну вони встановлюються та протягом якого часу діють, або їх граничний розмір), строки, протягом яких рекламації можуть бути заявлені, права та обов'язки сторін договору (контракту) при цьому, способи врегулювання рекламацій.

1.12. Урегулювання спорів у судовому порядку.

У цьому розділі визначаються умови та порядок вирішення спорів у судовому порядку щодо тлумачення, невиконання та/або неналежного виконання договору (контракту) з визначенням назви суду або чітких критеріїв визначення суду будь-якою зі сторін залежно від предмета та характеру спору, а також погоджений сторонами вибір матеріального і процесуального права, яке буде застосовуватися цим судом, та правил процедури судового урегулювання

1.13. Місцезнаходження (місце проживання), поштові та платіжні реквізити сторін.

При цьому зазначаються місцезнаходження (місце проживання), повні поштові та платіжні реквізити (N

рахунку, назва та місцезнаходження банку,) контрагентів договору (контракту).

За домовленістю сторін у договорі (контракті) можуть визначатися додаткові умови:

страхування, гарантії якості, умови залучення субвиконавців договору (контракту), агентів, перевізників, визначення норм навантаження (розвантаження), умови передачі технічної документації на товар, збереження торгових марок, порядок сплати податків, митних зборів, різного роду захисні застереження, з якого моменту договір (контракт) починає діяти, кількість підписаних примірників договору (контракту), можливість та порядок унесення змін до договору (контракту) та ін.

5.4. Визначення застосовного права в зовнішньоекономічних контрактах (арбітражне застереження).

Важливим при укладенні зовнішньоекономічних договорів є питання визначення права, яке в подальшому буде визначати права та обов'язки сторін угоди.

Суб'єкти, при укладенні зовнішньоекономічних договорів, повинні керуватися правом місця укладення угоди або погодити це питання і викласти його у арбітражному застереженні.

При відсутності погодження між сторонами відносно права, яке має застосовуватись до зовнішньоекономічного договору, відповідно до ст. 44 Закону України „Про міжнародне приватне право”, застосовується право країни, де заснована, має своє місце проживання або основне місце діяльності сторона, яка є:

- продавцем – у договорі купівлі-продажу;
- наймодавцем - у договорі майнового найму;
- ліцензіаром – у ліцензійному договорі про використання виключних або аналогічних прав;

- охоронцем – у договорі зберігання;
- комітентом (консигнантом) – у договорі комісії (консигнації);
- довірителем – у договорі доручення;
- перевізником – у договорі перевезення;
- експедитором–у договорі транспортно-експедиторського обслуговування;
- страхувачем – у договорі страхування;
- кредитором – у договорі страхування;
- дарувальником – у договорі дарування;
- поручителем – у договорі поруки;
- заставником – у договорі застави.

До зовнішньоекономічного договору (контракту) про створення спільного підприємства застосовується право країни, на території якої дане підприємство створюється та офіційно реєструється.

До зовнішньоекономічного договору (контракту), укладеного на біржі або в результаті конкурсу чи аукціону, застосовується право країни, на території якої проводиться конкурс чи аукціон, або знаходиться біржа.

До ряду контрактів, пов'язаних з виробничою діяльністю: договір про виробниче співробітництво, спеціалізацію та кооперування, виконання будівельно-монтажних робіт, застосовується право країни, де така діяльність здійснюється або де створюються передбачені договором результати, якщо сторони не погодили інакше. Наприклад, якщо у кількох країнах учасників договору створюються окремі вузли та агрегати, то у загальному випадку (коли немає арбітражних застережень) їх права та обов'язки визначаються правом країни, де з комплектуючих створюється кінцевий продукт.

При виборі країни, право якої буде застосовуватись при визначенні кола прав та обов'язків сторін зовнішньоекономічного контракту, слід керуватися

принципом: *такою є країна, де заснована чи має місце проживання або діяльності особа, яка здійснює виконання зовнішньоекономічного договору (контракту), що має вирішальне значення для його змісту.*

При прийманні виконання даного договору (результатів спільної діяльності, виконання замовлення і інших) береться до уваги право місця укладання договору, якщо сторони не погодили інакше.

В главі 13 "Правового poradника ЮНСІТРАЛ з міжнародних зустрічних угод", підготовленого Комісією ООН з права міжнародної торгівлі, зазначені рекомендації щодо вибору права при укладенні угод у міжнародній торгівлі. Як правило, рекомендується вибирати право будь-якої конкретної країни. При цьому сторони повинні брати до уваги такі фактори:

- знайомство або можливість ознайомлення сторін з відповідним правом;

- можливість належного врегулювання з допомогою такого права правових питань, що впливають з договірних відносин;

- якоюсь мірою таке право може містити норми, які не дозволяють сторонам за своєю домовленістю врегулювати питання, що виникають в рамках їхніх договірних взаємовідносин.

При виборі застосовного права сторони можуть врахувати й інші моменти:

- можливість здійснюваної у законодавчому порядку зміни права, обраного сторонами;

- можливість розгляду застереження про вибір права як окремої угоди щодо інших елементів контракту;

- застосування права до питань позовної давності.

Часто питання визначення права регулювання виникає при вирішенні спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, іноземними суб'єктами господарської діяльності, державою та іноземними

інвесторами (з питань держаного регулювання іноземного інвестування та діяльності підприємств з іноземними інвестиціями). Такі спори можуть розглядатися в арбітражних або судових органах України, іншими органами вирішення спорів за вибором сторін, якщо це прямо не суперечить Конституції та законам України або передбачено міжнародними угодами України.

Згідно з статтею 1 Господарського процесуального кодексу України, право на звернення до Господарського суду мають підприємства, установи, організації, в тому числі спільні підприємства, міжнародні об'єднання організацій України та інших країн, а також інші юридичні особи, незалежно від форм власності майна та організаційних форм.

Важливим документом є Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, підписана у Києві 20.03.1992 року урядами держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав. Дану угоду було ратифіковано Верховною Радою України.

Вирішення спорів може бути покладено на Міжнародний комерційний арбітраж, куди за угодою сторін можуть передаватися спори з договірних чи інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін перебуває за кодоном, а також спори підприємств з міжнародними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само спори з іншими суб'єктами права в Україні.

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» виходить з визнання корисності арбітражу (третейського суду) як методу, який широко застосовується для вирішення спорів, що виникають у сфері міжнародної торгівлі, і необхідності комплексного

врегулювання міжнародного комерційного арбітражу в законодавчому порядку.

В додатках до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» наведені Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України та Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України.

Право, яке застосовується до суті спору, і право, яке визначає процедуру арбітражного розгляду, іноді співпадають, але дуже часто в міжнародному арбітражі вони різні. Дана проблема стосується ще трьох областей правозастосування: право, яке регулює саму здатність сторін звертатись в арбітраж, право, застосовуване до арбітражної угоди і колізійні правові норми, до яких можна звернутись для визначення застосовуваного матеріального права.

Здатність сторони звернутись в арбітраж, а саме її право на укладення відповідної арбітражної угоди, регулюється національним правом тієї країни, де сторона придбала свій юридичний статус, тобто країни походження юридичної особи.

Питання визначення застосовного процесуального права, що стосується безпосередньо самого арбітражного розгляду, як правило, спеціально не відображені в регламентах різних арбітражних установ.

Більшість національних законів про міжнародний арбітраж передбачають застосування арбітражного закону місця арбітражу, не заперечуючи, звичайно, права сторін на включення до арбітражного застереження положень іншого іноземного законодавства. Більш того, застосовний арбітражний закон часто обирається сторонами при виборі місця арбітражу.

Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж" визначає і врегульовує інститут *арбітражної угоди*.

Арбітражна угода (застереження) – це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер, чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті, або у вигляді окремої угоди.

Арбітражна угода укладається у письмовій формі. Угода вважається укладеною в письмовій формі, якщо вона міститься в документі, підписаному сторонами, або укладеному шляхом обміну листами, повідомленнями по телетайпу, телеграфу або з використанням інших засобів електрозв'язку, що забезпечує фіксацію цієї угоди, або шляхом обміну позовною заявою та відзивом про позов, в яких одна із сторін стверджує наявність угоди, а інша проти цього не заперечує.

Закон надає сторонам широку свободу при погодженні змісту арбітражної угоди. Важливо лише, щоб вона була "Працюючою", тобто досить визначеною, насамперед з питання про арбітражний орган та його місцезнаходження.

Посилання в угоді на документ, що містить арбітражне застереження, є арбітражною угодою за умови, що ця угода укладена в письмовій формі і це посилання є таким, що робить згадане положення частиною угоди.

Укладаючи контракт, сторони повинні передбачити умови правового захисту у випадках неналежного його виконання, другими словами укласти арбітражне застереження, тобто визначити компетентний арбітражний суд, а також застосовне право. Сторони можуть передбачити місце розгляду спору, мову арбітражного судочинства. Не логічно буде, коли при укладенні контракту на 20 тис. доларів США між українським і

німецьким партнерами, вказати в арбітражному застереженні, що у випадку виникнення спору справа буде розглядатись Міжнародним арбітражним судом при Міжнародній торговій палаті (Париж), місце розгляду спору – Польща, мова розгляду – англійська, а застосовуване право – законодавство Угорщини Дані умови не суперечать нормам міжнародного права. Але вони свідчать про те, що сторона, яка їх запропонувала, не має намірів виконувати свої договірні зобов'язання. При укладенні угоди на таку суму друга сторона ніколи не захистить свої інтереси або понесе великі затрати, пов'язані з розглядом справи на таких умовах.

До укладення контракту слід підходити виважено. Об'єктивно і оперативно їх інтереси може захистити Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України. Це обійдеться їм набагато дешевше, ніж в другій країні світу.

Заслуговує на увагу запропоноване Міжнародним комерційним арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті України арбітражне застереження такого змісту:

"Будь-який спір, що виникне по даному контракту або в зв'язку з ним, належить передачі на розгляд і вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Сторони погоджуються з тим, що в процесі розгляду і вирішення спору буде застосований Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України"

Контрагенти можуть також вказати число арбітрів, місце проведення і мову арбітражного розгляду.

У регламенті МКАС при Торгово-промисловій палаті Російської Федерації рекомендований такий текст арбітражного застереження: "Усі спори, розбіжності або вимоги, що виникають з даного договору(угоди) або в

зв'язку з ним, в тому числі ті, що стосуються його виконання, порушення, припинення або недійсності, підлягають вирішенню в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті Російської Федерації згідно з його Регламентом".

Вперше в Російській Федерації одержав законодавче закріплення принцип автономності арбітражної угоди, згідно з яким арбітражне застереження, що є частиною контракту, повинно розглядатись незалежно від решти його умов. Так, недійсність контракту не зачіпає арбітражного застереження.

У випадку, коли у загальний суд подано позов у питанні, що є предметом арбітражної угоди, якщо будь-яка з сторін до подання своєї першої заяви щодо суті спору попросить припинити провадження по справі, то зобов'язаний припинити провадження по справі і направити його до арбітражу, якщо не визнає, що ця арбітражна угода є недійсною, втратила чинність або не може бути виконана.

Звернення сторони до суду до або під час судового розгляду з проханням про вжиття забезпечувальних заходів та винесення судом ухвали про вжиття таких заходів не є несумісними з арбітражною угодою.

5.5 Облік зовнішньоекономічних контрактів.

Облік (реєстрація) зовнішньоекономічних договорів (контрактів) здійснюється управлінням нетарифного регулювання Міністерства економіки України.

Згідно з частиною першою статті 9 Закону України "Про металобрухт" та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 155 здійснюється реєстрація тільки зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом.

Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України "Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" в Україні передбачена процедури здійснення обліку (реєстрації) зовнішньоекономічних контрактів, предметом яких є операції з давальницькою сировиною українського замовника, коли контрактом передбачена реалізація готової продукції в країні виконавця або вивезення її до іншої країни.

Наказом Міністерства економіки України № 98 від 16.03.2006р. затверджений Порядок здійснення обліку (реєстрації) зовнішньоекономічних контрактів, предметом яких є операції з давальницькою сировиною українського замовника, коли контрактом передбачена реалізація готової продукції в країні виконавця або вивезення її до іншої країни.

Функції щодо здійснення обліку (реєстрації) таких зовнішньоекономічних контрактів покладені на відділ нетарифного регулювання Міністерстві економіки України

5.6. Правова характеристика зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу.

За загальними критеріями, зовнішньоекономічні договори можна розділити на дві групи: купівлі-продажу та товарообмінні договори.

Така класифікація базується на тому, що при угодах купівлі-продажу продавець (який в даному випадку іменується експортером) зобов'язується передати товар, який є об'єктом угоди, у власність безпосередньому учаснику угоди – покупцю (який у контрактах даного виду іменується імпортером) при умові, що останній зобов'язується оплатити за товар певну грошову суму; тоді як в товарообмінних угодах один товар обмінюється на інший із збереженням певних умов. Природно, що при

угодах купівлі-продажу і при товарообмінних угодах мають місце або ввезення товару на територію країни (імпорт) або його вивезення (експорт).

За об'єктом продажу та механізмом здійснення операції, зовнішньоекономічні контракти можна поділити на такі групи:

- купівлі-продажу – на угоди імпорту чи експорту (в залежності від спрямування товару); реекспорту чи реімпорту (від механізму повернення чи продажу); ліцензійні договори (коли об'єктом виступають ліцензії, патенти чи інші авторські дозволи).

- товарообмінні угоди (деколи можна зустріти назву договори зустрічних поставок) поділяють на договори бартеру та компенсаційні договори;

- інші договори: про спільну діяльність, про наукову кооперацію, лізингу;

У міжнародній торговій практиці існують найрізноманітніші контракти. Їх зміст залежить від конкретної операції, яку збираються здійснити контрагенти. Та попри всю різноманітність видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в основі кожного з них лежать положення класичного контракту купівлі-продажу.

В світовій практиці загально визнаним документом, що регулює порядок укладення договору купівлі-продажу, основні обов'язки продавця та покупця, засоби правового захисту у випадку порушення договору однією із сторін, наслідки розірвання договору та багато інших принципово важливих питань є Віденська конвенція ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів", 1980 р. При ратифікації цієї конвенції в 1990 році Україна зробила застереження, що будь-яке положення статей 11 та 29, а також частини II Конвенції, яке допускає, щоб договір купівлі-продажу або його зміна чи припинення за

домовленістю сторін або оферта, акцепт, чи будь-яке інше вираження наміру укласти договір виражались не в письмовій формі, не застосовується, якщо хоча б одна із сторін має своє комерційне підприємство в Україні. Конвенція для України вступила в силу з 1 лютого 1991 року.

Договір купівлі-продажу товарів у матеріально-речовій формі в міжнародній комерційній практиці називається контрактом.

Контракт купівлі-продажу представляє собою комерційний документ, який оформляє зовнішньоторговельну угоду, в якому міститься письмова домовленість сторін про поставку товару: зобов'язання продавця передати певне майно у власність покупця і зобов'язання покупця прийняти це майно і заплатити за нього певну суму.

В контракті купівлі-продажу необхідною умовою є перехід права власності на товар від продавця до покупця. У цьому і є основна відмінність цього типу договорів від інших – орендного, ліцензійного, страхування і інших, де не міститься умова про перехід права власності на товар, а предметом договору є або право користування товаром, або надання послуг.

Виникнення і припинення права власності на товар згідно з законодавством країн СНД, визначається по законах місця здійснення зовнішньоекономічної угоди, якщо інакше не передбачено угодою сторін.

За законодавством цих країн право власності покупця на товар по договору купівлі-продажу виникає з моменту передачі йому товару, якщо інакше не визначено угодою.

Якщо доставку забезпечує покупець, то транспортна організація чи пошта вважаються представниками покупця, і передача товару їм буде вважатися передачею товару самому покупцю.

Якщо продавець зобов'язався транспортувати товар до певного місця, а далі товар буде транспортуватися перевізниками, найнятимі покупцем, то власність на товар перейде в момент його передачі першому перевізнику, найнятому покупцем.

У момент передачі товару до покупця переходять усі ризики і витрати, пов'язані із можливістю втрати чи пошкодження товару під час перевезення.

Перед тим, як укласти контракт, сторони ретельно виважують усі його пункти: одна сторона розробляє проект контракту, друга його вивчає, доповнює, змінює; якщо всі спірні моменти вирішені – сторони укладають контракт, – і з цього моменту у них виникають взаємні права та обов'язки по контракту.

Усі контракти повинні містити умови, які характеризують товар, який є предметом контракту купівлі-продажу, характеризують комерційні особливості даної угоди та взаємні зобов'язання сторін по операціях, які забезпечують виконання контракту.

В контракт, як правило, вносяться також положення, спільні для обов'язків продавця та покупця, зокрема з таких важливих питань, як:

- поняття та порядок розрахунку збитків, відшкодування яких може вимагатися внаслідок порушення обов'язків однією із сторін;
- право на отримання процентів при прострочці платежу;
- принцип звільнення від відповідальності,
- наслідки розірвання договору;
- право на призупинення виконання договору;
- обов'язок по зберіганню товару, що належить іншій стороні.

До обов'язкових умов відносяться:

- найменування сторін-учасників угоди;

- предмет контракту;
- кількість і якість;
- базисні умови поставки;
- ціна;
- умови платежу;
- санкції та прокламації (штрафи та претензії);
- юридичні адреси та реквізити сторін.

Додаткові умови:

- здавання - приймання товару;
- страхівка;
- відвантажувальні документи;
- упаковка та маркування;
- форс-мажорні обставини;
- арбітраж;
- інші умови.

Сторони домовляються в залежності від конкретних умов, які умови вважати істотними, а які несуттєвими.

Хоча зовнішньоекономічний договір купівлі-продажу містить всі основні умови, які характерні для більшості зовнішньоекономічних договорів, проте є ряд особливостей. Так, наприклад, визначаючи кількість товару в контрактах купівлі-продажу на масові сировинні і продовольчі товари, що поставляються насипом або наливом, як правило, вносять застереження, що допускає відхилення фактично поставленого продавцем товару від кількості, зазначеної в контракті. Це застереження називається застереженням "біля" і може бути виражено одним з наступних способів: перед цифрою, що визначає кількість товару, ставиться слово "біля"; після цифри, що визначає кількість товару, ставляться слова "більше або менше на ...%". В контракті купівлі-продажу визначається також, чи включається тара і упаковка до кількості товару (у випадку, якщо кількість вимірюється одиницями маси). В залежності від цього розрізняють: вагу брутто – вагу

товару разом з внутрішньою та зовнішньою упаковкою; вагу нетто – вагу товару без упаковки.

Датою поставки в контракті купівлі-продажу називається дата передачі товару в розпорядження покупця. В залежності від способу поставки датою поставки може вважатися:

- дата документу, що видається транспортною організацією, яка прийняла товар до перевезення (наприклад дата коносаменту, дата штампеля прикордонної станції на залізничній накладній);

- дата розписки транспортно-експедиторської фірми в прийманні вантажу для подальшої відправки за призначенням;

- дата підписання акту здачі-приймання комісією покупця і представником продавця і видача сертифікату на право власності (в контрактах на судна);

- дата підписання акту здачі приймання після поставки останньої партії, без якої неможливо використати все раніше поставлене обладнання (в контрактах на комплектне обладнання).

В тексті контракту купівлі-продажу може міститися умова про порядок отримання вивізних та ввізних дозволів (ліцензій). Зокрема, може бути передбачений наступний порядок отримання ліцензій:

- якщо для виконання договору купівлі-продажу вимагається експортна чи імпортна ліцензія, сторона, в обов'язки якої входить отримання відповідної ліцензії, повинна прямо про це вказати в договорі. Про будь-які зміни, що сталися з часу укладення договору в ліцензійному режимі, відповідна сторона зобов'язана негайно повідомити іншу сторону;

- коли для виконання договору потрібна експортна чи імпортна ліцензія, сторона, в обов'язки якої входить отримання ліцензії, повинна своєчасно вжити всіх необхідних заходів для отримання такої ліцензії;

- якщо сторона не отримає ліцензію у вказаний в договорі строк, то такий договір вважається таким, що втратив свою силу. У тому випадку, коли у передбачений договором для отримання ліцензії строк відповідний орган відмовив у видачі ліцензії, то сторона, обов'язком якої є отримання ліцензії, повинна негайно повідомити про відмову іншу сторону. Якщо таке повідомлення не буде зроблено, то сторона, відповідальна за отримання ліцензії, вважається такою, що не виконала договірних обов'язків і не має права посилалися на статтю "Застереження про обставини непереборної сили";

- в тому випадку, якщо ліцензія видана лише на частину товару, що є предметом договору купівлі-продажу, сторона, відповідальна за отримання ліцензії, повинна негайно повідомити про це іншу сторону і запропонувати часткове виконання договору з вказівкою строку для відповіді. Якщо протягом такого строку, сторона, що повинна була отримати ліцензію, не запропонує часткового виконання договору, і якщо інша сторона, отримавши пропозицію про часткове виконання договору, не акцептує її в запропонований строк, то договір вважається анульованим;

- анулювання договору в силу даної статті не дає права будь-якій стороні на відшкодування збитків, що могли виникнути внаслідок анулювання договору, якщо тільки сторона, в обов'язки якої входило отримання ліцензії, не порушила своїх обов'язків, передбачених вище.

У зовнішньоторговельній практиці широко застосовуються різні види контрактів купівлі-продажу. Зокрема в залежності від характеру поставки розрізняють контракти купівлі-продажу разові та з періодичною поставкою.

Контракт купівлі-продажу з разовою поставкою передбачає поставку однією стороною іншій узгодженій між ними кількості товару до визначеної в договорі дати.

Після виконання сторонами взятих на себе обов'язків правовідносини між ними припиняються. Поставки товару за такими договорами проводяться один або декілька разів протягом встановленого строку. Разові договори купівлі-продажу бувають двох видів: з короткими строками (на сировинні товари) і з тривалими строками поставки (на комплектне та складне обладнання, судна). В разових контрактах з коротким періодом поставки строки можуть вказуватися конкретно (визначена дата чи період) і невизначено (після відкриття навігації).

Разові контракти з довготривалим строком виконання (3 – 5 і більше років) широко розповсюджені в зовнішньоекономічній торгівлі комплектним обладнанням, літаками, суднами. Зміст контрактів на комплектне обладнання суттєво відрізняється в залежності від методів укладення таких контрактів: на основі прямих зв'язків між продавцем та покупцем або через торги. Як правило, на основі прямих зв'язків укладаються контракти купівлі-продажу унікального обладнання, монопольним виробником якого є продавець. Зміст контрактів, що укладаються за результатами торгів носить більш стандартизований характер, оскільки учасники торгів, пропонуючи свої умови, орієнтуються на тендерні умови, розроблені організаторами торгів, вибір продавця робився шляхом порівняння не стільки техніко-економічних показників обладнання, скільки комерційних умов, що знаходять відображення в змісті договору, який відрізняється лаконічністю узгоджуваних умов і посиланнями на тендерні умови, які додаються як невід'ємна частина договору.

Контракт купівлі-продажу з періодичною поставкою передбачає регулярну періодичну поставку визначених в ньому кількостей товару протягом встановленого строку. Цей строк може бути коротким (як правило, рік) і довготривалим (в середньому 5 – 10, а деколи і 15 – 20

років). Довгострокові контракти укладаються з приводу купівлі-продажу промислової сировини і напівфабрикатів. Найчастіше це вугілля, нафта і нафтопродукти, природний газ, целюлоза та інші товари. Укладення довгострокових контрактів дає можливість промисловим фірмам, що потребують регулярних поставок імпортової сировини і напівфабрикатів, пристосувати процес виробництва до сировини певного походження, якості, асортименту та вартості. Наприклад, нафтопереробні заводи намагаються забезпечити себе на багато років вперед сирою нафтою певного походження та складу, металургійні заводи – рудами з незмінною структурою і вмістом металу, машинобудівні підприємства – сталі прокатом необхідного розміру та профілю, текстильні підприємства – волокном визначеної довжини та міцності. З іншої сторони, компанії, що здійснюють видобуток сировини і первинну її обробку, шляхом укладення довгострокових контрактів з обробними підприємствами прагнуть забезпечити собі збут на тривалі строки, часто на монопольних умовах. Нестабільність кон'юнктури ринків сировинних товарів створюючи, з однієї сторони, труднощі для довгострокової торгівлі товарами, у той же час підвищує зацікавленість в обмеженні впливу ринкової стихії на виробничі та фінансові сторони діяльності підприємств.

5.7. Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів (Нью-Йорк, 1974 рік), її статус.

Ще одним міжнародним договором, який регулює питання, пов'язані з договорами купівлі-продажу (а саме – строки позовної давності) є Конвенція ООН "Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів".

Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів була вироблена і прийнята на спеціальній

конференції, що відбулася у м. Нью-Йорку в 1974 році під егідою Організації Об'єднаних Націй. Для України дана Конвенція вступила в силу з 1 квітня 1994 року.

Головна мета Конвенції – обґрунтування і докладна регламентація питань, пов'язаних із застосуванням строку позовної давності у міжнародній торгівлі. Вона спрямована на чітке визначення проміжку часу для вирішення спорів або претензій, що можуть виникати внаслідок порушення або невиконання зобов'язань за міжнародними договорами купівлі-продажу товарів.

У Конвенції передбачено, що строк позовної давності становить 4 роки. Визначаються, зокрема, початок і закінчення строку давності, обставини, що можуть обумовлювати його зупинення, зміни, обмеження або продовження тощо.

Цілком очевидно, що участь України в цій Конвенції сприятиме захисту наших інтересів у міжнародній торгівлі, зокрема, більш ефективній реалізації положень як Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року, стороною якої є Україна, так і двосторонніх договорів із зовнішньоторговельних питань, що укладаються Україною з іноземними державами. Конвенція визначає умови, за яких вимоги покупця та продавця один до одного, що випливають з договору міжнародної купівлі-продажу товарів або пов'язані з його порушенням, припиненням або недійсністю, не можуть бути задоволені внаслідок закінчення певного періоду часу. Такий період часу надалі іменується "строком позовної давності".

Конвенція застосовується лише в тих випадках, коли комерційні підприємства сторін договору міжнародної купівлі-продажу товарів у момент його укладення перебувають у Договірних державах. Дана Конвенція застосовується незалежно від права, яке могло б підлягати застосуванню на підставі норм міжнародного приватного

права. Конвенція не застосовується в тих випадках, коли сторони договору купівлі-продажу в чіткій формі виключили її застосування. Конвенція не застосовується до продажу:

- товарів, що купуються для особистого, родинного або домашнього користування;
- з аукціону;
- в порядку виконавчої дії або іншим чином на підставі закону;
- фондових паперів, акцій, забезпечувальних паперів, оборотних документів і грошей;
- суден водного та повітряного транспорту;
- електроенергії.

Конвенція не застосовується до вимог, які ґрунтуються на:

- заподіянні смерті або пошкоджені здоров'я особи;
- ядерній шкоді, завданій проданими товарами;
- заставі, іпотеці або іншому забезпеченні речового характеру;
- рішенні або постанові, ухвалених в результаті розгляду спору;
- документі, згідно з яким можливе примусове виконання відповідно до законів того місця, звідки запрошується таке виконання;
- чеку, переказному або простому векселі.

Конвенція не застосовується до договорів, у яких зобов'язання продавця полягають в основному у виконанні роботи або наданні інших послуг. Договори на поставку товарів, що підлягають виготовленню або виробництву, вважаються договорами купівлі-продажу, якщо сторона, яка замовляє товари, не зобов'язується поставити істотну частину матеріалів, необхідних для виготовлення або виробництва таких товарів.

5.8. Правове регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності.

Товарообмінна (бартерна) операція у галузі зовнішньоекономічної діяльності у відповідності з Законом України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» - це один з видів експортно-імпорتنих операцій, оформлених бартерним договором або договором із змішаною формою оплати, яким часткова оплата експортних (імпорتنих) поставок передбачена в натуральній формі, між суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України та іноземним суб'єктом господарської діяльності, що передбачає збалансований за вартістю обмін товарами, роботами, послугами у будь-якому поєднанні, не опосередкований рухом коштів у готівковій або безготівковій формі.

Умови, які повинні бути передбачені в договорі (контракті) на товарообмінну операцію повинні відповідати вимогам Законів України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про регулювання товарообмінних(бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності», Положенню про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженому наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 № 201 та іншим нормативно-правовим актам.

Бартерний договір повинен містити ті ж розділи, що й будь-який зовнішньоекономічний договір (контракт). Але разом з цим він має ряд особливостей, які не характерні для інших видів договорів.

В предметі договору крім назви товару, що поставляється, обов'язково повинно бути вказано точне найменування (марка, сорт) зустрічних поставок. Якщо товар або послуги потребують більш детальної

характеристики, то все це зазначається у додатку (специфікації), що є невід'ємною частиною договору

Оцінка товарів за бартерними договорами здійснюється з метою створення умов для забезпечення еквівалентності обміну, а також для митного обліку, визначення страхових сум, оцінки претензій, застосування санкцій. Умовою еквівалентності обміну за бартерним договором є обмін товарами (роботами, послугами) за цінами, що визначаються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України на договірних засадах з урахуванням попиту та пропозиції, а також інших факторів, які діють на відповідних ринках на час укладення бартерних договорів.

У бартерному договорі зазначається загальна вартість товарів, що імпортуються, та загальна вартість товарів (робіт, послуг), що експортуються за цим договором, з обов'язковим вираженням в іноземній валюті, віднесеній Національним банком України до першої групи Класифікатора іноземних валют.

Усі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України мають право на проведення товарообмінних (бартерних) операцій відповідно до законодавства України.

Укладаючи бартерний договір, необхідно пам'ятати, що з метою збільшення надходжень в Україну валютних коштів, стабілізації грошової національної одиниці та оздоровлення фінансово-банківської системи держави в цілому може бути заборонено проведення товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності з товарами (роботами, послугами), перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Особливу увагу слід звернути на строки виконання бартерних договорів. Товари, що імпортуються за бартерним договором, підлягають ввезенню на митну територію України у строки, зазначені в такому договорі, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного

оформлення (дати оформлення вантажної митної декларації на експорт) товарів, що фактично експортовані за бартерним договором, а в разі експорту за бартерним договором робіт і послуг - з дати підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг.

Датою ввезення товарів за бартерним договором на митну територію України вважається дата їх митного оформлення (дата оформлення вантажної митної декларації на імпорту), а в разі імпорту за бартерним договором робіт або послуг - дата підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг. У разі експорту за бартерним договором високоліквідних товарів строки ввезення на митну територію України імпортованих товарів не повинні перевищувати 60 календарних днів з дати оформлення вивізної вантажної митної декларації. Перелік високоліквідних товарів встановлюється Кабінетом Міністрів України. Порядок віднесення бартерних договорів до таких, що передбачають виробничу кооперацію, консигнацію, комплексне будівництво, поставку складних технічних виробів, товарів спеціального призначення, визначає Кабінет Міністрів України.

Порушення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України передбачених законодавством строків ввезення товарів (виконання робіт, надання послуг), що імпортуються за бартерним договором, тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка вартості не одержаних товарів (робіт, послуг), що імпортуються за бартерним договором. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати розміру заборгованості. Якщо заборгованість за бартерним договором виникла через обставини непереборної сили або форс-мажору, строки, передбачені частинами першою – третьою статті 2 Закону «Про регулювання

товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» зупиняються і пеня за їх порушення протягом дії цих обставин не стягується. Настання та закінчення дії обставин непереборної сили повинно бути підтверджено довідкою офіційного органу, уповноваженого державою, де такі обставини мали місце. Обставини форс-мажору підтверджуються в установленому законом порядку.

У разі прийняття судом, Міжнародним комерційним арбітражним судом чи Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України, або іншим уповноваженим арбітражем, в тому числі в іншій країні, позовної заяви про стягнення заборгованості, яка виникла внаслідок недотримання строків та інших умов, визначених бартерним договором, строки, передбачені частинами першою - третьою статті 2 вищезазначеного Закону, зупиняються і пеня за їх порушення в цей період не сплачується.

У випадку прийняття судом рішення про відмову в позові повністю або частково чи припинення (закриття) провадження у справі або залишення позову без розгляду строки, передбачені частинами першою - третьою статті 2 Закону «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності», поновлюються і пеня за їх порушення сплачується за кожний день прострочення, включаючи період, на який ці строки було зупинено. У разі часткової відмови в позові пеня нараховується тільки в тій частині, в якій було відмовлено. У разі прийняття судом рішення про задоволення позову пеня за порушення строків, передбачених частинами першою – третьою статті 2 Закону, не сплачується з дати прийняття позову до розгляду судом.

Слід взяти до уваги, що в Україні йде тенденція до зменшення товарообмінних операцій, про що свідчить той

факт, що Кабінетом Міністрів України (протокол №3 від 19.01.2001 р.), було доручено керівникам центральних органів виконавчої влади, головам обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій вжити вичерпних заходів для максимального зменшення товарообмінних бартерних операцій.

5.9. Режим здійснення операцій з давальницькою сировиною.

У відповідності із Законом України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» *давальницька сировина* – це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробленні готової продукції. Давальницька сировина не може бути придбана іноземним замовником на митній території України за національну валюту України або отримана ним в результаті проведення інших операцій, у тому числі товарообмінних. Право власності на давальницьку сировину на кожному етапі її переробки, а також на вироблену з неї готову продукцію належить замовнику.

Операцією з давальницькою сировиною визнається операція з попередньої поставки сировини для її наступного перероблення (оброблення, збагачення чи використання) на готову продукцію за відповідну плату, незалежно від кількості виконавців, а також етапів (операцій з перероблення цієї сировини) за умови, якщо вартість давальницької сировини на кожному етапі переробки становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції. Операції, що не передбачають попередньої поставки сировини для отримання готової

продукції, або коли вартість сировини є меншою зазначених 20 відсотків, не вважаються операціями з давальницькою сировиною.

Операція з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах – це операція з перероблення (оброблення, збагачення чи використання) давальницької сировини в результаті технологічного процесу із зміною коду по ТН ЗЕД (незалежно від кількості виконавців), а також етапів (операцій з перероблення цієї сировини) з метою отримання готової продукції за відповідну плату.

До операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах належать операції, в яких сировина замовника на конкретному етапі переробки, а також на заключному, є основним матеріалом та її вартість становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції, при цьому обов'язковим є попереднє здійснення поставки виконавцю давальницької сировини відносно повернення виготовленої з неї готової продукції замовнику.

При розрахунку вартості давальницької сировини у вартості готової продукції враховуються вартість всієї вивезеної (ввезеної) давальницької сировини та витрати по доставці цієї сировини до виконавця.

Згідно з наведеними вище визначеннями замовником виступає суб'єкт господарської діяльності, який надає давальницьку сировину, а виконавцем є суб'єкт господарської діяльності, який здійснює переробку, обробку, збагачення чи використання давальницької сировини. Готовою продукцією вважається продукція (товар), вироблена з використанням давальницької сировини і визначена як кінцева у контракті між замовником і виконавцем.

Укладаючи договір, необхідно крім вартості послуг з переробки обумовлювати і вартість давальницької

сировини і готової продукції. Такі ціни є по суті заставними і можуть служити як для розрахунку за послуги, так і для розрахунку сторін при виявленні недостач, недопоставці. Вартість послуг з переробки може бути визначена виходячи з вартості готової продукції, виготовленої з сировини за мінусом вартості сировини, витраченої на одиницю продукції, або виходячи з витрат на переробку сировини з урахуванням визначеного за погодженням сторін рівня рентабельності (до цих витрат).

У додатку до договору (контракту) на переробку давальницької сировини вказується відповідна технологічна схема такої переробки.

Технологічна схема переробки давальницької сировини повинна відображати:

- усі основні етапи переробки сировини та процес перетворення сировини у готову продукцію;
- кількісні показники сировини на кожному етапі переробки з обґрунтуванням технологічних втрат сировини.

У договорі (контракті) на переробку давальницької сировини зазначається її заставна вартість.

Давальницька сировина, що ввозиться на митну територію України іноземним замовником, обкладається ввізним митом за ставками Єдиного митного тарифу України, податками та зборами, що справляються при ввезенні товарів відповідно до законодавства. Сплата ввізного мита, податків та зборів (крім митних зборів) провадиться українським виконавцем шляхом видачі органу державної податкової служби за місцезнаходженням виконавця простого авальованого векселя із строком платежу, що дорівнює строку здійснення операції з давальницькою сировиною, але не більш як 90 календарних днів з моменту оформлення вантажної митної декларації.

У разі непогашення векселедавцем у визначений строк такого векселя векселедержатель може опротестувати його в неплатежі згідно із законодавством і протягом одного робочого дня з моменту опротестування звернутися до банку, який здійснив аваль векселя, з вимогою про його оплату. Банк зобов'язаний не пізніше операційного дня, що настає за днем звернення векселедержателя, переказати йому зазначену у векселі суму.

Кабінет Міністрів України може прийняти рішення щодо сплати ввізного мита, податків та зборів (крім митних зборів) підприємствами по окремих товарних позиціях шляхом видачі органу державної податкової служби за місцезнаходженням виконавця простого векселя із строком платежу, що дорівнює строку здійснення операції з давальницькою сировиною, але не більш як 90 календарних днів з моменту оформлення вантажної митної декларації.

Виходячи з технологічних особливостей виробництва Кабінет Міністрів України за поданням відповідного міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади може встановлювати інші строки виконання окремих видів операцій з давальницькою сировиною.

У разі вивезення готової продукції в повному обсязі, передбаченому контрактом, за межі митної території України у період, зазначений у частинах другій, третій та восьмій цієї статті, вексель погашається і ввізне мито, податки та збори (крім митних зборів) не справляються. Вексель погашається також у разі часткового вивезення готової продукції за межі митної території України, передбаченого умовами контракту, якщо український виконавець документально підтвердить сплату ввізного мита, податків та зборів, які повинні бути сплачені у разі ввезення в Україну частини сировини, з якої вироблено не вивезену з України готову продукцію. Для визначення суми платежу мита, податків та зборів вартість

давальницької сировини перераховується у національну валюту України за курсом Національного банку України, що діяв на день платежу за векселем. За частину давальницької сировини або готової продукції, отриманої як плата за виконану роботу, український виконавець сплачує ввізне мито, податки та збори, що справляються при ввезенні товарів (робіт, послуг). У разі втрати чи повного зіпсуття давальницької сировини або готової продукції внаслідок форс-мажорних обставин, факт настання яких засвідчений Торгово-промисловою палатою України або регіональними торгово-промисловими палатами, вексель (письмове зобов'язання) погашається і ввізне мито, податки та збори (крім митних зборів) не справляються. У разі потреби рівень зіпсуття давальницької сировини або готової продукції та можливість її використання визначаються Торгово-промисловою палатою України або регіональними торгово-промисловими палатами.

Відходи чи брухт, що залишилися після зіпсуття давальницької сировини або готової продукції чи після переробки давальницької сировини, у разі їх реалізації на митній території України підлягають обкладенню ввізним митом, іншими податками та зборами, що справляються при ввезенні аналогічних відходів та брухту відповідно до законодавства.

Сплата зазначених податків та зборів провадиться покупцем відходів чи брухту, який оформляє ввізну вантажну митну декларацію (без фактичного ввезення товару в Україну).

За письмовою заявою іноземного замовника давальницька сировина, ввезена ним і не перероблена на митній території України, або відходи чи брухт, що залишилися після повного зіпсуття давальницької сировини або готової продукції внаслідок форс-мажорних обставин чи після переробки давальницької сировини,

можуть бути вивезені у порядку, встановленому Державною митною службою України. Готова продукція, що вироблена із давальницької сировини, ввезеної іноземним замовником у порядку та на умовах, передбачених статтею 2 закону «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», може реалізуватися на митній території України лише через зареєстроване ним в Україні постійне представництво, яке оформляє ввізну вантажну митну декларацію на готову продукцію (без фактичного її ввезення на митну територію України) і сплачує ввізне мито, інші податки та збори, передбачені законодавством для аналогічних імпортованих товарів. Ввізне мито сплачується за пільговими ставками митного тарифу України. Нафтопродукти, вироблені з давальницької нафти, звільнюються від обкладення ввізним митом. Іноземний замовник має право реалізувати на митній території України готову продукцію, що вироблена з давальницької сировини, закупленої на митній території України, лише через зареєстроване ним в Україні постійне представництво, яке сплачує податки і збори, передбачені законом при продажу товарів на митній території України. Розрахунки між українським покупцем готової продукції та постійним представництвом іноземного замовника проводяться у національній валюті України через рахунки постійного представництва в установах банків України в порядку, що встановлюється Національним банком України.

За порушення зазначеного порядку розрахунків до переробника, що відвантажив готову продукцію безпосередньо покупцю-нерезиденту на території України без проходження розрахунків через постійне представництво іноземного замовника, застосовується штраф у розмірах, встановлених податковими законами України для відповідних податків, зборів (обов'язкових

платежів), а посадові особи, які допустили такі порушення, притягаються до відповідальності за умисне ухилення від оподаткування відповідно до закону. Готова продукція, яка вироблена з давальницької сировини, закупленої іноземним замовником на митній території України, і належить йому, у разі вивезення за межі митної території України не обкладається вивізним (експортним) митом, іншими податками та зборами (крім митних зборів), що справляються відповідно до законів України, а також не підлягає ліцензуванню і квотуванню, за винятком товарів спеціального призначення, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Розрахунки за переробку, обробку, збагачення чи використання давальницької сировини можуть проводитися в грошовій формі, частиною давальницької сировини чи готової продукції, крім тієї, що заборонена до експорту, або за згодою замовника та виконавця з використанням усіх цих форм.

У разі вивезення українським виконавцем частини давальницької сировини або готової продукції, отриманої як оплата виконаної роботи, чи продукції, виробленої із зазначеної сировини, справляються податки і збори (обов'язкові платежі) у встановленому законом порядку.

Порушення норм Закону «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» та інших актів законодавства під час здійснення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах тягне за собою відповідальність. За порушення українським виконавцем (замовником) строків, передбачених частинами сьомою і восьмою статті 2, частинами восьмою і шістнадцятою статті 5 та частиною третьою статті 6 Закону, стягується пеня за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка суми не одержаної виручки (вартості неповерненої готової продукції) в іноземній валюті, перерахованої у

національну валюту України за офіційним валютним курсом Національного банку України, що діє на день нарахування пені, або у гривнях у разі здійснення розрахунків у національній валюті України. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми заборгованості.

У разі прийняття судом або господарським судом, Міжнародним комерційним арбітражним судом чи Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України позовної заяви українського виконавця (замовника) щодо стягнення з іноземного замовника (виконавця) заборгованості, яка виникла внаслідок недотримання строків, передбачених контрактами, строки, передбачені частинами восьмою та шістнадцятою статті 5 та частиною третьою статті 6 Закону «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», зупиняються і пеня за їх порушення в цей період не нараховується.

При прийнятті судом або господарським судом рішення про відмову в позові повністю чи частково або припинення (закриття) провадження у справі чи залишення позову без розгляду, строки поновлюються і пеня за їх порушення нараховується за кожний день прострочення, виключаючи період, на який ці строки було зупинено.

У разі прийняття судом або господарським судом рішення щодо задоволення позову про порушення строків, передбачених частинами восьмою та шістнадцятою статті 5 та частиною третьою статті 6 Закону, пеня не сплачується з дати прийняття позову до дати розгляду судом або господарським судом.

У випадку реалізації готової продукції, виробленої з давальницької сировини в країні виконавця або в іншій країні без обліку (реєстрації) в Міністерстві економіки України, до суб'єкта підприємницької діяльності, що вивіз давальницьку сировину, органами податкової служби

Україні застосовується штраф у розмірі 20 відсотків вартості готової продукції. Штраф сплачується до Державного бюджету України у національній валюті України. Для перерахування іноземної валюти у національну валюту України використовується офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений Національним банком України на дату застосування штрафу.

Органи Державної митної служби та органи Державної податкової служби України ведуть облік поточних операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах і щомісяця подають оперативну інформацію про це місцевим органам державної статистики. Облік та опублікування статистичної інформації щодо проведення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах здійснює Державний комітет статистики України. Контракти, на підставі яких здійснюються операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах, не підлягають обліку (реєстрації) у Міністерстві економіки України, за винятком контрактів, що передбачають вивезення давальницької сировини українським замовником, на яку поширюється спеціальний режим експорту, а також якщо контрактом передбачена реалізація готової продукції, виробленої з такої давальницької сировини, в країні виконавця або вивезення її до іншої країни.

Даним законом також передбачена процедура здійснення операцій з переробки давальницької сировини, власником якої є український замовник.

Завдання та запитання:

Розкрийте зміст зовнішньоекономічного договору(контракту.)

Який орган здійснює облік ЗЕК?

Розкрийте поняття застосовного права.

Що таке арбітражне застереження?

Хто вправі укладати зовнішньоекономічні контракти?

В якій формі слід укладати зовнішньоекономічні контракти?

Назвати істотні умови ЗЕК купівлі-продажу.

Розкрити зміст Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, Відень, 11.04.80.

Розкрити поняття товарообмінна (бартерна) операція.

Перерахувати істотні умови бартерного договору.

Підготувати проекти зовнішньоекономічних контрактів: купівлі-продажу і товарообмінної операції.

Розкрити поняття давальницької сировини.

Що означає операція з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах?

Вексель і ввізне мито при здійсненні операцій з давальницькою сировиною.

Порядок вивезення готової продукції, виготовленої з давальницької сировини.

В які терміни підлягає зарахуванню виручка резидентів в іноземній валюті?

В яких випадках призупиняється нарахування пені за неотримання валютних платежів по ЗЕК?

Література і законодавство:

1. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, Відень, 11.04.80.

2. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами

3. Закон України „Про міжнародне приватне право” від 23.06.05 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, N 32, ст. 422).

4. Закон України "Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" від 04.10.2001 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 6, ст.40)

5. Закон України "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" від 23.12.98, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 5-6, ст.44) із змінами

6. Указ Президента України "Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів" від 04.10.94 № 567/94 із змінами

7. Указ Президента України "Про заходи щодо вдосконалення кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності" від 10.02.96 № 124/96.

8. Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо регулювання операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" від 27.06.99 № 723/99.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 N 155 "Про затвердження Порядку реєстрації зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом"

10. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.01 № 201 «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних контрактів»

Розділ 6

Розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами

Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, відповідно до ст.14 Закону України „Про зовнішньоекономічну діяльність” мають право самостійно визначати форму розрахунків по зовнішньоекономічних операціях.

Закон України „Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» передбачає, що Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у строки виплати заборгованостей, зазначені в контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується, а в разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності - з моменту підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг, експорт прав інтелектуальної власності. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики.

Імпортні операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочення поставки, в разі, коли таке відстрочення перевищує 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь постачальника продукції (робіт, послуг), що імпортується, потребують висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики.

При застосуванні розрахунків щодо імпортних операцій резидентів у формі документарного акредитиву

строк, передбачений частиною першою цієї статті, діє з моменту здійснення уповноваженим банком платежу на користь нерезидента.

6.2. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів(контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів(контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті.

Суб'єктам підприємницької діяльності України під час укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) рекомендовано застосовувати типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті, згідно з додатками N 1 - 2. Постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21 червня 1995 р. N 444

Так, *при експорті*:

При поставці товарів з платежем проти поданих документів або на умовах надання покупцеві короткотермінового комерційного кредиту (до 1 року) рекомендуються такі форми розрахунків зважаючи на їх вигідність для Української Сторони:

- документарний акредитив;
- документарне інкасо (з гарантією).

Акредитив, що відкривається відповідно до договору (контракту), підпорядковується Уніфікованим правилам і звичаям для документарних акредитивів у редакції 1993 року, опублікованим Міжнародною торгівельною палатою за N 500.

Розрахунки за інкасо здійснюються в порядку, передбаченому Уніфікованими правилами з інкасо в редакції 1978 року, опублікованими Міжнародною торгівельною палатою за N 322.

При наданні послуг (з платежем проти подання документів) рекомендуються такі форми розрахунків зважаючи на їх вигідність для Української Сторони:

документарний акредитив;
документарне інкасо (з гарантією).

При імпорті :

При купівлі товарів з платежем проти одержання документів або (в окремих випадках) на умовах надання Покупцеві короткотермінового комерційного кредиту до 1 року рекомендуються такі форми розрахунків зважаючи на їх вигідність для Української Сторони:

документарне інкасо;
документарний акредитив.

Під час укладання договору (контракту) необхідно добиватися здійснення розрахунків у формі інкасо з платежем у конкретний термін (із зазначенням фіксованої кількості днів) після одержання документів Уповноваженим банком;

Якщо предметом імпорту є товар, остаточний розрахунок за який здійснюється після його прибуття/перевірки в порту призначення, остаточні розрахунки доцільно здійснювати банківським переказом, а коли це неможливо - шляхом виставлення Продавцем на інкасо суми остаточного платежу;

Сума остаточного платежу сплачується, як правило, після закінчення 180 днів від дати прибуття судна до українського порту призначення (якщо це морські відвантаження), а у разі відвантаження іншими видами транспорту - з моменту перетину товаром кордону України або в інші терміни, вигідні для українського Покупця;

Під час поставок машин та устаткування необхідно передбачати сплату тільки за комплектну поставку;

Необхідно вимагати сплати Продавцем усіх банківських витрат, включаючи витрати на території Покупця;

Під час укладання договорів (контрактів) на експорт та імпорт з організаціями та фірмами, що перебувають у містах (країнах) місцезнаходження українських банківських установ за кордоном (перелік таких установ публікується Уповноваженим банком), необхідно передбачати проведення розрахунків через ці банки, зазначаючи їх як:

банки, що авізують акредитиви, відкриті Уповноваженим банком;

банки, що виставляють інкасо на Уповноважений банк за імпортом;

банки, на які Уповноважений банк виставляє інкасо за експортом;

банки, через які виконуються платежі під час здійснення банківських переказів.

У договорах (контрактах) на експорт, що передбачають одержання українським експортером авансового платежу (платежів), іноземний Покупець може вимагати надання йому гарантії повернення авансового платежу. Такі гарантії видає Уповноважений банк на умовах та згідно з формою, передбаченою законодавством.

Під час укладання договорів (контрактів) на експорт іноземний Покупець може наполягати на сплаті частини вартості договору (контракту) тільки після прийняття /перевірки/ введення в експлуатацію товару (устаткування) або на наданні йому гарантії виконання договору (контракту). Сума такого платежу або гарантії не може перевищувати 10-12% вартості договору (контракту). У будь-якому разі доцільно наполягати на наданні гарантії виконання договору (контракту) замість гарантійного платежу. Такі гарантії видаються Уповноваженим банком на умовах та згідно з формою, передбачених законодавством.

Під час використання у розрахунках за експортом та імпортом документарних акредитивів залежно від умов

договорів (контрактів) можуть застосовуватися різні види акредитивів. У разі пропонування іноземним партнером виду акредитива, не передбаченого законодавством, додаткова інформація може бути одержана в Уповноваженому банку.

До типових форм захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті належать:

Валютно-цінові застереження, які передбачають порядок визначення валюти розрахунку у разі коли:

- валюта ціни і валюта розрахунку різні.
- валюта ціни і валюта розрахунку збігаються, але ціна товару ставиться у залежність від курсу іншої валюти.

Антидемпінгові застереження, за якими Покупець бере на себе повну відповідальність за додержання антидемпінгових норм, правил і процедур на своєму національному ринку та ринках подальшої реалізації предмета договору (контракту), зобов'язується не здійснювати операції на цих ринках за цінами, які є демпінговими згідно із законодавством та міжнародними договорами відповідної держави, і бути єдиним відповідачем з усіх можливих антидемпінгових позовів і претензій та сплатити у повному обсязі мито, збори та інші стягнення, що накладаються на товар, який є предметом цього договору (контракту), згідно з антидемпінговим законодавством країни ввезення.

Застереження про конфіденційність, відповідно до яких Сторони погодилися, що текст договору (контракту), будь-які матеріали, інформація та відомості, які стосуються договору (контракту), є конфіденційними і не можуть передаватися третім особам без попередньої письмової згоди іншої Сторони договору (контракту), крім випадків, коли таке передавання пов'язане з одержанням офіційних дозволів, документів для виконання договору

(контракту) або сплати податків, інших обов'язкових платежів, а також у випадках, передбачених чинним законодавством, яке регулює зобов'язання Сторін договору (контракту).

Форс-мажорні застереження, за якими Сторони погодилися, що в разі виникнення форс-мажорних обставин (дії нездоланної сили, яка не залежить від волі Сторін), а саме: війни, воєнних дій, блокади, ембарго, інших міжнародних санкцій, валютних обмежень, інших дій держав, які унеможливають виконання Сторонами своїх зобов'язань, пожеж, повеней, іншого стихійного лиха чи сезонних природних явищ, зокрема таких як замерзання моря, проток, портів тощо, закриття шляхів, проток, каналів, перевалів, Сторони звільняються від виконання своїх зобов'язань на час дії зазначених обставин. У разі коли дія зазначених обставин триває більш як ____ днів, кожна із Сторін має право на розірвання договору (контракту) і не несе відповідальності за таке розірвання за умови, що вона повідомить про це іншу Сторону не пізніше як за ____ днів до розірвання. Достатнім доказом дії форс-мажорних обставин є документ, виданий (як правило, Торгово-промисловою Палатою країни, де мали місце форс-мажорні обставини).

Виникнення зазначених обставин не є підставою для відмови Покупця від плати за товари (роботи, послуги), поставлені до їх виникнення.

Застереження про реекспорт, згідно з якими Сторони погодилися, що Покупець не буде здійснювати реекспорт товару, який є предметом цього договору (контракту), на (конкретно визначені) ринки без попередньої письмової згоди Продавця.

Застереження на випадок ненадходження коштів за експорт передбачають, що у разі несвоєчасного надходження виручки за експортну продукцію Покупець

сплачує Продавцеві пеню у розмірі, X від простроченої суми платежу за кожний день прострочення.

Застереження на випадок ненадходження продукції за імпортом в обумовлені договором(контрактом) терміни, за якими у разі ненадходження продукції за імпортом у терміни, які обумовлені договором (контрактом), Продавець сплачує Покупцеві X. відсотків від суми непоставленої продукції за кожний день прострочення.

Застереження про відповідальність, згідно з якими Сторони погодилися, що вони самостійно та безпосередньо несуть відповідальність за виконання цього Контракту, а також що будь-яка претензія, позов чи інша правова вимога не можуть бути пред'явлені до держави Україна та (найменування держави іноземної сторони) чи до окремих їх органів за невиконання чи неналежне виконання цього контракту.

6.3. Відповідальність за порушення термінів про надходження іноземної валюти.

За порушення термінів надходження валютних коштів, які передбачені Законом „Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», резиденти зобов'язані сплатити пеню за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка суми не одержаної виручки (митної вартості недоставленої продукції) в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості.

У разі прийняття судом, Міжнародним комерційним арбітражним судом чи Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України позовної заяви резидента про стягнення з нерезидента заборгованості, яка виникла внаслідок недотримання нерезидентом термінів, передбачених експортно-імпортними контрактами,

терміни, передбачені статтями 1 і 2 зазначеного Закону, зупиняються і пеня за їх порушення в цей період не сплачується.

За умови прийняття судом рішення про відмову в позові повністю або частково, або припинення (закриття) провадження у справі чи залишення позову без розгляду терміни, передбачені статтями 1 і 2 Закону, поновлюються і пеня за їх порушення сплачується за кожний день прострочення, включаючи період, на який ці терміни було зупинено.

Якщо перевищення термінів, зазначених у законодавстві, обумовлено виникненням форс-мажорних обставин, перебіг зазначених термінів зупиняється на весь період дії форс-мажорних обставин та поновлюється з дня, наступного за днем закінчення дії таких обставин.

Завдання та запитання:

1. *Ознайомтесь зі змістом Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, N 40, ст.364) із змінами.*

2. *В які терміни підлягає зарахуванню виручка резидентів в іноземній валюті?*

3. *В яких випадках призупиняється нарахування пені за неотримання валютних платежів по ЗЕК?*

Література і законодавство :

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами.

2. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, N 40, ст.364) із змінами.

3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті" від 21.06.95 № 444.

4. Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів (в редакції 1993р.).
5. Уніфіковані правила по інкассо (в редакції 1978р.).
6. Уніфіковані правила по договірних гарантіях (в редакції 1978р.).

Розділ 7

Міжнародні правила інтерпретації «ІНКОТЕРМС»

7.1. Мета та сфера застосування ІНКОТЕРМС.

Метою Інкотермс є забезпечення єдиного набору міжнародних правил для тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі.

Часто сторони, що укладають контракт, незнайомі з різною практикою ведення торгівлі в країнах одна одної. Це може стати причиною непорозумінь, спорів і судових проваджень з усіма пов'язаними з цим марними витратами часу й коштів.

З метою вирішення вищезгаданих проблем, Міжнародна торгова палата в 1936 році вперше опублікувала звід міжнародних правил тлумачення торговельних термінів. Ці правила відомі як "Інкотермс-1936". Пізніше були внесені зміни та доповнення 1953, 1967, 1976, 1980, 1990 і на сьогодні, 2000 року, для узгодження цих правил із сучасною практикою міжнародної торгівлі.

Сфера дії Інкотермс обмежується питаннями, пов'язаними з правами та обов'язками сторін договору купівлі-продажу відносно поставки товарів.

Було виявлено два найпоширеніших напрями неправильного розуміння Інкотермс. Перший – це часте помилкове сприйняття Інкотермс як правил, що мають більше відношення до договору перевезення, аніж договору купівлі-продажу. По-друге, іноді їм приписують охоплення всіх зобов'язань, які сторони могли б включити до контракту. Проте, як завжди підкреслювала МТП, Інкотермс поширюються виключно на відносини між продавцями та покупцями в рамках договору купівлі-

продажу, більш того, тільки в деяких, чітко визначених аспектах.

В той час, як експортерам і імпортерам необхідно враховувати практичні зв'язки між різними договорами, необхідними для здійснення міжнародної торгової угоди - де вимагається не тільки договір купівлі-продажу, але й договори перевезення, страхування та фінансування - Інкотермс відносяться тільки до одного з цих договорів, а саме договору купівлі-продажу.

Домовленість сторін про застосування певного терміна Інкотермс обов'язково має значення й для інших договорів.

Хоча Інкотермс є вкрай важливими для здійснення договору купівлі-продажу, велика кількість проблем, що можуть виникнути в цих відносинах, взагалі ними не розглядаються, такі як передача права власності та інші майнові права, порушення договору та наслідки таких порушень, а також звільнення від відповідальності в певних ситуаціях. Слід підкреслити, що Інкотермс не призначені для заміни таких умов договору, які необхідні для укладення повного договору купівлі-продажу, чи то через інкорпорацію нормативних умов, чи через індивідуальне узгодження умов. В більшості випадків Інкотермс не мають справи з наслідками порушення договору та звільненням від відповідальності внаслідок різноманітних перешкод. Ці питання повинні вирішуватися іншими умовами договору купівлі-продажу та застосовним законодавством. Інкотермс від початку завжди призначалися для застосування при продажі товарів, що поставляються через національні кордони, тобто, вони є міжнародними торговельними термінами. Однак на практиці Інкотермс час від часу також включаються у договори купівлі-продажу товарів виключно в межах внутрішніх ринків.

Які загальні правила застосування "Інкотермс" при моделюванні змісту зовнішньоторговельної операції?

По-перше, "Інкотермс" регулює не всі питання, що виникають у процесі виконання договірних зобов'язань. Тому продавець і покупець зобов'язані з'ясувати і брати до уваги й інші можливі загальні і спеціальні звичаї відповідної галузі торгівлі або морських торгових портів. Крім того, за межами базисів постачання залишилися наслідки порушення договірних зобов'язань. Отже, відповідальність за порушення зобов'язань зовнішньоторговельного контракту необхідно регулювати спеціально.

По-друге, умови (базиси) "Інкотермс" стають частиною зовнішньоторговельного контракту лише тоді, коли сторони прямо або побічно посилалися на них. Якщо в якості застосовного права обрано торгове право Австрії, Франції або Німеччини, умови "Інкотермс" по законодавству даних держав застосовуються у тому випадку, коли це спеціально не оговорено в контракті. Тому, уклавши угоду з партнерами з даних країн і не бажаючи керуватися "Інкотермс", варто спеціально обумовити дану обставину.

По-третє, сторони, прийнявши "Інкотермс" у якості загальної підстави контракту, можуть внести в договір доповнення, що відповідають умовам, прийнятим у даній галузі торгівлі, або їхнім особистим бажанням, або особливим обставинам, що склалися при укладенні контракту. Будь-яке положення, що міститься в "Інкотермс", не може застосовуватися і на нього не вправі посилатися зацікавлена сторона, якщо при укладенні контракту дане питання було урегульоване по-іншому.

7.2. Структура ІНКОТЕРМС.

В Інкотермс-1990 терміни були для полегшення розуміння згруповані в чотири категорії, відмінні між собою по суті, – починаючи з терміну, згідно якого продавець тільки забезпечує покупцю доступ до товару на

власних площах продавця ("E"-термін - Ex Works); далі йде друга група, в рамках якої продавець зобов'язаний доставити товар перевізнику, призначеному покупцем ("F"-терміни - FCA, FAS і FOB); далі "C"-терміни, відповідно до яких продавець повинен укласти договір на перевезення, не приймаючи, проте, на себе ризик втрати чи пошкодження товару або додаткові витрати внаслідок подій, що мають місце після відвантаження та відправлення товару (CFR, CIF, CPT і CIP); і, нарешті, "D"-терміни, за яких продавець має нести всі витрати та ризики, необхідні для доставки товару до місця призначення (DAF, DES, DEQ, DDU і DDP). Класифікація торговельних термінів викладається у наступній таблиці.

ІНКОТЕРМС-2000

Група E	Відправлення	
	EXW	Франко-завод (...назва місця)
Група F	Основне перевезення не оплачено	
	FCA	Франко-перевізник (...назва місця призначення)
	FAS	Франко вздовж борту судна (... назва порту відвантаження)
	FOB	Франко-борт (... назва порту відвантаження)
Група C	Основне перевезення оплачено	
	CFR	Вартість і фрахт (... назва порту призначення)
	CIF	Вартість, страхування та фрахт (... назва порту призначення)
	CPT	Фрахт/перевезення оплачені до (... назва місця призначення)
	CIP	Фрахт/перевезення та страхування

		оплачені до (... назва місця призначення)
Група D	Прибуття	
	DAF	Поставка до кордону (... назва місця поставки)
	DES	Поставка з судна (... назва порту призначення)
	DEQ	Поставка з причалу (... назва порту призначення)
	DDU	Поставка без сплати мита (... назва місця призначення)
	DDP	Поставка зі сплатою мита (... назва місця призначення)

7.3. Рекомендації щодо застосування ІНКОТЕРМС.

У деяких випадках преамбула того чи іншого терміна містить рекомендації щодо його застосування чи незастосування. Це особливо важливо при виборі між термінами FCA і FOB. На жаль, комерсанти продовжують застосовувати термін FOB там, де він цілком недоречний, цим змушуючи продавця нести ризики після передачі товару перевізнику, названому покупцем. Термін же "FOB" можна застосовувати тільки тоді, коли здійснення поставки товару передбачається після переходу "через поручні судна" чи, в будь-якому випадку, на судно, а не шляхом передачі перевізнику для наступного завантаження на судно, наприклад, складеним у контейнери чи завантаженим на вантажівки або в фури для їх паромного перевезення методом "з колес на колеса". Відповідно, у преамбулі до терміна FOB було зроблено наполегливе попередження про недоречність застосування цього терміна, коли сторони не мають намірів щодо

здійснення поставки в момент переходу товару через поручні судна.

Інкотермс-2000 слід використовувати для якого виду транспорту. Крім того, у преамбулі до кожного терміна вказується, чи може він використовуватися для всіх видів транспорту чи тільки для водного.

Завдання та запитання:

1. Яка мета впровадження ІНКОТЕРМС?
2. Яка різниця між ІНКОТЕРМС 1990 р. і ІНКОТЕРМС 2000 р?
3. Розкрийте структуру ІНКОТЕРМС.
4. Розкрийте значення терміну групи "D» (DAF, DES, DEQ, DDU і DDP).

Література і законодавство :

1. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами.
2. Міжнародні торгові терміни ІНКОТЕРМС 1990
3. Правила "Інкотермс- 2000", "Бізнес", N 31 (394), N 37 (400), N 38 (402), N 39(402), N 40(403), 2000 г.

Розділ 8

Закони ЮНСІТРАЛ.

8.1. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ.

Арбітражний регламент Комісії Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) був прийнятий Генеральною Асамблеєю в 1976 році після широких консультацій з арбітражними установами і експертами з арбітражу. В тому ж році Генеральна Асамблея ООН в резолюції 31/98 рекомендувала використовувати даний регламент при урегулюванні спорів, виникаючих в контексті міжнародних торгових відносин.

З того часу Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ став добре відомим і використовується в усьому світі.

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй рекомендувала використовувати даний регламент для включення в міжнародні комерційні контракти.

Арбітражний Регламент ЮНСІТРАЛ складається з 4 розділів. В даному Регламенті зазначені сфера його застосування та арбітражне застереження, склад арбітражного суду: число арбітрів, призначення, відвід та заміна арбітрів, арбітражний розгляд та арбітражне рішення.

8.2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговельний арбітраж.

Типовий Закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговельний арбітраж був прийнятий Комісією ООН з права міжнародної торгівлі 21 червня 1985 р. Генеральна Асамблея в своїй резолюції від 11 грудня 1985 р. рекомендувала „всім державам належним чином приймати до уваги Типовий закон про міжнародний торговельний

арбітраж, приймаючи до уваги бажання однозначності закону по процедурах арбітражу і конкретні потреби практики міжнародного торгового арбітражу.

Мета Типового закону полягає у вирішенні проблем, пов'язаних з сьогоdnішнім станом національних законів про арбітраж. Потреба удосконалення і узгодження основана на висновках про те, що внутрішні закони як правило не застосовуються в міжнародних справах і що між ними існують значні розбіжності.

Законодавство, на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж, прийнято в Австралії, Білорусі, на Бермудських Островах, в Болгарії, Угорщині, Єгипті, Німеччині, Греції, Індії, Ірані, Ірландії, Канаді, Кіпрі, Україні, Фінляндії та в ряді інших країн.

Завдання та запитання:

- 1. Розкрийте зміст Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торгівельний арбітраж.*
- 2. Яка мета Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торгівельний арбітраж?*
- 3. Розкрийте зміст Арбітражного регламенту Комісії Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі(ЮНСІТРАЛ).*

Література і законодавство :

1. Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж, Женева, 21.04.61
2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торгівельний арбітраж, 21.06.85
3. Арбітражний регламент Комісії Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі(ЮНСІТРАЛ), 01.01.76

Розділ 9

Правова регламентація порядку розгляду спорів за зовнішньоекономічними контрактами

9.1. Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж.

Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж була прийнята 21 квітня 1961, ратифікована Указом ПВР від 25.01.1963 р.(Відомості ВРУ, 1963, № 8.)

Дана Конвенція застосовується:

до арбітражних угод як фізичних так і юридичних осіб, що на момент укладання угоди, мають постійне місце проживання або відповідно місцезнаходження в різних договірних державах, при наявності згоди на розгляд арбітражем справ, що виникають при здійсненні операцій по зовнішній торгівлі;

до арбітражних процесів і рішень, що здійснюються на підставі вищезазначеного пункту.

Звертатись до арбітражу мають право юридичні особи, які по застосованому до них національному праву розглядаються як «юридичні особи публічного права» і вправі укладати арбітражні угоди.

Арбітрами для розгляду спорів можуть бути призначені іноземні громадяни.

Арбітражний процес здійснюється відповідно до ст.4 даної Конвенції, за якою сторони арбітражної угоди мають право, на свій розсуд:

- передбачати передачу спорів на вирішення постійного арбітражного органу;
- передавати спори на вирішення арбітражу по даній справі (арбітраж ad hoc);
- призначати арбітрів;
- установлювати місцезнаходження арбітражного суду;

- установлювати правила процедури, яких повинні притримуватись арбітри;

Конвенція передбачає можливість відводу державного суду по неприпустимості, заснованій за наявності арбітражної угоди і заявленій у державному суді, у якому порушена справа однією з сторін арбітражної угоди, який повинен бути заявлений під погрозою втрати права за пропуском терміна до або в момент представлення заперечень по суті позову, у залежності від того, чи розглядає закон країни суду такий відвід як питання процесуального або матеріального права.

При винесенні рішення по питанню про наявність або дійсність зазначеної арбітражної угоди державні суди Договірних держав, у яких підняте це питання, повинні керуватися, якщо питання стосується правоздатності сторін, законом, який до них застосовується, а по іншим питанням:

- законом, який сторони зазначили в арбітражній угоді;

- при відсутності вказівок на цей рахунок – законом країни, в якій повинне бути винесене вирішення;

- при відсутності вказівок на закон, який сторони зазначили в арбітражній угоді, і якщо в той момент, коли це питання подане на розгляд державного суду, неможливо установити, у якій країні повинно бути винесене арбітражне рішення, – законом, застосовним у силу колізійної норми державного суду, у якому порушена справа.

Суд, у якому порушена справа, може не визнати арбітражну угоду, якщо за законом його країни спір не може бути предметом арбітражного розгляду.

Якщо одна з сторін арбітражної угоди подала заяву з проханням про арбітраж, то державний суд, у який може в наступному звернутися інша сторона із позовом по тому ж

предмету або питанню про відсутність, недійсності або втрату сили арбітражною угодою, повинен відкласти винесення рішення по питанню про компетенцію арбітражного суду доти, поки арбітражний суд не винесе рішення по справі, оскільки в державного суду немає достатніх істотних підстав для відступу від цього правила.

За даною Конвенцією сторони спору вправі, за згодою сторін, застосувати застосовне право, яке повинні застосувати арбітри при вирішенні спору.

9.2. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Закон виходить з визнання корисності арбітражу (третейського суду) як методу, що широко застосовується для вирішення спорів, які виникають у сфері міжнародної торгівлі, і необхідності комплексного врегулювання міжнародного комерційного арбітражу в законодавчому порядку; враховує положення про такий арбітраж, які є в міжнародних договорах України, а також в типовому законі, прийнятому в 1985 році Комісією ООН з права міжнародної торгівлі і схваленому Генеральною Асамблеєю ООН для можливого використання державами у своєму законодавстві.

Даний Закон застосовується до міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України. Однак положення, передбачені статтями 8, 9, 35 і 36 Закону, застосовуються і в тих випадках, коли місце арбітражу знаходиться за кордоном.

До міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою сторін передаватися:

спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних

економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном;

спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України.

Закон дає визначення арбітражної угоди, розкриває компетенцію арбітражного суду, процедуру арбітражного провадження та ряд інших питань.

9.3. Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України.

В положенні зазначено, що міжнародний комерційний арбітражний суд є самостійною постійно діючою арбітражною установою (третейським судом), що здійснює свою діяльність згідно з Законом України "Про міжнародний комерційний арбітраж".

Передбачено, що торгово-промислова палата України затверджує Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду, порядок обчислювання арбітражного збору, ставки гонорарів арбітрів та інших витрат суду, сприяє його діяльності.

У відповідності до Положення, до Міжнародного комерційного арбітражного суду можуть за угодою сторін передаватись на вирішення:

- спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, які виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін спору знаходиться за кордоном;

- спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України.

Зовнішньоекономічні відносини, спори з яких можуть бути передані на вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду, стосуються, зокрема, відносин купівлі-продажу (поставки) товарів, виконання робіт, надання послуг, обміну товарами чи послугами, перевезення вантажів і пасажирів, торгового представництва і посередництва, оренди (лізингу), науково-технічного обміну, обміну іншими наслідками творчої діяльності, спорудження промислових та інших об'єктів, ліцензійних операцій, інвестицій, кредитно-розрахункових операцій, страхування, спільного підприємництва та інших форм промислової і підприємницької кооперації.

Міжнародний комерційний арбітражний суд приймає до свого розгляду також спори, віднесені до його юрисдикції в силу міжнародних договорів України.

Рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду виконуються сторонами добровільно у встановлені ним строки. Якщо строк виконання в рішенні не зазначено, воно підлягає негайному виконанню. Не виконані в строк рішення виконуються відповідно до закону і міжнародних договорів.

По справах, що підлягають розгляду в Міжнародному комерційному арбітражному суді, голова Суду може на прохання сторони встановити розмір і форму забезпечення вимоги.

Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України має печатку із своїм найменуванням українською і англійською мовами та зображенням меча і терез правосуддя.

9.4. Регламент МКАС. Положення про арбітражні збори та затрати. Рекомендаційний список арбітрів МКАСУ при ТПП.

Регламент МКАС був затверджений Рішенням Президії Торгово-промислової палати України від

25.08.1994 р. За даним Регламентом, до компетенції Арбітражного суду належать, зокрема, спори, які виникають із відносин торгового характеру, включаючи такі угоди, та не обмежуючись ними: купівля-продаж (поставка) товарів; виконання робіт; надання послуг, обмін товарами та/чи послугами, перевезення вантажів і пасажирів, торгове представництво і посередництво; оренда (лізинг); науково-технічний обмін; обмін іншими наслідками творчої діяльності; спорудження промислових та інших об'єктів; ліцензійні операції, інвестиції; кредитно-розрахункові операції, страхування; спільне підприємництво та інші форми промислової та підприємницької кооперації.

Арбітражний суд приймає до розгляду спори при наявності письмової угоди (домовленості) між сторонами про передачу йому всіх або певних спорів, які виникають чи можуть виникнути між сторонами у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер, чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в договорі або у вигляді окремої угоди.

МКАС приймає до розгляду спори, віднесені до його компетенції міжнародними договорами та угодами.

Питання про компетенцію Арбітражного суду в кожній конкретній справі вирішує голова Арбітражного суду.

Арбітражний суд складається з голови, двох його заступників, арбітрів та секретаріату.

МКАС має Президію, членами якої є голова Арбітражного суду та його заступники.

Арбітрами можуть бути особи, призначені сторонами за умови дотримання цього Регламенту, або особи, призначені Президентом Торгово-промислової палати України.

Президія Торгово-промислової палати України затверджує Рекомендаційний список арбітрів, до якого

можуть бути включені як громадяни України, так і громадяни інших держав та особи без громадянства.

В списку вказується ім'я та прізвище арбітра, його громадянство та постійне місце проживання, освіта, спеціальність, вчений ступінь (звання), посада та інші відомості за рішенням Президії Арбітражного суду.

Сторони можуть за власним розсудом визначати кількість арбітрів, в тому числі одного. Якщо нема згоди сторін про кількість арбітрів, призначаються три арбітри. Арбітр чи арбітри, які розглядають справу, незалежно від їх кількості, іменуються під час розгляду справи складом Арбітражного суду.

У разі відсутності такої угоди:

- при арбітражі з трьома арбітрами кожна сторона призначає одного арбітра і двоє призначених таким чином арбітрів призначають третього арбітра - голову складу Арбітражного суду в даній справі; якщо сторона не призначить арбітра протягом 30 днів після одержання повідомлення про це Арбітражного суду або якщо два арбітри протягом 30 днів з моменту їх призначення не домовляться про призначення третього арбітра, арбітр згідно з п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" призначається Президентом Торгово-промислової палати України;

- при арбітражі з одноособовим арбітром, якщо сторони не домовились про призначення арбітра, арбітр згідно з п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" призначається Президентом Торгово-промислової палати України.

Місцезнаходженням Арбітражного суду і місцем проведення його засідань по розгляду справ є місто Київ.

Сторони можуть на свій розсуд домовитись про місце арбітражу. В разі відсутності такої домовленості місце арбітражу визначається Арбітражним судом з урахуванням обставин справи, включаючи фактор зручності для сторін.

Строк арбітражного розгляду справи не повинен перевищувати 6 місяців з дня одержання Арбітражним судом належно оформленого позову і суми арбітражного збору.

Президія за мотивованим зверненням складу Арбітражного суду чи однієї із сторін має право продовжити цей строк.

Порядок обчислення арбітражного збору, ставки гонорарів арбітрів і інших витрат Арбітражного суду затверджує Торгово-промислова палата України.

Визначення та розподіл арбітражного збору та відшкодування витрат Арбітражного суду здійснюються відповідно до Положення про арбітражні збори і витрати, яке є складовою частиною Регламенту .

Позовні вимоги оплачуються арбітражним збором: немайнові вимоги – в сумі 1800 доларів США, майнові – в залежності від суми позову, у відповідності до наступної таблиці:

Сума позову в доларах США	Арбітражний збір в доларах США
до 10000	1800
від 10001 до 50000	1800 + 6 % від суми позову понад 10000
від 50001 до 100000	4200 + 4 % від суми позову понад 50000
від 100001 до 200000	6200 + 3 % від суми позову понад 100000
від 200001 до 500000	9200 + 2 % від суми позову понад 200000
від 500001 до 1000000	15200 + 1 % від суми позову понад 500000
від 1000001 до 5000000	20200 +0,5% від суми позову понад 1000000
понад 5000000	40200 +0,3% від

Наведений вище розмір суми арбітражного збору сплачується у випадках, коли справу Арбітражний суд розглядає колегіально в складі трьох арбітрів. В тих випадках, коли справа розглядається одноособово одним арбітром, сума арбітражного збору зменшується на 20 %.

Якщо сторонами не вирішене питання про кількісний склад арбітрів, які розглядатимуть справу, позивач сплачує арбітражний збір авансом з розрахунку розгляду справи трьома арбітрами.

В цьому випадку, якщо сторони дійдуть згоди про розгляд справи одним арбітром, арбітражний збір, сплачений позивачем для решти (двох) арбітрів, за постановою голови Арбітражного суду повертається позивачу.

Для встановлення розміру арбітражного збору по кожній справі сума позову перераховується в долари США за курсом, що існує в країні, де валюта позову є законним платіжним засобом, на дату сплати збору. Цей же курс використовується при перерахунку одержаного розміру арбітражного збору в валюту, якою вноситься арбітражний збір.

При поданні позовної заяви позивач повинен сплатити в Арбітражний суд на рахунок Торгово-промислової палати України реєстраційний збір у розмірі, відповідно, 600 доларів США. Цей збір є безповоротним. Він зараховується в покриття арбітражного збору. Остання частина арбітражного збору підлягає сплаті позивачем не пізніше 30 днів після одержання ним відповідного повідомлення Арбітражного суду про розмір збору, що підлягає оплаті.

До надходження арбітражного збору в розмірі, що вказаний в повідомленні, на рахунок Торгово-промислової

палати України справа в Арбітражному суді залишається без руху.

Рекомендаційний список арбітрів МКАСУ при ТПП України. Арбітрами можуть бути особи, призначені сторонами за умови дотримання Регламенту МКАС, або особи, призначені Президентом Торгово-промислової палати України.

Президія Торгово-промислової палати України затверджує Рекомендаційний список арбітрів, до якого можуть бути включені як громадяни України, так і громадяни інших держав та особи без громадянства.

В списку вказується ім'я та прізвище арбітра, його громадянство та постійне місце проживання, освіта, спеціальність, вчений ступінь (звання), посада та інші відомості за рішенням Президії Арбітражного суду.

До рекомендованого списку арбітрів включено близько 60 кандидатур.

Арбітри є незалежними, об'єктивними і неупередженими при виконанні своїх обов'язків.

Завдання та запитання:

1. Розкрийте зміст Європейської Конвенції про зовнішньоторговий арбітраж, Женева, 21.04.61.

2. Розкрийте зміст Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.94 № 4002-ХІІ.

3. Розкрийте зміст Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при торгово-промисловій палаті України.

4. Розкрийте зміст Положення про Морську арбітражну комісію при торгово-промисловій палаті України.

5. Який орган встановлює розмір реєстраційного збору?

6. Порядок обрання арбітра по справі.

Література і законодавство :

1. Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж, Женева, 21.04.61

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торгівельний арбітраж, 21.06.85

3. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж » від

24.02.94 № 4002-ХП

4. Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при торгово-промисловій палаті України

5. Положення про Морську арбітражну комісію при торгово-промисловій палаті України

6. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України 25.08.94.

Розділ 10

Розгляд спорів Міжнародним комерційним арбітражем при ТПП України

10.1. Склад арбітражного суду, який розглядає справу.

Сторони можуть за власним розсудом визначати кількість арбітрів, в тому числі одного. Якщо нема згоди сторін про кількість арбітрів, призначаються три арбітри. Арбітр чи арбітри, які розглядають справу, незалежно від їх кількості, іменуються під час розгляду справи складом Арбітражного суду.

Сторони можуть за власним розсудом узгодити процедуру призначення арбітра чи арбітрів за умови дотримання положень цього Регламенту.

У разі відсутності такої угоди:

- при арбітражі з трьома арбітрами кожна сторона призначає одного арбітра і двоє призначених таким чином арбітрів призначають третього арбітра - голову складу Арбітражного суду в даній справі; якщо сторона не призначить арбітра протягом 30 днів після одержання повідомлення про це Арбітражного суду або якщо два арбітри протягом 30 днів з моменту їх призначення не домовляться про призначення третього арбітра, арбітр згідно з п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" призначається Президентом Торгово-промислової палати України;

- при арбітражі з одноособовим арбітром, якщо сторони не домовились про призначення арбітра, арбітр згідно з п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" призначається Президентом Торгово-промислової палати України.

Якщо під час процедури призначення, узгодженої сторонами:

- одна із сторін не дотримується цієї процедури; або
- сторони, або два арбітри не можуть досягти згоди згідно з такою процедурою: або
- третя особа, включаючи установу, не виконує яку-небудь функцію, покладену на неї згідно з такою процедурою,

будь-яка сторона може просити Президента Торгово-промислової палати України вжити необхідних заходів, якщо тільки угода про процедуру призначення не передбачає інших способів забезпечення призначення.

При призначенні арбітра Президентом Торгово-промислової палати України враховуються будь-які вимоги, що ставляться до кваліфікації арбітра угодою сторін, і такі міркування, які можуть забезпечити призначення незалежного і неупередженого арбітра, а в разі призначення одноособового арбітра чи голови складу Арбітражного суду береться також до уваги бажаність призначення арбітром особи іншого громадянства, ніж громадянство, до якого належать сторони.

10.2. Арбітражне провадження.

У відповідності до вимог Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" сторони можуть на свій розсуд домовитися про процедуру розгляду справи Арбітражним судом.

В разі відсутності такої угоди Арбітражний суд може з дотриманням положень Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" вести арбітражний розгляд таким чином, який він вважає за належний. Повноваження, надані Арбітражному суду, включають повноваження на визначення допустимості та належності будь-якого доказу.

Арбітражний розгляд ведеться українською чи російською мовою. Сторони можуть на свій розсуд домовитись про мову чи мови, які використовуватимуться під час арбітражного розгляду. В разі відсутності такої

домовленості Арбітражний суд визначає мову чи мови, які використовуватимуться під час розгляду.

Позовна заява, відзив на позов, повістка, арбітражне рішення, постанова та ухвала направляються стороні лише рекомендованим листом або вручаються особисто під розписку.

Всі інші документи і повідомлення можуть бути направлені звичайним листом, по телефаксу, телеграфу.

Порядок обчислення арбітражного збору, ставки гонорарів арбітрів і інших витрат Арбітражного суду затверджує Торгово-промислова палата України.

Провадження у справі порушується поданням належно оформленої позовної заяви до Арбітражного суду.

Днем подання позову до Арбітражного суду вважається день його вручення Арбітражному суду, в разі відправлення поштою - дата штемпеля на конверті поштового відомства місця відправлення. Одержавши позовну заяву, відповідальний секретар надсилає позивачу Регламент, Рекомендаційний список арбітрів та повідомляє суму арбітражного збору, який позивач має сплатити на рахунок Торгово-промислової палати України.

Одночасно відповідальний секретар повідомляє позивача про необхідність відповідно до ст. 3 Регламенту надіслати заяву про кількісний склад Арбітражного суду, призначеного позивачем арбітра, вказавши його ім'я та прізвище, представити докази про сплату арбітражного збору.

Якщо позивач протягом 30 днів після одержання повідомлення не надішле заяву про кількісний склад Арбітражного суду і не вкаже ім'я та прізвище призначеного ним арбітра, згідно з п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж", арбітра за позивача призначає Президент Торгово-промислової палати.

Невиконання позивачем вимоги про представлення доказів про сплату арбітражного збору в 30-денний строк після одержання повідомлення є підставою для припинення арбітражного розгляду.

Після одержання належно оформленої позовної заяви відповідальний секретар Арбітражного суду протягом десяти днів повідомляє про це відповідача і надсилає йому копії позовної заяви та доданих до неї документів, а також Регламент і Рекомендаційний список арбітрів.

Одночасно відповідальний секретар пропонує відповідачу у 30-денний строк з моменту отримання ним позовних матеріалів надіслати до Арбітражного суду свої письмові пояснення (відзив на позовну заяву) і всі документи, що підтверджують заперечення проти позову, заяву про залік або зустрічні вимоги, якщо такі є, з відповідними обґрунтуваннями, якщо тільки сторони не домовились про інше щодо необхідних реквізитів відзиву, а також відповідно до ст. 3 Регламенту повідомити Арбітражному суду ім'я та прізвище призначеного відповідачем арбітра.

На прохання відповідача згаданий строк для подання додаткових документів може бути продовжений, але не більш як на один місяць.

Якщо відповідач не призначить в 30-денний строк з моменту одержання позовних матеріалів арбітра, то арбітра за відповідача згідно п. 3 ст. 11 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" призначає Президент Торгово-промислової палати України.

Якщо сторони не домовились про інше, в процесі арбітражного розгляду будь-яка із сторін може змінити чи доповнити свої позовні вимоги або заперечення проти позову, якщо тільки Арбітражний суд не визнає недоцільними такі зміни чи доповнення з врахуванням затримки вирішення спору.

Вищезгадане в рівній мірі застосовується відносно права сторони заявити вимоги про залік або подати зустрічні вимоги.

Попередню підготовку справи до розгляду здійснює відповідальний секретар відповідно до ст. ст. 4.5 Регламенту.

Склад Арбітражного суду перевіряє стан підготовки справи до розгляду і, якщо визнає за необхідне, вживає додаткових заходів по підготовці справи, зокрема, вимагає від сторін письмові пояснення, докази та інші додаткові документи.

Про час і місце проведення засідання Арбітражного суду і його персональний склад сторони сповіщаються відповідальним секретарем за 30 днів до моменту проведення такого засідання.

Цей строк за угодою сторін може бути скорочено або продовжено.

За умови дотримання будь-якої іншої угоди сторін склад Арбітражного суду приймає рішення про те, чи проводити усне слухання справи для подання доказів або для усних дебатів, чи здійснювати розгляд тільки на основі документів та інших матеріалів. Проте, крім того випадку, коли сторони домовились не проводити усного слухання, Арбітражний суд повинен провести таке слухання на відповідній стадії розгляду, якщо про це просить будь-яка із сторін.

Сторонам заздалегідь має бути направлено повідомлення про будь-яке засідання складу Арбітражного суду, що проводиться з метою огляду товарів, іншого майна чи документів. Всі заяви, документи чи інша інформація, подані однією із сторін складу Арбітражного суду, повинні бути передані іншій стороні. Сторонам повинні також передаватись висновки експертів чи інші документи та докази, на яких може ґрунтуватися рішення складу Арбітражного суду.

Сторони можуть вести свої справи в Арбітражному суді і брати участь в арбітражному розгляді як безпосередньо, так і через належним чином уповноважених представників.

10.3. Позовна заява, її зміст.

Позовна заява повинна містити:

- найменування Арбітражного суду;
- найменування сторін та їхні поштові адреси;
- зазначення ціни позову;
- вимоги позивача;
- обґрунтування компетенції Арбітражного суду;
- виклад обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги;
- зазначення доказів, що підтверджують позов;
- обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорується;
- законодавство, на підставі якого подається позов;
- перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви;
- підпис позивача.

До позовної заяви додаються:

- копії позовної заяви і доданих до неї документів для відповідача;
- документи, які підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги;
- докази сплати реєстраційного збору.

Сторони можуть послатися на документи чи інші обставини, які вони подадуть надалі.

10.4. Арбітражне рішення.

Арбітражний суд вирішує спір згідно з такими нормами права, які сторони обрали як такі, що застосовуватимуться до суті спору. Будь-яка вказівка на право або системи права тієї чи іншої держави, якщо в ній

не висловлено іншого наміру, повинна тлумачитись як така, що безпосередньо відсилає до матеріального права цієї держави, а не до її колізійних норм.

У разі відсутності будь-якої вказівки сторін Арбітражний суд застосовує право, визначене згідно з колізійними нормами, які він вважає за необхідне застосувати.

Склад Арбітражного суду приймає рішення "по справедливості" або як "дружній посередник" лише в тому випадку, коли сторони прямо уповноважили його на це.

У всіх випадках склад Арбітражного суду приймає рішення згідно з умовами угоди, міжнародних конвенцій і з врахуванням торгових звичаїв, що стосуються даної угоди.

Арбітражний розгляд завершується остаточним арбітражним рішенням чи постановою Арбітражного суду про припинення арбітражного розгляду.

При арбітражному розгляді справи колегіальним складом арбітрів будь-яке рішення Арбітражного суду, якщо сторони не домовились про інше, повинно бути винесено більшістю арбітрів. Проте питання процедури можуть вирішуватись головою складу Арбітражного суду, якщо його уповноважать на це сторони або всі члени Арбітражного суду.

Арбітражне рішення повинно бути винесено в письмовій формі та підписано одноособовим арбітром або арбітрами. При колегіальному арбітражному розгляді достатньо наявності підписів більшості членів складу Арбітражного суду за умови зазначення причини відсутності інших підписів.

В арбітражному рішенні повинні бути зазначені мотиви, на яких воно ґрунтується, висновок про задоволення чи відхилення позовних вимог, сума арбітражного збору і витрат в справі, їх розподіл між

сторонами, його дата та місце засідання Арбітражного суду.

Арбітражне рішення на узгоджених умовах має бути винесено згідно з п. п. 6-9 ст. 8 Регламенту і повинно містити вказівку на те, що воно є арбітражним рішенням. Таке рішення має ту ж силу і підлягає виконанню так само, як і будь-яке інше арбітражне рішення щодо суті спору.

Прийняте рішення по суті спору або постанова про припинення провадження у справі оголошується в арбітражному засіданні після закінчення розгляду справи. Склад Арбітражного суду має право оголосити тільки резолютивну частину рішення.

У зв'язку з особливою складністю справи рішення по ній може бути прийняте протягом п'яти днів, про що оголошується в засіданні.

Протягом 10 днів з моменту прийняття рішення сторонам надсилається у письмовій формі мотивоване рішення, підписане арбітрами у відповідності з пунктом 7 цієї статті. Голова Арбітражного суду має право у виняткових випадках, в разі необхідності, продовжити цей строк, але не більш як на 10 днів.

10.5. Оспорювання арбітражного рішення.

Оспорювання арбітражного рішення може бути здійснено лише шляхом подання клопотання про відміну згідно з п. п. 2, 3 ст. 9 Регламенту.

Арбітражне рішення, відповідно до п. 2 ст. 6 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" може бути відмінено районними, районними у містах, міськими та міськрайонними судами лише у випадку, якщо:

1) сторона, яка заявляє клопотання про відміну, надасть докази того, що:

- одна із сторін в арбітражній угоді, зазначеній в ст. 1.2 Регламенту, була якоюсь мірою недієздатною, або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду

підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки - за законом України;

- її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра або про арбітражний розгляд чи з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або

- рішення винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору або такого, що не підпадає під її умови чи містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди, проте, якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, може бути відмінена лише та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою; або

- склад Арбітражного суду чи арбітражна процедура не відповідали угоді сторін, якщо тільки така угода не суперечить Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" чи не відповідали йому в разі відсутності угоди сторін;

2) суд визначить, що:

- об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законом України;

- арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.

Клопотання про відміну не може бути заявлено після закінчення трьох місяців, рахуючи з дня одержання стороною, яка його заявляє, арбітражного рішення, а в разі, якщо прохання було подано згідно з ст. 8.16-8.19 Регламенту, - з дня винесення Арбітражним судом рішення з цього прохання.

Завдання та запитання:

1. *Ознайомтесь зі змістом Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при торгово-промисловій палаті України.*

2. *Підготуйте проект позовної заяви.*

3. *В яких випадках справа розглядається в МКАС одноособово одним арбітром.?*

4. *За яких умов спори, які виникли між контрагентами розглядає МКАС?*

5. *Який граничний термін розгляду справи в МКАС?*

6. *Чи потрібно дотримуватись досудової процедури при передачі спору на вирішення МКАС?*

Література і законодавство :

1. Закон України „Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94 № 4002-ХІІ

2. Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при торгово-промисловій палаті України

3. Положення про Морську арбітражну комісію при торгово-промисловій палаті України

4. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України

Розділ 11

Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів

Ефективність винесених міжнародними комерційними арбітражами рішень багато в чому залежать від максимального забезпечення їх реального виконання.

За загальним правилом рішення міжнародних комерційних арбітражних судів виконуються сторонами в добровільному порядку у терміни, встановлені судом. Якщо термін виконання в арбітражному рішенні не зазначений, воно підлягає негайному виконанню.

Добровільність виконання арбітражних рішень повністю відповідає правовій природі арбітражу, оскільки, сторона, добровільно обравши третейський суд в якості органа, який розглядає спір, тим самим повинна добровільно і виконати його рішення. Однак на практиці все далеко не так, нерідко виникає необхідність звертатися до виконання мір примусового характеру.

Однією з переваг міжнародного комерційного арбітражу є наявність установленого порядку та примусового виконання арбітражних рішень. Основу цього порядку складає Конвенція ООН про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік), учасниками якої на сьогоднішній день є 123 держави, в тому числі і Україна, яка ратифікувала Нью-Йоркську Конвенцію Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 22.08.1960 року.

Окрім Нью-Йоркської Конвенції, в других міжнародно-правових документах також є норми, які регламентують умови визнання і виконання арбітражних рішень. Такі норми є в Європейській Конвенції про зовнішньоторговий арбітраж (1961р.), яка була

ратифікована Україною 26.01.1963 року, Угоді про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, підписаній в м. Києві 20.03.1992 р. і ратифікованою Україною 19 грудня 1992 року.

Загальний принцип визнання і виконання арбітражних рішень викладений в розділі 8(ст.ст.35,36) Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», який повністю відповідає розділу 8 Типового Закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж, який був взятий за основу для створення національного законодавства про міжнародний комерційний арбітраж в багатьох країнах світу.

Цей принцип полягає в тому, що визнання і приведення до виконання арбітражних рішень - чи вони «іноземні» чи «внутрішні» - повинні регулюватись одними і тими ж нормами, таким чином забезпечувати однаковий режим у відношенні арбітражних рішень, винесених в міжнародному комерційному арбітражі, незалежно від того в якій країні вони були винесені.

11.1. Правове регулювання визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів.

Правове регулювання визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів здійснюють наступні нормативні акти:

1. Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж, Женева, 21.04.61
2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торговельного арбітражу, 21.06.85
3. Конвенція про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, Нью-Йорк, 1958р.
4. Закон України „Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94 р.
5. Цивільний процесуальний кодекс України

6. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних з здійсненням господарської діяльності, Київ, 20.03.92 та інші.

11.2. Процедура визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів.

У відповідності до ст. 35 Закону України „Про міжнародний комерційний арбітраж», *Арбітражне рішення*, незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається обов'язковим і при поданні до компетентного суду письмового клопотання виконується з урахуванням положень статті 35 та статті 36 закону.

Умови і порядок визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів встановлює Цивільний процесуальний Кодекс України.

Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню передбачені ст.ст.390-398 ЦПК України, згідно з якими рішення іноземного суду визнається та виконується в Україні, якщо його визнання та виконання передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності за домовленістю *ad hoc* з іноземною державою, рішення суду якої має виконуватися в Україні.

Рішення іноземного суду може бути пред'явлено до примусового виконання в Україні протягом трьох років з дня набрання ним законної сили, за винятком рішення про стягнення періодичних платежів, яке може бути пред'явлено до примусового виконання протягом усього строку проведення стягнення з погашенням заборгованості за останні три роки.

Питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду на клопотання стягувача розглядається судом за місцем проживання (перебування) або місцезнаходженням боржника. Якщо боржник не має

місця проживання (перебування) або місцезнаходження на території України або його місце проживання (перебування) або місцезнаходження невідоме, питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду розглядається судом за місцезнаходженням в Україні майна боржника.

Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду подається до суду безпосередньо стягувачем або у порядку, встановленому міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Якщо міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, передбачено подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду через органи державної влади України, суд приймає до розгляду клопотання, що надійшло через орган державної влади України.

Про надходження клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду суд у п'ятиденний строк письмово повідомляє боржника і пропонує йому у місячний строк подати можливі заперечення проти цього клопотання. Після подання боржником заперечень у письмовій формі або у разі його відмови від подання заперечень, а так само коли у місячний строк з часу повідомлення боржника про одержане судом клопотання заперечення не подано, суддя постановляє ухвалу, в якій визначає час і місце судового розгляду клопотання, про що стягувач і боржник повідомляються письмово не пізніше ніж за десять днів до його розгляду.

Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду проводиться суддею одноособово у відкритому судовому засіданні. Розглянувши подані документи та вислухавши пояснення сторін, суд постановляє ухвалу про надання дозволу на

примусове виконання рішення іноземного суду або про відмову у задоволенні клопотання з цього питання. Копія ухвали надсилається судом стягувачеві та боржникові у триденний строк з дня постановлення ухвали. Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду не задовольняється у випадках, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якщо міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі випадки не передбачено, у задоволенні клопотання може бути відмовлено:

1) якщо рішення іноземного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили;

2) якщо сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що їй не було належним чином повідомлено про розгляд справи;

3) якщо рішення ухвалене у справі, розгляд якої належить виключно до компетенції суду або іншого уповноваженого відповідно до закону органу України;

4) якщо ухвалене рішення суду України у спорі між тими самими сторонами, з того ж предмета і на тих же підставах, що набрало законної сили, або якщо у провадженні суду України є справа у спорі між тими самими сторонами, з того ж предмета і на тих же підставах до часу відкриття провадження у справі в іноземному суді;

5) якщо пропущено встановлений міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та цим Законом строк пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання в Україні;

6) якщо предмет спору за законами України не підлягає судовому розгляду;

7) якщо виконання рішення загрозувало б інтересам України;

8) в інших випадках, встановлених законами України.

Статті 399 – 401 ЦПК України регулюють умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Так, рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, визнається в Україні, якщо його визнання передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності за домовленістю *ad hoc* з іноземною державою, рішення суду якої має виконуватися в Україні.

Клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, за умови, що це передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, подається заінтересованою особою до суду в порядку, встановленому статтями 392-394 Цивільного процесуального Кодексу України для подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

До клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, додаються такі документи:

1) засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про визнання якого порушується клопотання;

2) офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало законної сили, якщо це не зазначено в самому рішенні;

3) засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У визнанні в Україні рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, може бути відмовлено з підстав, встановлених статтею 396 ЦПК України.

Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних судів за межами України.

Основними принципами визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень за Нью-Йоркською Конвенцією 1958 р., є:

1. Визнання і приведення до виконання арбітражних рішень здійснюються у відповідності з процесуальними нормами тієї території, де розглядається клопотання про визнання і приведення до виконання цих рішень, в зв'язку з чим, національне право держави, де розглядається клопотання про виконання іноземних рішень, визначає орган, який компетентний визнати і виконати рішення, а також правила такого визнання і виконання;

2. До визнання і виконання арбітражних рішень не повинні застосовуватися суттєво більш обтяжні умови чи більш високі збори чи мито, ніж ті, що існують для виконання внутрішніх рішень;

3. Для отримання визнання і приведення до виконання арбітражного рішення зацікавлена сторона повинна звернутися в компетентний орган держави, де запитується визнання, з відповідним проханням, а також надати документи, перераховані в ст. 4 Нью-Йоркської Конвенції;

4. У визнанні і виконанні арбітражних рішень може бути відмовлено тільки на підставах, які викладені в ст. 5 даної Конвенції.

Клопотання про визнання і вирішення примусового виконання іноземного арбітражного рішення повинно бути викладено в письмовій формі з наступним змістом:

1) найменування сторони, що просить визнати та привести у виконання іноземне арбітражне рішення, місце проживання або місцезнаходження;

2) найменування боржника, його місце проживання або місцезнаходження;

3) прохання сторони, що просить визнати та привести у виконання іноземне арбітражне рішення, про вирішення примусового виконання .

До клопотання додаються наступні документи:

- оригінал арбітражного рішення або належним чином завірена його копія;

- оригінал арбітражної угоди або належним чином завірена його копія про передачу в арбітраж всіх чи визначених спорів, які можуть виникнути між сторонами;

Якщо арбітражне рішення чи угода укладені на іноземній мові, сторона повинна подати належним чином завіреним переклад на українську чи російську мови. Переклад повинен бути завіреним офіційним перекладачем або дипломатичною чи консульською установою.

Дещо по іншому вирішується питання про визнання і виконання арбітражних рішень в світлі Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, учасниками якої являються Республіка Вірменія, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Російська Федерація, Республіки Таджикистан, Узбекистан, Україна.

Відповідно з Київською Угодою, прийнятою у 1992 році, учасники Співдружності Незалежних Держав взаємно визнають і виконують рішення компетентних судів, які вступили в законну силу. Особливістю угоди є те, що передбачений в ній порядок застосовується як до рішень, винесених державними арбітражними (в даний час господарськими)судами, так і судами загальної юрисдикції, а також міжнародними комерційними арбітражами.

До клопотання додаються:

- належним чином завірена копія рішення;

- офіційний документ про те, що рішення вступило в законну силу;
- докази повідомлення другої сторони про процес;
- виконавчий документ, що свідчить про наміри держав, які прийняли участь в Угоді, забезпечити оперативне приведення у виконання іноземних рішень.

Завдання та запитання:

Ознайомтесь зі змістом Нью-Йоркської Конвенції про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, Нью-Йорк, 1958 р.

Назвіть основні принципи визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, перерахованих Нью-Йоркською Конвенцією.

Розкрийте зміст клопотання про визнання і примусове виконання іноземного арбітражного рішення.

Розкрийте зміст Київської Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності

Перерахуйте підстави, на яких може бути відмовлено у визнанні та виконанні арбітражного рішення.

Література і законодавство :

1. Конвенція про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, Нью-Йорк, 1958 р.
2. Цивільний процесуальний кодекс України, Київ Видавничий дім, 2005.
3. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, Київ, 20.03.1992
4. Постанова Верховної Ради України Про ратифікацію Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1993, N 9, ст.66) від 19.12.1992 № 2889- XII

**Тести з дисципліни
„Правове регулювання зовнішньоекономічної
діяльності”**

1. Відповідно до Конвенції “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів” договір купівлі-продажу товарів вважається міжнародним, якщо:

- а) на момент укладення договору комерційні підприємства покупця та продавця перебувають у різних державах;
- б) якщо сторона в договорі купівлі-продажу має комерційні підприємства більш ніж в одній державі;
- в) береться до уваги національна ознака сторін, їх громадянський або торговельний статус, або торговельний характер договору;
- г) якщо він укладений на території іншої держави, навіть між українськими партнерами.

2. Підприємством з іноземними інвестиціями відповідно до закону “Про режим іноземного інвестування” визнається підприємство в статутному фонді якого іноземна інвестиція становить

- а) не менше 20 %;
- б) не менше 10 %;
- в) не менше 15 %;
- г) не менше 25 %.

3. Згідно з Конвенцією “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” не вимагається, щоб договір купівлі-продажу укладався:

- а) в нотаріально посвідченій письмовій формі;
- б) шляхом повідомлення телеграфом і телетайпом;
- в) в письмовій формі або підпорядковувався іншій вимозі щодо форми;
- г) в письмовій формі з подальшою державною реєстрацією.

4. У разі відсутності домовленості сторін про мову чи мови, що використовуватимуться в арбітражному розгляді, використовується:

- а) мова країни позивача;
- б) мова країни відповідача;
- в) мова, визначена третейським судом;
- г) англійська чи французька мова.

5. Тимчасово обмежити або заборонити реалізацію на митній території України окремих видів готової продукції, виробленої з використанням давальницької сировини іноземного замовника, якщо це може завдати шкоди економіці країни, може:

- а) ВРУ;
- б) КМУ;
- в) Держмитслужба України;
- г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції?

6. Який орган може надавати дозвіл на відстрочення оплати векселів або погашення письмових зобов'язань окремим суб'єктам підприємницької діяльності:

- а) органи ДПС;
- б) митні органи;
- в) КМУ;
- г) Міністерство фінансів України

7. У разі переоформлення бартерного договору на інші види зовнішньоекономічного договору строки ввезення товарів, які імпортуються за бартерними договорами:

- а) закінчуються;
- б) поновлюються;
- в) перериваються;
- г) не поновлюються і не перериваються?

8. Іноземними інвесторами можуть бути:

- а) юридичні особи, створені відповідно до законодавства України;
- б) будь-які іноземці;
- в) міжнародні неурядові організації;
- г) юридичні особи, створені відповідно до законодавства іншого, ніж законодавство України, які провадять інвестиційну діяльність на території України .

9. Подання яких документів є підставою для митного оформлення давальницької сировини, що ввозиться на митну територію України:

- а) копія векселя;
- б) заява іноземного замовника;
- в) копія зовнішньоекономічного контракту;
- г) копії векселя та зовнішньоекономічного контракту

10. Готова продукція, вироблена з використанням давальницької сировини, може реалізовуватися на митній території України через зареєстрований ним в Україні:

- а) філію;
- б) дочірнє підприємство;
- в) постійне представництво;
- г) будь-який господарюючий суб'єкт.

11. Якщо строк виконання в рішенні Міжнародного комерційного арбітражного суду не зазначено, воно підлягає:

- а) негайному виконанню;
- б) виконанню протягом 10 днів з моменту винесення;
- в) виконанню протягом 20 днів з моменту винесення;
- г) виконанню протягом 30 днів з моменту винесення.

12. Порядок віднесення бартерних договорів до таких, що передбачають виробничу кооперацію, консигнацію, комплексне будівництво, поставку складних технічних виробів, товарів спеціального призначення визначає:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;

- в) Президент України;
- г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції.

13. Якщо у справі беруть участь декілька відповідачів, що знаходяться на території різних держав - учасниць Співдружності, спір розглядається за місцем знаходження:

- а) більшості відповідачів;
- б) будь-якого відповідача за вибором позивача;
- в) позивача;
- г) господарюючого суб'єкта.

14. У який строк будь-яка із сторін, повідомивши про це іншу сторону, може просити арбітражний суд виправити будь-яку допущену в рішенні помилку в підрахунках, описку чи друкарську помилку або інші помилки аналогічного характеру:

- а) протягом 50 днів після отримання рішення;
- б) протягом 40 днів після отримання рішення;
- в) протягом 30 днів після отримання рішення;
- г) протягом 20 днів після отримання рішення.

15. Іноземні інвестиції оцінюються на основі цін міжнародних ринків або ринку України:

- а) виключно в іноземній конвертованій валюті;
- б) тільки у доларах США;
- в) в іноземній конвертованій валюті та у валюті України за домовленістю сторін;
- г) тільки у валюті України.

16. Чи стягується пеня і в якому розмірі за порушення суб'єктом ЗЕД України строків ввезення товарів (робіт, послуг), що імпортуються за бартерним договором, якщо заборгованість виникла через обставини непереборної сили або форс-мажору:

- а) 0,3 відсотка вартості неодержаних товарів (робіт, послуг);
- б) 0,5 відсотка вартості неодержаних товарів (робіт, послуг);

- в) 0,5 відсотка вартості неодержаних товарів (робіт, послуг);
- г) пеня не стягується.

17. Строк позовної давності, згідно ст.8 Конвенції “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів” встановлюється:

- а) терміном у два роки;
- б) терміном у три роки;
- в) терміном у п’ять років;
- г) терміном у чотири роки.

18. За умовами Конвенції “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів”, пропозиція про укладення договору є офертою, якщо вона досить виразна й висловлює намір оферента вважати себе зв’язаним у разі акцепту за умови, що вона:

- а) адресована невизначеному колу осіб;
- б) адресована громадянам певної держави як споживачам даного виду товару;
- в) адресована всім державам, що є членами ООН і ратифікували чи приєдналися до цієї Конвенції;
- г) адресована одній чи кільком конкретним особам.

19. Третейський суд вирішує спір згідно з нормами права:

- а) країни позивача;
- б) країни відповідача;
- в) країни-місцезнаходження третейського суду;
- г) які сторони обрали як такі, що застосовуються до суті спору.

20. Подання яких документів є підставою для митного оформлення готової продукції, виробленої з використанням давальницької сировини, що вивозиться з митної території України:

- а) заява українського виконавця;
- б) копія векселя;
- в) копія ввізної вантажної митної декларації;

г) копії векселя та ввізної вантажної митної декларації.

21. Держави - учасниці Співдружності Незалежних Держав рішення компетентних судів, що набули законної чинності:

- а) повинні ратифікувати;
- б) визнають;
- в) виконують;
- г) взаємно визнають і виконують.

22. Морська арбітражна комісія приймає до розгляду спори за наявності:

- а) контракту між сторонами про передачу їх на її вирішення;
- б) угоди між сторонами про передачу їх на її вирішення;
- в) договору між сторонами про передачу їх на її вирішення;
- г) домовленості між сторонами про передачу їх на її вирішення;

23. До операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах належать операції, у яких сировина замовника, на конкретному етапі її переробки становить:

- а) менше 20% загальної вартості готової продукції;
- б) не менше 20% загальної вартості готової продукції;
- в) не менше 25% загальної вартості готової продукції;
- г) не менше 10% загальної вартості готової продукції.

24. Третейський суд не приймає постанову про припинення арбітражного розгляду, коли:

- а) сторони домовляються про припинення розгляду;
- б) позивач відмовляється від своєї вимоги;
- в) заявлено відвід одному з арбітрів, у випадку коли справа розглядається колегією арбітрів;
- г) третейський суд визнає, що продовження розгляду стало з якоїсь причини непотрібним або неможливим.

25. До засновницького договору юридичної особи з іноземною участю застосовується право:

- а) держави, у якій буде створена юридична особа;
- б) держави, громадянином якої є іноземець засновник;
- в) за вибором засновників;
- г) України.

26. Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України - це:

а) арбітражна установа, що утворюється для розгляду окремої справи і здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;

б) самостійна постійно діюча арбітражна установа (третейський суд), що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;

в) структурний підрозділ Торгово-промислової палати України, що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;

г) третейський суд, що утворюється спеціально для розгляду окремої справи, чи постійно діючий орган Торгово-промислової палати України що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”.

27. Підприємство набирає статусу підприємства з іноземними інвестиціями з моменту:

- а) підписання концесійного договору;
- б) зарахування інвестиції на його баланс;
- в) державної реєстрації іноземної інвестиції;
- д) державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності.

28. Вибір права може бути здійснений щодо правочину:

- а) в цілому або його окремої частини;
- б) в цілому;
- в) його окремої частини;
- г) частини, що стосується відповідальності.

29. Державну реєстрацію іноземних інвестицій здійснюють:

- а) Міністерство економіки та з питань економічної інтеграції;
- б) обласні державні адміністрації;
- в) торгово-промислові палати;
- г) Урядом Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

30. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки у терміни, зазначені у контрактах, але не пізніше:

- а) 180 днів;
- б) 90 днів;
- в) 60 днів;
- г) 120 днів.

31. Іноземні інвестиції це:

- а) всі види інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами;
- б) всі види майнових цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами;
- в) будь-який вклад іноземного інвестора;
- г) цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

32. Вивезення за межі митної території України давальницької сировини українського замовника:

- а) підлягає ліцензуванню;
- б) підлягає квотуванню;
- в) не підлягає квотуванню і ліцензуванню;
- г) підлягає квотуванню і ліцензуванню.

33. Державна реєстрація іноземних інвестицій здійснюється протягом трьох робочих днів після фактичного їх внесення у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України:

- а) Національним банком України;
- б) Верховною Радою АРК, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Урядом Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

34. Настання та закінчення дії обставин непереборної сили підтверджуються:

- а) бартерним договором;
- б) довідкою вищого органу управління субекта ЗЕД України;
- в) довідкою митних органів України;
- г) висновком Торгово-промислової палати держави, де такі обставини мали місце.

35. Арбітражний розгляд щодо конкретного спору, якщо сторони не домовились про інше, починається у день, коли:

- а) прохання про передачу цього спору до арбітражу одержано відповідачем;
- б) прохання про передачу цього спору до арбітражу одержано позивачем;
- в) прохання про передачу цього спору до арбітражу одержано і позивачем і відповідачем;
- г) прохання про передачу цього спору до арбітражу одержано третейським судом.

36. Чи сплачує український виконавець ввізне мито, податки та збори, що справляються при ввезенні товарів, за частину давальницької сировини або готової продукції,

отриманої, як плата за виконану роботу:

- а) не сплачує;
- б) сплачує лише ввізне мито;
- в) сплачує лише податки і збори;
- г) сплачує;

37. Перелік заборонених для проведення товарообмінних(бартерних)операцій у галузі ЗЕД встановлюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Президентом України;
- г) Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції.

38. Оспорювання в суді арбітражного рішення може бути проведено тільки шляхом подання:

- а) прохання сторони по справі;
- б) пропозиції про новий розгляд справи;
- в) апеляційної скарги;
- г) клопотання про скасування.

39. Які з перелічених документів не потрібні для реєстрації представництва іноземного суб'єкта господарської діяльності на території України :

- а) заява з проханням про реєстрацію представництва;
- б) виписка з торговельного(банківського) реєстру країни, де іноземний суб'єкт господарської діяльності має офіційно зареєстровану контору;
- в) довіреність на здійснення представницьких функцій, оформлену згідно з законом країни, де офіційно зареєстровано контору іноземного суб'єкта господарської діяльності;
- г) установчі документи.

40. Облік векселів ведеться:

- а) КМУ;

- б) митними органами;
- в) КРУ;
- г) органами ДПС

41. Акцент це:

- а) бездіяльність;
- б) мовчання;
- в) заява, чи інша поведінка адресата оферти, що висловлює згоду з офертою;
- г) згода дана тільки у письмовій формі.

42. Демпінг це:

- а) ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівняної ціни на подібний товар у країні експорту;
- б) ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, вищою від порівняної ціни на подібний товар у країні експорту;
- в) вивезення з митної території країни імпорту товару;
- г) ввезення на митну територію України товару за цінами, нижчими від порівняної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару.

43. Якщо провадження та розгляд спору порушено проти покупця субпокупцем, перебіг строку позовної давності, передбаченого у Конвенції “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів”, припиняється щодо вимог покупця до продавця, якщо:

- а) покупець у письмовій формі просить залучити продавця як співвідповідача;
- б) покупець у межах вказаного строку в усній формі сповіщає продавця, про порушення розгляду;
- в) покупець подає до субпокупця зустрічний позов;
- г) покупець у межах вказаного строку в письмовій формі сповіщає продавця, про порушення розгляду;

44. Порядок переказу за кордон прибутків, доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій визначається:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Національним банком України;
- г) Міністерством Фінансів України.

45. Який відсоток у загальній вартості готової продукції має становити вартість сировини замовника для того, щоб мала місце операція з давальницькою сировиною:

- а) 50%;
- б) 25%;
- в) 20%;
- г) 75%?

46. До компетенції Національного банку України не належить:

- а) визначення порядку переказу за кордон прибутків;
- б) визначення порядку отримання доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій;
- в) регулювання курсу зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- г) регулювання імпорту та експорту капіталу.

47. Місцем арбітражу у разі відсутності про це домовленості сторін є:

- а) місцезнаходження позивача;
- б) місцезнаходження відповідача;
- в) місцезнаходження третейського суду;
- г) місце, що визначається третейським судом з урахуванням обставин справи, включаючи фактор зручності для сторін.

48. Якщо за згодою сторін спір між ними підлягає розв'язанню в арбітражі, перебіг строку давності позову припиняється, коли будь-яка з сторін:

- а) відшкодовує всі завданні збитки;
- б) порушує арбітражний розгляд;
- в) порушує норми щодо досудового врегулювання спору;
- г) пише заяву про згоду з позовом.

49. При прийманні виконання за зовнішньоекономічним контрактом береться до уваги:

- а) право місця проведення такого приймання, за умови, що сторони не погодили інше;
- б) право місця проведення такого виконання;
- в) місце знаходження продавця;
- г) місце знаходження покупця.

50. Який орган встановлює порядок розрахунків між українським виконавцем та постійним представництвом іноземного замовника:

- а) НБУ;
- б) Держмитслужба України;
- в) КМУ;
- г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції

51. Датою ввезення товарів за бартерними договорами на митну територію України є:

- а) дата оформлення вантажної митної декларації ;
- б) дата підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт;
- в) відмітка на транспортних документах;
- г) дата, зазначена в контракті.

52. Вивезення за межі митної території України українським замовником як давальницької сировини дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, їх відходів та брухту здійснюється за погодженням з :

- а) Мінфіном України;
- б) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції;
- в) КМУ;

г) ДМС України?

53. Вибір права здійснюється:

- а) якщо має місце іноземний елемент;
- б) якщо неможливо визначити право, що підлягає застосуванню;
- в) в будь-яких випадках;
- г) якщо один із суб'єктів є іноземною юридичною особою.

54. Протягом якого строку суб'єкти ЗЕД України, які здійснили експорт або імпорт товарів, (робіт, послуг) за бартерним договором, зобов'язані повідомити органи державної митної служби України (органи державної податкової служби України) про факт здійснення експорту товарів (робіт, послуг):

- а) наступного дня з моменту підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- б) протягом п'яти календарних днів з дня підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- в) протягом п'яти робочих днів з дня підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- г) протягом п'яти робочих днів з дня укладення бартерного договору;

55. Незалежно від положень Конвенції “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів” строк позовної давності в будь-якому випадку минає не пізніше, ніж:

- а) через 6 років від дня, коли цей строк розпочався;
- б) через 8 років від дня, коли цей строк розпочався;
- в) через 10 років від дня, коли цей строк розпочався;
- г) через 20 років від дня, коли цей строк розпочався.

56. Якщо протягом трьох років з часу зарахування іноземної інвестиції на баланс майно, ввезене в Україну як внесок до статутного фонду, відчужується, підприємство сплачує ввізне мито, яке обчислюється виходячи з митної вартості цього майна, перерахованої у валюту України за офіційним курсом визначеним Національним банком України:

- а) на день здійснення відчуження майна;
- б) на день перетину митного кордону України цим майном;
- в) на день заповнення вантажно-митної декларації;
- г) на день непогашення векся (тридцяти денний термін).

57. У випадку коли будь-яка сторона не з'являється на слухання або не подає документальні докази, якщо сторони не домовились про інше, третейський суд:

- а) продовжує розгляд справи та приймає рішення на підставі доказів, які є у справі;
- б) припиняє розгляд справи;
- в) переносить розгляд справи і зобов'язує сторони з'явитися на слухання або подати документальні докази;
- г) повертає позовну заяву без руху.

58. Належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування, це:

- а) ліцензія разова;
- б) ліцензія експортна (імпортна);
- в) ліцензія генеральна;
- г) ліцензія спеціальна.

59. Інвестиційною діяльністю є:

- а) сукупність практичних дій громадян і держави щодо придбання інвестицій;
- б) сукупність дій юридичних осіб і громадян щодо реалізації товарів, робіт та послуг;
- в) сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій;
- г) доход або прибуток, який міг би одержати суб'єкт

зовнішньоекономічної діяльності в разі здійснення зовнішньоекономічної операції .

60. Відвід арбітру не може бути заявлено тільки в тому разі, якщо:

- а) існують обставини, що викликають обґрунтовані сумніви щодо його неупередженості;
- б) існують обставини, що викликають обґрунтовані сумніви щодо його незалежності;
- в) він не має кваліфікації, обумовленої угодою сторін;
- г) існує особиста антипатія однієї із сторін.

61. Рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду виконуються:

- а) відповідним органом країни- місцезнаходження позивача;
- б) відповідним органом країни- місцезнаходження відповідача;
- в) відповідним органом країни- місцезнаходження третейського суду;
- г) сторонами добровільно.

62. Документи, видані або засвідчені закладом або спеціально уповноваженою особою в межах їх компетенції за встановленою формою і скріплені офіційною печаткою на території однієї з держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, приймаються на території інших держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав:

- а) тільки після нотаріального їх посвідчення;
- б) без будь-якого спеціального посвідчення;
- в) після перевірки їх достовірності;
- г) за попередньою домовленістю між державами.

63. Строки ввезення товарів (робіт, послуг), які імпортуються за бартерними договорами, зупиняються у разі :

- а) зміни бартерного договору;
- б) ліквідації іноземного суб'єкта ЗЕД;
- в) настання форс-мажорних обставин;
- г) розірвання бартерного договору;

64. Який орган може встановити спеціальні строки виконання окремих видів операцій з давальницькою сировиною:

- а) ВРУ;
- б) КМУ;
- в) Держмитслужба України;
- г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції?

65. Підставою для митного оформлення давальницької сировини, що ввозиться на митну територію України, є:

- а) подання українським замовником копії письмового зобов'язання;
- б) подання українським замовником копії письмового зобов'язання; та сертифіката про якість сировини;
- в) подання українським виконавцем митному органу копії векселя (письмового зобов'язання), авізованого (взятого на облік) органом державної податкової служби за місцезнаходженням виконавця, та копії зовнішньоекономічного контракту на переробку давальницької сировини;
- г) є подання українським виконавцем митному органу копії векселя (письмового зобов'язання) та копії ввізної вантажної митної декларації, а у разі потреби - і висновку Торгово-промислової палати України або регіональних торгово-промислових палат про те, що готова продукція вироблена внаслідок переробки давальницької сировини, вартість якої становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції.

66. Морська арбітражна комісія не вирішує спори, що впливають із відносин:

- а) пов'язаних з використанням суден для здійснення

наукових досліджень, видобування корисних копалин, гідротехнічних та інших робіт;

б) пов'язаних із зіткненням морських суден, морського судна і судна внутрішнього плавання, суден внутрішнього плавання у морських водах, а також з заподіянням судном пошкоджень портовим спорудам, засобам навігаційної обстановки та іншим об'єктам;

в) пов'язаних із заподіянням шкоди членам екіпажу судна під час внутрішнього плавання;

г) щодо фрахтування суден, морського перевезення вантажів, а також перевезення вантажів у змішаному плаванні (ріка — море).

67. Якщо боржник виконує зобов'язання після закінчення строку позовної давності, він:

а) не має права на цій підставі вимагати повернення виконаного, навіть якщо не знав у момент виконання зобов'язання, що строк позовної давності минув;

б) не має права вимагати повернення головного боргу але може вимагати повернення процентів, оскільки строк позовної давності минув;

в) має право вимагати повернення виконаного, оскільки строк позовної давності минув;

г) має право на відшкодування шкоди внаслідок підвищення ринкової вартості виконання зобов'язання, у вигляді різниці між договірною (на момент укладення договору) і реальною (на момент виконання) вартістю.

68. У разі припинення інвестиційної діяльності іноземний інвестор має право на повернення своїх інвестицій за реальною ринковою вартістю:

а) на момент припинення інвестиційної діяльності;

б) на момент здійснення інвестиції;

в) на момент перетину митного кордону при вивезенні інвестиції;

г) на момент прийняття рішення про припинення інвестиційної діяльності.

69. Арбітражний розгляд припиняється:

- а) остаточною арбітражною ухвалою;
- б) остаточною арбітражним рішенням або постановою третейського суду;
- в) остаточною постановою;
- г) остаточною арбітражною ухвалою або рішенням третейського суду.

70. Строк та умови завершення імпортової операції без увезення товару на територію України визначаються КМУ за погодженням з:

- а) Національним банком України;
- б) ВРУ;
- в) Президентом України;
- г) не потребує погодження.

71. Захист своїх прав суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності здійснює шляхом звернення до:

- а) суду загальної компетенції;
- б) господарського суду;
- в) торгово промислової палати України;
- г) органів місцевої влади.

72. За порушення термінів по надходженню виручки на території України, український підприємець сплачує пеню за кожний день прострочення у розмірі:

- а) 0,3% суми не одержаної виручки у національній валюті України на день виникнення заборгованості;
- б) 0,5% суми не одержаної виручки в іноземній валюті, перерахованій у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості;
- в) 0,3% суми не одержаної виручки в іноземній валюті, перерахованій у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості;

г) зазначеному у зовнішньоекономічному контракті.

73. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, регулює тільки укладення договорів:

- а) поставки;
- б) купівлі-продажу;
- в) оренди;
- г) оренди і купівлі-продажу.

74. До компетенції Кабінету Міністрів України не належить:

- а) вжиття заходів до здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України;
- б) здійснення координації діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України по регулюванню зовнішньоекономічної діяльності; координація роботи торговельних представництв України в іноземних державах;
- в) прийняття нормативних актів управління з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України;
- г) ведення реєстру укладених договорів суб'єктами ЗЕД.

75. Якщо покупець не повідомляє продавця про характер невідповідності товару в розумний строк після того, як вона була чи повинна була бути виявленою покупцем, він:

- а) втрачає право на повернення грошей або заміну товару товаром належної якості;
- б) втрачає право на грошову компенсацію завданої шкоди;
- в) втрачає право на відшкодування моральної шкоди завданої порушенням його прав;
- г) втрачає право посилатися на невідповідність товару.

76. В разі відсутності угоди між сторонами про процедуру призначення арбітрів при арбітражі з трьома арбітрами:

- а) відповідач призначає 1 арбітра і позивач призначає 2

арбітрів;

б) відповідач призначає 2 арбітрів і позивач призначає 1 арбітра;

в) позивач призначає 3 арбітрів;

г) кожна сторона призначає одного арбітра, і двоє призначених таким чином арбітрів призначають третього арбітра.

77. Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва полягає у:

а) здійсненні рівного захисту всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права;

б) неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів;

в) у виключному праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на всі одержані ними результати зовнішньоекономічної діяльності;

г) у виключному праві народу України самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на території України.

78. До інтелектуальних цінностей належать:

а) сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлені у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих;

б) кошти, цільові вклади, паї;

в) права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;

г) переміщення товарів, вироблених за межами України, через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території.

79. Право власності та інші речові права на нерухоме та

рухоме майно визначаються правом держави:

- а) у якій це майно знаходиться;
- б) громадянином якої є власник майна;
- в) за вибором власника майна;
- г) за згодою сторін.

80. За державну реєстрацію суб'єкта ЗЕД стягується плата:

- а) у розмірі, встановленому КМУ і який не повинен перевищувати фактичних витрат держави, пов'язаних з цією реєстрацією;
- б) у розмірі, встановленому КМУ ;
- в) у розмірі 10 неоподатковуваних розмірів заробітної плати;
- г) у розмірі 20 мінімальних заробітних плат.

81. Позови суб'єктів господарювання про право власності на нерухоме майно розглядаються виключно:

- а) судом держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав, на території якої знаходиться майно;
- б) судом держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав, суб'єкт якої є позивачем по справі;
- в) судом держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав, суб'єкт якої є відповідачем по справі;
- г) судом який визначений угодою між сторонами.

82 .Іноземні інвестори, у відповідності до закону «Про захист іноземних інвестицій на Україні» сплачують податки:

- а) встановлені законодавством країни інвестора;
- б) встановлені законодавством України;
- в) встановлені за погодженням сторін;
- г) на вибір інвестора.

83. Протягом якого строку товари, що імпортуються за бартерним договором, повинні бути ввезені на митню територію України:

- а) того ж дня;
- б) не пізніше 90 робочих днів з дати митного оформлення;
- в) не пізніше 90 календарних днів з дати митного оформлення;
- г) не пізніше 60 календарних днів з дати митного оформлення;

84. Суб'єктами інвестиційної діяльності не можуть бути:

- а) громадяни України та іноземних держав;
- б) держава;
- в) юридичні особи України та іноземних держав;
- г) грошові, майнові, інтелектуальні цінності.

85. Порядок видачі, обліку і погашення векселів встановлюється:

- а) Міністерством фінансів України за погодженням з Міністерством економіки та з питань економічної інтеграції;
- б) Міністерством економіки та з питань економічної інтеграції за погодженням з КМУ;
- в) Міністерством фінансів України за погодженням з КМУ;
- г) Державною податковою адміністрацією України за погодженням з Міністерством фінансів України .

86. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України - це:

- а) арбітражна установа, що утворюється для розгляду окремої справи і здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;
- б) самостійна постійно діюча арбітражна установа (третейський суд), що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;
- в) структурний підрозділ Торгово-промислової палати України, що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;
- г) третейський суд, що утворюється спеціально для розгляду окремої справи, чи постійно діючий орган Торгово-

промислової палати України що здійснює свою діяльність згідно з Законом України “Про міжнародний комерційний арбітраж”.

87. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів застосовується до продажу товарів:

- а) придбаних для особистого, сімейного чи домашнього використання, крім випадків, коли продавець у будь-який час до чи в момент укладення договору не знав і не міг знати, що товари придбані для такого використання;
- б) фондових паперів, акцій, забезпечувальних паперів, оборотних документів і грошей;
- в) електроенергії;
- г) коли згідно з нормами міжнародного приватного права застосовано право договірної держави.

88. Зовнішньоекономічний договір :

- а) не може бути визнаний недійсним;
- б) може бути визнаний недійсним у судовому порядку, якщо він не відповідає вимогам законів України або міжнародним договорам;
- в) може бути визнаний недійсним тільки у випадку, якщо не відповідає вимогам міжнародних договорів;
- г) може бути визнаний недійсним судом.

89. Державні свята чи неробочі дні, що мають місце протягом строку для акцепту:

- а) виключаються при підрахуванні цього строку;
- б) не виключаються при підрахуванні цього строку;
- в) державні свята виключаються, а неробочі дні – ні;
- г) державні свята не виключаються, а неробочі дні – виключаються.

90. Перевищення встановлених строків ввезення товарів, які імпортуються за бартерними договорами, допускається:

- а) у разі внесення суб'єкта ЗЕД України до ЄДРПОУ;

- б) за наявності у суб'єкта ЗЕД України разового індивідуального дозволу;
- в) за наявності у іноземного суб'єкта господарювання разового індивідуального дозволу;
- г) за наявності у суб'єкта ЗЕД України ліцензії;

91. Якщо боржник до закінчення строку позовної давності у письмовій формі визнає своє зобов'язання перед кредитором, то від дня такого визнання за умовами Конвенції “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів” :

- а) боржник повинен виконати зобов'язання до закінчення строку позовної давності;
- б) боржник повинен виконати зобов'язання на протязі одного місяця з дня визнання;
- в) розпочинається чотирирічний строк давності позову;
- г) розпочинається дворічний строк давності позову.

92. Продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України, це:

- а) експорт;
- б) імпорт;
- в) реекспорт;
- г) демпінг.

93. Дозволи на відстрочення оплати векселів окремим суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах на підставі кредитної угоди надаються:

- а) Міністерством закордонних справ чи уповноважені ними органи;
- б) Міністерством внутрішніх справ чи уповноважені ними органи;
- в) Міністерством фінансів України чи уповноваженими ним органами;
- г) Державною податковою інспекцією;

94. Звільняється від обкладання митом:

- а) майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями;
- б) товари що ввозяться в Україну іноземним інвестором для реалізації або власно споживання;
- в) всі іноземні інвестиції у будь-якому вигляді;
- г) інвестиції суб'єктів господарської діяльності.

95. Підставою для митного оформлення давальницької сировини, що вивозиться за межі митної території України, є подання:

- а) українським замовником органів митного контролю копії письмового зобов'язання або векселя, авізованого державною податковою інспекцією за місцезнаходженням замовника;
- б) іноземним замовником органів митного контролю копії письмового зобов'язання, взятого на облік державною податковою інспекцією за місцезнаходженням замовника;
- в) українським виробником органів митного контролю копії письмового зобов'язання або векселя, авізованого державною податковою інспекцією за місцезнаходженням замовника;
- г) українським виробником органів митного контролю копії письмового зобов'язання або векселя, авізованого державною податковою інспекцією за місцезнаходженням іноземного виробника;
- д) іноземним замовником органів митного контролю копії письмового зобов'язання, взятого на облік державною митною інспекцією за місцезнаходженням українського замовника.

96. Кількісний склад третейського суду - це:

- а) 9 арбітрів;
- б) 7 арбітрів;
- в) 3 арбітрів;
- г) сторони можуть за власним розсудом визначати

кількість арбітрів.

97. Арбітражне рішення МКАС повинно бути винесено в

- а) усній формі та підписано одноособовим арбітром або арбітрами;
- б) письмовій формі та підписано одноособовим арбітром або арбітрами;
- в) письмовій чи усній формі, залежно від домовленості сторін, та підписано одноособовим арбітром або арбітрами;
- г) письмовій формі та підписано одноособовим арбітром або арбітрами та сторонами справи.

98. Облік та опублікування статистичної інформації щодо проведення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах здійснює:

- а) Державний комітет статистики України;
- б) ДМС України;
- в) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції;
- г) Міністерство фінансів України?

99. У разі припинення інвестиційної діяльності іноземний інвестор має право на повернення своїх інвестицій в натуральній формі або у валюті інвестування в сумі фактичного внеску (з урахуванням можливого зменшення статутного фонду) без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі:

- а) не пізніше трьох місяців з дня припинення цієї діяльності;
- б) не пізніше шести місяців з дня припинення цієї діяльності;
- в) не пізніше одного року з дня припинення цієї діяльності;
- г) не пізніше трьох років з дня припинення цієї діяльності.

100. Максимальний розмір пені, нарахованої за порушення суб'єктом ЗЕД України строків ввезення товарів (надання робіт, послуг), що імпортуються за бартерним

договором не може перевищувати:

- а) 0,3 відсотка вартості неодержаних товарів (робіт, послуг);
- б) 0,5 відсотка вартості товарів (робіт, послуг);
- в) розміру заборгованості;
- г) вартості товарів (робіт, послуг);

101. За користування кредитом суб`єкти підприємницької діяльності вносять до бюджету, плату в розмірі:

- а) 0,2 облікової ставки Національного банку України, що застосовується на день погашення письмового зобов'язання;
- б) 0,5 облікової ставки Національного банку України, що застосовується на день погашення письмового зобов'язання;
- в) 0,6 облікової ставки Національного банку України, що застосовується на день погашення письмового зобов'язання;
- г) 0,8 облікової ставки Національного банку України, що застосовується на день погашення письмового зобов'язання;

102. Які види відповідальності застосовуються в зовнішньоекономічній діяльності:

- а) цивільна;
- б) кримінальна;
- в) адміністративна;
- г) не застосовується жодна із вищевказаних.

103. Оферта може бути відкликана:

- а) якщо в ній зазначено шляхом встановлення певного строку акцепту чи іншим чином, що вона є невідкличною;
- б) якщо адресат розглядає оферту як певне зобов'язання стосовно купівлі-продажу товару;
- в) якщо договір не укладено і повідомлення про відкликання буде одержано адресатом оферти до відправлення ним акцепту;
- г) в любых випадках.

104. Документи, що видані уповноваженими органами

іноземних держав у встановленій формі, визнаються дійсними в Україні в разі:

- а) їх легалізації;
- б) їх ратифікації;
- в) у будь-якому разі;
- г) якщо вони не суперечать нормам права України.

105. Якщо сторона договору не має комерційного підприємства, то:

- а) береться до уваги її постійне місце знаходження;
- б) береться до уваги її найтісніший зв'язок з зарубіжним партнером;
- в) їй забороняється укладати будь-які договори купівлі-продажу;
- г) будь-якому суб'єкту ЗЕД дозволено укладати зовнішньоекономічні контракти.

106. Звільняються від обкладення ввізним митом:

- а) нафтопродукти, вироблені з давальницької нафти;
- б) готова продукція, вироблена із давальницької сировини;
- в) продукція, отримана як оплата за виконану роботу;
- г) комплектуючі вироби;
- д) енергоносії.

107. Рішення про реквізицію іноземних інвестицій приймає:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції.

108. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді:

- а) арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди;
- б) арбітражного контракту;
- в) застереження у вигляді окремої угоди;

г) посилання на арбітражну угоду, що укладається як у письмовій так і в усній формі.

109. У бартерному договорі зазначається:

- а) загальна вартість товарів, що імпортуються;
- б) загальна вартість товарів, що експортуються;
- в) еквівалентна вартість товарів, що імпортуються і експортуються;
- г) вартість контракту.

110. Право власності на імпортовану давальницьку сировину та вироблену з неї готову продукцію належить:

- а) замовнику;
- б) українському іноземному замовнику;
- в) іноземному чи українському замовнику;
- г) належить іноземному та українському замовникам в розмірі, визначеному в угоді між ними;

111. У відповідності до вимог Конвенції “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” якщо offerent без невинуватої затримки не заперечить усно проти додаткових чи відмінних умов, які істотно не змінюють умов оферти і містяться у відповіді на неї, що є акцептом або не надішло повідомлення про це, то умовами договору будуть:

- а) умови оферти;
- б) умови акцепту;
- в) умови оферти зі змінами, що містяться в акцепті;
- г) умови попереднього договору.

112. За порушення суб’єктом ЗЕД України строків везення товарів (надання робіт, послуг), що імпортуються за бартерним договором стягується пеня у розмірі:

- а) 0,3 відсотка вартості неоподаткованих товарів (робіт, послуг);
- б) 0,5 відсотка вартості неоподаткованих товарів (робіт, послуг);
- в) 0,5 відсотка вартості неоподаткованих товарів (робіт, послуг);

г) 0,6 відсотка вартості товарів (робіт, послуг);

113. Компенсація, що виплачується іноземному інвестору, повинна бути швидкою, адекватною та ефективною і визначається:

- а) на момент припинення права власності;
- б) на момент прийняття незаконного акта;
- в) на момент звернення інвестора до суду за захистом порушених прав;
- г) на момент фактичного здійснення компенсації.

114. Конвенція “Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів” не застосовується до договорів, у яких зобов’язання продавця полягають:

- а) у виконанні роботи або наданні інших послуг;
- б) у продажі товарів іноземного виробництва;
- в) у доставці товарів покупцю;
- г) у наданні послуг.

115. Іноземні інвестори, відповідно до ст.10 закону України “Про режим іноземного інвестування”, мають право на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм:

- а) внаслідок незаконних дій державних органів;
- б) внаслідок бездіяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування на території місцезнаходження підприємства з іноземними інвестиціями;
- в) лише неналежним виконанням обов’язків посадовими особами центральних органів виконавчої влади;
- г) внаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами чи їх посадовими особами обов’язків.

116. Порядок видачі, обліку, відстрочення та оплати векселів встановлюється:

- а) ДПА України;
- б) Мінфіном України;
- в) КМУ;

г) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції?

117. До видів зовнішньоекономічної діяльності не належать:

- а) експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
- б) надання послуг іноземним суб'єктам, в т.ч. виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, аудиторських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України;
- в) наукова, науково-технічна, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- г) стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

118. Юридичні особи вправі здійснювати зовнішньоекономічну діяльність у відповідності до:

- а) Конституції України;
- б) Закону України „Про зовнішньоекономічну діяльність”
- в) Господарського кодексу України;
- г) Закону України „Про режим іноземного інвестування”.

119. Який орган здійснює контроль за надходженням товарів за імпортом згідно з бартерним договором:

- а) органи ДПС України;
- б) органи ДМС України;
- в) Державний комітет статистики України;
- г) КМУ?

120. Державна митна служба України:

- а) здійснює митний контроль в Україні;
- б) запроваджує митний тариф в Україні;
- в) надає квоти та ліцензії на здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- г) регулює курс зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

121. Якщо міжнародним договором України передбачено інші правила, ніж встановлені законодавства України, застосовуються:

- а) правила міжнародного договору України;
- б) правила законодавства України;
- в) вибір правил;
- г) колізійна норма.

122. Об'єктами інноваційної діяльності можуть бути:

а) основні фонди і оборотні кошти;
б) цінні папери та цільові грошові вклади;
в) майнові права і інтелектуальні цінності;
г) новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

123. Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності не можуть бути:

- а) фізичні особи;
- б) юридичні особи;
- в) фізичні і юридичні особи;
- г) громадяни України, особи без громадянства та іноземці .

124. Арбітражна угода-це:

а) угода сторін, що укладається як в письмовій так і в усній формі, про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні;

б) угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами виключно, якщо вони мають договірний характер;

в) угода сторін, що укладається як в письмовій так і в усній формі, про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами виключно, якщо вони мають договірний характер;

г) угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні.

125. Шкода завдана іноземним інвесторам має бути відшкодована на основі:

а) поточних ринкових цін та/або обгрунтованої оцінки, підтверджених аудитором чи аудиторською фірмою;

б) суми визначеної рішенням відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування;

в) домовленості між органом, що завдав шкоди і інвестором на підставі цін, що існують в державі-походження інвестицій;

г) за рішенням суду у якому сума визначається на розсуд судді.

126. Товарообмінна (бартерна) операція у галузі зовнішньоекономічної діяльності передбачає:

а) поставку товарів (робіт, послуг) за плату;

б) обмін товарами, роботами, послугами опосередкований рухом коштів у готівковій формі;

в) збалансований за вартістю обмін товарами, роботами, послугами, опосередкований рухом коштів у безготівковій формі;

г) збалансований за вартістю обмін товарами, роботами, послугами не опосередкований рухом коштів.

127. Суд зобов'язаний винести рішення про виконання договору в натурі, коли:

а) одна із сторін вправі вимагати виконання зобов'язання від іншої сторони у відповідності до Конвенції ООН про

договори міжнародної купівлі-продажу товарів ;

б) суд повинен керуватись законом однієї із сторін договору, нерегульованих вищезазначеною Конвенцією;

в) суд керується ЗУ „Про зовнішньоекономічну діяльність”;

г) суд керується умовами контракту.

128. Переказ валютних цінностей за межі України це:

а) переказ грошових коштів на користь іноземного суб'єкта господарської діяльності;

б) переказ грошових коштів на свою користь;

в) переказ грошових коштів на користь суб'єкта господарської діяльності України;

г) переказ грошових (валютних) коштів на користь (на рахунок) іноземного суб'єкта господарської діяльності або у банківсько-кредитну установу, що не є суб'єктом господарської діяльності України.

129. До Міжнародного комерційного арбітражного суду не можуть за угодою сторін передаватись на вирішення:

а) спори з договірних відносин, які виникають при здійсненні зовнішньоторговельних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін спору знаходиться за кордоном;

б) спори з цивільно-правових відносин, які виникають при здійсненні міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін спору знаходиться за кордоном;

в) спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, які виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство сторін спору знаходиться на території України;

г) спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України.

130. При вивезенні підакцизних товарів, виготовлених з давальницької сировини, за межі митної території України:

- а) сплачується акцизний збір;
- б) акцизний збір не сплачується;
- в) сплачується частково;
- г) не сплачується за наявності певних умов?

131. Зовнішньоекономічний договір укладається в письмовій формі, якщо:

- б) однією стороною є фізична або юридична особа України;
- в) однією стороною є юридична особа України;
- г) однією стороною є юридична особа іноземець;
- д) даний договір укладається в письмовій формі у будь-якому разі.

132. Іноземні інвестиції можуть здійснюватись у таких формах:

- а) придбання акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав
- б) приватизації державних підприємств;
- в) придбання майнових прав на винаходи на основі угод про майнові права;
- г) придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів.

133. У разі експорту за бартерним договором високоліквідних товарів строки ввезення на митну територію України імпортованих товарів не повинні перевищувати:

- а) одного календарного дня з дати оформлення вивізної вантажної митної декларації;
- б) одного календарного місяця з дати оформлення вивізної вантажної митної декларації;
- в) 30 робочих днів з дати оформлення ввізної вантажної митної декларації;
- г) 60 календарних днів з дати оформлення вивізної вантажної митної декларації

134. Право на участь у міжнародних неурядових економічних організаціях мають:

- а) мають всі суб'єкти ЗЕД;
- б) тільки юридичні особи;
- в) суб'єкти, зазначені у законі;
- г) юридичні і фізичні особи.

135. До компетенції Верховної Ради України щодо зовнішньоекономічної діяльності не належить:

- а) прийняття, зміна та скасування законів, що стосуються інвестиційної діяльності;
- б) встановлення спеціального режиму експорту товарів, що виготовляються підприємствами з іноземними інвестиціями;
- в) встановлення ставок та умов оподаткування, митного тарифу;
- г) реєстр суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

136. Підтвердженням форс-мажорних обставин, які мали місце на території України, є:

- а) висновок Торгово-промислової палати України;
- б) повідомлення у засобах масової інформації України;
- в) довідка Міністерства надзвичайних ситуацій України;
- г) довідка метеорологічного центру України.

137. Однією з форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво є:

- а) підприємницька діяльність;
- б) маркетингова діяльність;
- в) інноваційна діяльність;
- г) господарська діяльність.

138. Товарообмінна операція у галузі зовнішньоекономічної діяльності це один з видів:

- а) експортних операцій;
- б) імпортних операцій;
- в) експортно-імпортних операцій;
- г) експортно-імпортних операцій, оформлених бартерним договором або договором із змішаною формою оплати, яким часткова оплата експортних (імпортних) поставок передбачена в натуральній формі, між суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України та іноземним суб'єктом господарської діяльності, що передбачає збалансований за вартістю обмін товарами, роботами послугами у будь-якому поєднанні, не опосередкований рухом коштів у готівковій або безготівковій формі.

139. За загальним правилом, контрактні ціни за бартерними договорами визначаються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України відповідно до:

- а) вільних цін;
- б) регульованих цін;
- в) фіксованих цін;
- г) ринкових цін;
- д) індикативних цін?

140. Письмовий договір у відповідності до вимог Конвенції “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” , в якому міститься положення, яке вимагає, щоб будь-яка

зміна договору або його припинення за згодою сторін здійснювалися в письмовій формі:

а) може іншим чином бути змінений або припинений лише з дозволу відповідного державного органу;

б) може іншим чином бути змінений або припинений лише за рішенням суду;

в) не може іншим чином бути змінений або припинений за згодою сторін;

г) може іншим чином бути змінений або припинений за згодою сторін.

141. Основним законодавчим актом, що визначає порядок діяльності міжнародного комерційного арбітражу, є:

а) Закон України “Про арбітраж в Україні”;

б) Закон України “Про міжнародний арбітраж”;

в) Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж”;

г) Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж в Україні”.

142. Давальницька сировина може закуповуватися іноземним замовником на митній території України у суб'єкта підприємницької діяльності України:

а) лише за іноземну валюту;

б) лише за валюту України;

в) за будь-яку валюту;

г) за валюту обумовлену сторонами

143. Акцепт може бути скасовано:

а) коли акцепт оферти набуває чинності відповідно до положень Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів ;

б) якщо повідомлення про скасування одержане оферентом раніше того моменту, чи в той момент, коли акцепт мав би набути чинності;

в) якщо одна сторона знала про наміри другої сторони;

г) у будь-яких випадках.

144. Суб'єкти ЗЕД мають право:

- а) укласти всі види договорів, незалежно від того, чи зазначено про це в законі;
- б) не мають права укласти зовнішньоекономічні договори;
- в) укласти будь-які види зовнішньоекономічних договорів, крім тих, які заборонені законами України;
- г) укласти будь-які види зовнішньоекономічних договорів.

145. Якщо спеціальним законодавством змінюються гарантії захисту іноземних інвестицій то, на вимогу іноземного інвестора застосовуються державні гарантії захисту іноземних інвестицій, зазначені в законі чинному на момент підписання договору:

- а) протягом п'яти років з дня набрання чинності таким законодавством;
- б) протягом десяти років з дня набрання чинності таким законодавством;
- в) протягом п'ятнадцяти років з дня набрання чинності таким законодавством;
- г) протягом двадцяти п'яти років з дня набрання чинності таким законодавством.

146. Який розмір пені нараховується за кожен день прострочення виконання умов бартерного договору суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності:

- а) 0,3% вартості неодержаних товарів;
- б) 0,6% вартості неодержаних товарів;
- в) 1% вартості неодержаних товарів;
- г) 5% вартості неодержаних товарів?

147. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду затверджує:

- а) Кабінет міністрів України;
- б) Верховна рада України;
- в) Торгово-промислова палата України;
- г) Президент України.

148. Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів застосовується лише в тих випадках, коли комерційні підприємства сторін договору міжнародної купівлі-продажу товарів у момент його укладення перебувають у:

- а) договірних державах;
- б) хоча б одна сторона договору перебуває у Договірній державі;
- в) договірних відносинах;
- г) торгових відносинах.

149. Норма, що визначає право якої держави може бути застосоване до правовідносин з іноземним елементом – це:

- а) колізійна норма;
- б) юридичний факт;
- в) вибір права;
- г) автономія волі.

150. Договір купівлі-продажу товарів вважається міжнародним, якщо на момент укладення договору комерційні підприємства покупця та продавця перебувають у:

- а) різних державах;
- б) одній державі;
- в) державах між якими укладено договір про співпрацю;
- г) мирних державах з демократичним політичним курсом.

151. Пропозиція про укладення договору, адресована одній чи кільком конкретним сторонам це:

- а) оферта;
- б) акцепт;
- в) траст;
- г) згода на укладення договору.

152. Перелік високоліквідних товарів встановлюється:

- а) зовнішньоекономічним договором;
- б) правилами Інкотермс;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Міністерством закорданних справ України;

153. Вивезення тих видів готової продукції, щодо яких міжнародними договорами України передбачено добровільне обмеження експорту, здійснюється у порядку, встановленому:

- а) ВРУ;
- б) КМУ;
- в) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції;
- г) Мінфіном України

154. Датою ввезення товарів за бартерним договором на митну територію України вважається:

- а) дата їх митного оформлення;
- б) дата підписання бартерного договору;
- в) дата визначена у договорі;
- г) дата отримання товарів?

155. Арбітраж - це:

а) будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України;

б) будь-який арбітраж (третейський суд), що утворюється лише для розгляду окремої справи і діє не більше 4 місяців;

в) будь-який арбітраж, що здійснюється виключно Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України;

г) будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої

справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою з метою захисту прав та законних інтересів громадян іноземних держав при порушенні їх прав та охоронюваних законом інтересів на території України.

156. У якій валюті проводяться розрахунки між українським виконавцем та постійним представництвом іноземного замовника:

- а) у валюті країни походження іноземного замовника;
- б) у валюті України;
- в) у євро;
- г) у будь-якій обумовленій сторонами валюті?

157. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на:

- а) їх валютні рахунки;
- б) валютні рахунки податкового органу;
- в) валютні рахунки митного органу;
- г) валютні рахунки не резидентів.

158. Спадкування нерухомого майна регулюється правом держави:

- а) на території якої знаходиться це майно;
- б) на території якої знаходиться спадкодавець;
- в) громадянином якої є спадкодавець;
- г) за вибором спадкодавця.

159. Правове регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі ЗЕД здійснюється:

- а) Митним кодексом України;
- б) Законом України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності»;
- в) Положенням «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності»;

г) Законом України «Про режим іноземного інвестування»;

160. За Конвенцією “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” пропозиція про укладення договору є достатньо виразною, якщо в ній зазначено:

- а) назва товару, його кількість та якість;
- б) ціна товару або порядок її визначення;
- в) права і обов’язки сторін за договором, строк його дії та порядок припинення і форс-мажорні обставини;
- г) товар та безпосередньо чи опосередковано встановлюються його кількість і вартість або передбачено порядок їх визначення.

161. При реінвестиціях прибутку, доходу та інших коштів, одержаних у валюті України внаслідок здійснення іноземних інвестицій, перерахування інвестиційних сум провадиться за офіційним курсом валюти України, визначеним Національним банком України

- а) на дату запланованого здійснення реінвестицій;
- б) на день прийняття рішення про реінвестиції;
- в) на дату фактичного здійснення реінвестицій;
- г) на день отримання прибутку з якого здійснюються реінвестиції.

162. Перебіг строку позовної давності, що впливає з дефекту або іншої невідповідності товару умовам договору, починається

- а) з дня фактичної передачі товару покупцеві або його відмови прийняти товар.
- б) з дня, коли обман був або міг бути розкритий.
- в) з дня, коли мало місце порушення договору.
- г) з дня передачі товару перевізникові.

163. Датою ввезення товарів за бартерним договором на митну територію України вважається:

- а) дата оформлення вантажної митної декларації;

- б) дата фактичного перетину митної території України;
- в) дата здійснення митного огляду товарів;
- г) дата укладення зовнішньоекономічного договору;

164. Експорт (експорт товарів) це :

а) продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України.

б) вивезення за межі України (ввезення з-за меж України) капіталу у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності;

в) купівля українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами;

г) момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на зазначений товар, що експортується чи імпортується, від продавця;

165. Ліцензія спеціальна це :

а) належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів;

б) належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів;

в) дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу;

г) відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по

певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах);

166. Ліцензія генеральна це :

а) відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах);

б) належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування;

в) разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

г) дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу

167. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності має забезпечувати:

а) місцезнаходження офіційно зареєстрованого головного органу управління (контори) суб'єкта господарської (зовнішньоекономічної) діяльності;

б) місце проживання на території якої-небудь держави не менше одного року фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку

в) місце проживання на території якої-небудь держави не менше п'яти років фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку

г) створення рівних можливостей для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності та

всі напрями використання доходів і здійснення інвестицій;

168. В Україні забороняється:

а) безпосередньо брати і надавати комерційні кредити за рахунок власних коштів у діючій на території України валюті та в іноземній валюті як у межах, так і за межами України, самостійно приймати рішення у зазначених питаннях;

б) експорт з території України;

в) брати і надавати комерційні кредити за рахунок власних коштів;

г) експорт з території України предметів, які становлять національне, історичне або культурне надбання українського народу, що визначається згідно із законами України;

169. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на:

а) їх валютні рахунки;

б) валютні рахунки податкового органу;

в) валютні рахунки митного органу;

г) валютні рахунки не резидентів.

170. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на валютні рахунки протягом:

а) 180 днів;

б) 90 днів;

в) 60 днів;

г) доби.

171. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади з питань:

а) економічної політики;

б) митної політики;

в) фінансової політики;

г) податкової політики.

172. Строк та умови завершення імпоротної операції без

увезення товару на територію України визначаються КМУ за погодженням з:

- а) Національним банком України;
- б) ВРУ;
- в) Президентом України;
- г) не потребує погодження.

173. Порушення резидентами строків зарахування іноземної валюти тягне за собою стягнення пені у розмірі:

- а) 0,3 відсотка;
- б) 0,5 відсотків;
- в) 1 відсоток;
- г) 0,1 відсоток.

174. Підтвердженням форс-мажорних обставин є:

- а) довідка Торгово-промислової палати України;
- б) повідомлення у засобах масової інформації України;
- в) довідка Міністерства надзвичайних ситуацій України;
- г) довідка метеорологічного центру України

175. Суб'єктами приватноправових відносин є:

- а) фізичні і юридичні особи;
- б) юридичні особи;
- в) фізичні особи;
- г) іноземці.

176. Норма, що визначає право якої держави може бути застосоване до правовідносин з іноземним елементом – це:

- а) колізійна норма;
- б) юридичний факт;
- в) вибір права;
- г) автономія волі.

177. Документи, що видані уповноваженими органами іноземних держав у встановленій формі, визнаються дійсними в Україні в разі:

- а) їх легалізації;
- б) їх ратифікації;
- в) у будь-якому разі;
- г) якщо вони не суперечать нормам права України.

178. Право власності та інші речові права на нерухоме та рухоме майно визначаються правом держави:

- а) у якій це майно знаходиться;
- б) громадянином якої є власник майна;
- в) за вибором власника майна;
- г) за згодою сторін.

179. Компетентний суд держави-учасниці співдружності незалежних держав має право розглядати спори пов'язані з господарською діяльністю якщо:

- а) позивач мав постійне місце проживання або місце знаходження на день висування позову на території даної держави;
- б) має постійне місце проживання або місце знаходження позивач за позовом про захист ділової репутації;
- в) на території даної держави здійснює господарську діяльність позивач;
- г) якщо на території даної держави знаходиться і позивач і відповідач.

180. У виконанні рішення може бути відмовлено на прохання сторони проти якої воно направлено тільки якщо ця сторона надасть компетентному суду за місцем де виклопочуться виконання рішення докази того що

- а) рішення підписано не тим суддею який розглядав справу;
- б) закінчився трирічний термін давності подання рішення щодо примусового виконання;
- в) рішення було винесено з порушенням норм матеріального чи процесуального права;
- г) закінчився дворічний термін давності подання рішення щодо примусового виконання.

181. Іноземні інвестиції — це:

а) цінності, що вкладаються вітчизняними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

б) цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

в) цінності, що вкладаються іноземними та вітчизняними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

г) цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України та іноземного законодавства, а також міжнародних договорів з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

182. Іноземні інвестиції не можуть здійснюватися у вигляді:

а) іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком України;

б) рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав;

в) акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті;

г) прав інтелектуальної власності, вартість яких у іноземній валюті підтверджена згідно з законами України та міжнародними торговельними звичаями.

183. Іноземні інвестиції не можуть здійснюватися у таких формах:

а) часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;

б) створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб;

в) придбання самостійно чи за участю українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України;

г) придбання нерухомого чи рухомого майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, шляхом прямого одержання майна, крім одержання у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів.

184. Іноземні інвестиції, включаючи внески до статутного фонду підприємств, оцінюються в:

а) іноземній конвертованій валюті;

б) валюті України;

в) іноземній конвертованій валюті та у валюті України;

г) валюті Європейського союзу;

185. Для державної реєстрації іноземних інвестицій іноземний інвестор або уповноважена ним в установленому порядку особа не подає органу державної реєстрації такі документи:

а) інформаційне повідомлення про внесення іноземної інвестиції у трьох примірниках;

б) документи, що підтверджують вартість іноземної інвестиції;

в) документи, що засвідчує особу інвестора;

г) документ, що свідчить про внесення заявником плати за реєстрацію.

186. Відмова в державній реєстрації іноземних інвестицій можлива лише у разі:

а) відсутності представництва іноземного інвестора на території України;

- б) недоцільності іноземної інвестицій;
- в) загальної вартості іноземної інвестицій до 100тис.грн.;
- г) порушення встановленого порядку реєстрації;

187. Перевагами залучення прямих іноземних інвестицій порівняно з використанням зовнішніх кредитних ресурсів не є:

- а) що вони збільшують заборгованості країни, яка приймає інвестиції, але стимулюють доходи від експорту, створюють умови для її зменшення;
- б) що вони пов'язані з кінцевим результатом, з ефективністю капіталовкладень і виплата дивідендів від іноземних інвестицій залежить від одержання чи неодержання прибутку;
- в) що порядок репатріації іноземного капіталу та доходів регулюється країною, що приймає інвестиції;
- г) що більшість іноземних інвесторів реінвестують частину своїх прибутків;

188. Чинниками, що сприяють вкладення інвестицій в економіку України не є:

- а) закріплення на перспективному і місткому ринку збуту товарів і послуг України;
- б) відсутність твердої конвертованої валюти;
- в) придбання на території України об'єктів нерухомості;
- г) доступ до порівняно дешевих в Україні джерел сировини і ресурсів, що підвищує конкурентоспроможність продукції за рахунок економії витрат виробництва і близькості до джерел сировини;

189. Перерахування інвестиційних сум в іноземній валюті у валюту України здійснюється за офіційним курсом валюти України, визначеним:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції;
- г) Національним банком України.

190. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж:

а) спрямована на підвищення ефективності правового регулювання комерційного арбітражу;

б) передбачає дійсність угод про передання до арбітражу будь-яких розбіжностей, які можуть виникнути або виникли у зв'язку з будь-якою комерційною угодою, за умови що ця угода зафіксована у письмовій формі;

в) спрямована на вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними юридичними особами;

г) спрямована на вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами

191. Не вважаються Іноземними інвесторами :

а) міжнародні неурядові організації;

б) фізичні особи — іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності;

в) іноземні держави;

г) юридичні особи, створені відповідно до законодавства України;

192. Для іноземних інвесторів на території України встановлюється:

а) національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності;

б) спеціальний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності;

в) режим найбільшого сприяння інвестиційної та іншої господарської діяльності;

г) валютний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності;

193. Компенсація, що виплачується іноземному інвестору за упущену вигоду і моральну шкоду, завданих внаслідок бездіяльності державних органів України виплачується у:

а) валюті США;

б) валюті Європейського союзу;

- в) валюті України;
- г) валюті, в якій були здійснені інвестиції;

194. Охорона та здійснення прав інтелектуальної власності підприємств з іноземними інвестиціями, створених на території України, забезпечуються відповідно до:

- а) законодавства країни інвестора;
- б) законодавства України;
- в) законодавства країни інвестора чи України за вибором інвестора;
- г) міжнародного договору України з країною інвестора;

195. Підприємства з іноземними інвестиціями сплачують податки відповідно до:

- а) законодавства країни інвестора;
- б) законодавства України;
- в) законодавства країни інвестора чи України за вибором інвестора;
- г) міжнародного договору України з країною інвестора;

196. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ містить:

- а) спеціальні правила арбітражної процедури ;
- б) виключні правила арбітражної процедури;
- в) перехідні положення арбітражної процедури;
- г) універсальні правила арбітражної процедури, які характеризують її як відносно завершене процесуальне провадження.

197. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ, розроблено для:

- а) спеціального арбітражу;
- б) інституціонального арбітражу;
- в) особливого арбітражу;
- г) арбітражу, що регулює правила, які суперечать нормам застосованого права.

198. Положення Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж застосовуються тільки в разі:

- а) розташування місця арбітражу поза межами держави, що є стороною спору;
- б) розташування місця арбітражу в державі відповідача у спорі;
- в) розташування місця арбітражу в цій державі;
- г) розташування місця арбітражу на території однієї з держав при обов'язковому погодженні іншої сторони.

199. Європейською конвенцією про зовнішньоторговельний арбітраж не регулюються:

- а) питання щодо сприяння розвитку європейської торгівлі шляхом усунення, по можливості, деяких труднощів у функціонуванні зовнішньоторгового арбітражу;
- б) питання щодо поданої заяви;
- в) питання визнання та приведення у виконання іноземних арбітражних рішень;
- г) питання щодо розгляду спорів.

200. Ліцензія антидемпінгова це :

- а) належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів;
- б) належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів;
- в) дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.
- г) належним чином оформлене право на експорт (імпорт)

протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування;

Рекомендовані нормативно-правові акти

1. Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж, Женева, 21.04.61
2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж
3. Конвенція про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, Нью-Йорк, 1958 р.
4. Конвенція про позовну давність в міжнародній купівлі-продажу товарів, Нью-Йорк, 14.06.74
5. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, Відень, 11.04.80.
6. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних з здійсненням господарської діяльності, Київ, 20.03.92
7. Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів (в редакції 1993р.).
8. Уніфіковані правила по інкассо (в редакції 1978р.).
9. Уніфіковані правила по договірних гарантіях (в редакції 1978р.).
10. Міжнародні торгові терміни ІНКОТЕРМС 1990
11. Правила “Інкотермс- 2000”, “Бізнес”, N 31 (394), N 37 (400), N 38 (402), N 39(402), N 40(403), 2000 г.
12. Конституція України, К., 1996
13. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р.
14. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004р., Київ Видавничий дім, 2005.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003р.
16. Митний кодекс України від 11.07.2002р.
17. Закон України «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1990, N 34, ст.499)
18. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377) із змінами

19. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91. (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 47, ст.646) із змінами

20. Закон України “Про захист іноземних інвестицій на Україні” від 10.09.1991р. № 1540а (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 46, ст.616)

21. Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних(вільних) економічних зон” від 13.10.92 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, N 50, ст.676)

22. Закону України „Про Єдиний митний тариф” від 05.02.1992р. № 2097-ХІІ

23. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.94 № 4002-ХІІ

24. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994р. № 185/94 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, N 40, ст.364) із змінами

25. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 19, ст. 80), із змінами

26. Закон України "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" від 23.12.98, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 5-6, ст.44) із змінами

27. Закону України „Про угоди про розподіл продукції” від 14.09.1999р. № 1039

28. Закон України "Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" від 04.10.2001 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 6, ст.40)

29. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) від 15.03.01 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 21, ст.103)

30. Закон України «Про Митний тариф України» від 05.04.2001 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 24, ст.125) із змінами

31. Закон України «Про міжнародні договори України», 29.06.04. (Відомості Верховної Ради (ВВР) 2004 N 50, ст.540).

32. Закон України „Про міжнародне приватне право” від 23.06.05 № 2709-IV.

33. Закон України „Про міжнародне приватне право” від 23.06.2005(Відомості Верховної Ради(ВВР), 2005, № 32, ст.422).

34. Пост. ВРУ „Про ратифікацію Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності” від 19.12.1992 № 2889- XII

35. Указ Президента України "Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів" від 04.10.94 № 567/94 із змінами,

36. Указ Президента України "Про заходи щодо вдосконалення кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності" від 10.02.96 № 124/96.

37. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України» від 15.03.2001

38. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок віднесення операцій резидентів при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності до договорів виробничої кооперації, консигнації, комплексного будівництва, оперативного та фінансового лізингу, поставки складних технічних виробів і товарів спеціального призначення" від 28.12.94 № 882 із змінами

39. Постанова Кабінету Міністрів України "Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які

передбачають розрахунки в іноземній валюті" від 21.06.95 № 444.

40. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку здійснення іноземними суб'єктами господарювання операцій з продукцією українського походження на території України без вивезення її з митної території України" від 30.07.96 № 853 із змінами

41. Постанова Кабінету Міністрів України "Про встановлення показників питомої ваги давальницької сировини у загальній вартості продукції за окремими видами операцій у зовнішньоекономічних відносинах" від 02.04.98 № 418.

42. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок державного контролю за проведенням переговорів, пов'язаних з укладенням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання" від 04.02.98 № 125 із змінами

43. Постанова Кабінету Міністрів України "Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" від 29.04.99 № 756.

44. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок видачі разового індивідуального дозволу на перевищення встановлених строків ввезення товарів (виконання робіт, надання послуг), які імпортуються за бартерними договорами" від 13.08.99 № 1489.

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 155 "Про затвердження Порядку реєстрації зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом"

46. Постанова КМУ від 29.12.2007р. №1411 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та обсягів квот у 2008 році».

47. Розпорядження КМ України від 22 лютого 2001 р. N 55-р «Про заходи щодо поліпшення інвестиційної привабливості України»

48. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення про порядок видачі, обліку, погашення та відстрочення оплати векселя (письмового зобов'язання), що видається суб'єктом підприємницької діяльності при здійсненні операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" від 13.02.96 № 26.

49. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.03.2003 р. № 52 «Про порядок видачі дозволів на імпорт в Україну» із змінами.

50. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 01.04.2004 р. № 122 «Про затвердження Порядку розгляду заявок на видачу дозвільних документів у сфері нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності».

51. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України „Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)” від 06.09.01 № 201.

52. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при торгово-промисловій палаті України від 17.04.2007р. № 18(1)

53. Інструкція про проведення виконавчих дій, затв. Наказом Міністерства юстиції України 15.12.1999

54. Лист Мінюсту України N 18-41-661 від 14.06.2001 «Щодо надання роз'яснення з питань визнання укладеним зовнішньоекономічного контракту та визнання його недійсним»

55. Лист Мінекономіки України N 38-35/166 від 20.03.2001

56. Лист Мінекономіки України N 83-19/276 від 19.03.2001

57. Лист Державної митної служби України від 03.02.2000 № 16/3-333-еп "Щодо питання застосування спеціальних санкцій за порушення термінів повернення імпортової частини бартерної угоди".

58. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, Київ, 20.03.1992

59. Пост. Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999 № 12 Про практику розгляду судами клопотань про визнання і виконання рішень іноземних судів і арбітражів і про відміну рішень, постановлених в порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України

60. Роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України (ВАСУ) № 01-6/1459 від 03.12.92 "Про деякі питання підвідомчості спорів за участю іноземних суб'єктів господарської діяльності"

61. Інформаційний лист ВАСУ № 01-8/55 від 08.05.92 "Про деякі питання застосування Указу Президента України "Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності".

62. Лист (ВАСУ) № 01-8/391 від 14.10.98 "Про практику вирішення окремих категорій справ".

З М І С Т

Вступ		
Розділ 1	Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності	
1.1.	Особливості та джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	
1.2.	Поняття, суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності	
1.3.	Захист прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.	
1.4.	Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності	
Розділ 2	Правове регулювання інвестиційної діяльності.	
2.1.	Поняття та види іноземних інвестицій.	
2.2.	Форми здійснення іноземних інвестицій	
2.3.	Правовий режим інвестиційної діяльності.	
2.4.	Гарантії захисту іноземних інвестицій.	
2.4.	Компенсація і відшкодування збитків іноземним інвесторам.	
2.5.	Державна реєстрація іноземних інвестицій.	
Розділ 3	Повноваження органів влади і управління щодо зовнішньоекономічної діяльності.	
3.1.	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.	
3.2.	Повноваження органів влади і управління щодо зовнішньоекономічної діяльності	
Розділ 4.	Тарифне і нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	
4.1.	Тарифні методи регулювання експорту і	

	імпорту товарів.	
4.2.	Нетарифне регулювання експорту та імпорту.	
Розділ 5	Зовнішньоекономічний договір - основний інструмент регулювання зовнішньоекономічних відносин. Основні види зовнішньоекономічних договорів (контрактів).	
5.1.	Поняття зовнішньоекономічного договору (контракту).	
5.2.	Порядок укладання зовнішньоекономічного договору (контракту).	
5.3.	Форма та зміст зовнішньоекономічного договору (контракту).	
5.4.	Визначення застосовного права в зовнішньоекономічних контрактах (арбітражне застереження).	
5.5.	Облік зовнішньоекономічних контрактів.	
5.6.	Правова характеристика зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу.	
5.7.	Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів(Нью-Йорк, 1974 рік), її статус.	
5.8.	Правове регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності.	
5.9.	Режим здійснення операцій з давальницькою сировиною.	
Розділ 6	Розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами	
6.1.	Про порядок здійснення розрахунків в	

	іноземній валюті.	
6.2.	Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів(контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів(контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті.	
6.3.	Відповідальність за порушення термінів про надходження іноземної валюти.	
Розділ 7	Міжнародні правила інтерпретації «ІНКОТЕРМС».	
7.1.	Мета та сфера застосування ІНКОТЕРМС.	
7.2.	Структура ІНКОТЕРМС.	
7.3.	Рекомендації щодо застосування ІНКОТЕРМС.	
Розділ 8	Закони ЮНСІТРАЛ	
8.1.	Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ	
8.2.	Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж.	
Розділ 9	Правова регламентація порядку розгляду спорів за зовнішньоекономічними контрактами.	
9.1.	Європейська Конвенція про зовнішньоторговий арбітраж.	
9.2.	Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».	
9.3.	Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України	
9.4.	Регламент МКАС. Положення про арбітражні збори та затрати. Рекомендаційний список арбітрів МКАС	

	при ТПП	
Розділ 10	Розгляд спорів Міжнародним комерційним арбітражем при ТПП України	
10.1.	Склад арбітражного суду, який розглядає справу.	
10.2	Арбітражне провадження.	
10.3	Позовна заява, її зміст.	
10.4.	Арбітражне рішення.	
10.5	Оспорювання арбітражного рішення	
Розділ 11	Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів.	
11.1.	Правове регулювання визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів	
11.2.	Процедура визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів.	
11.3.	Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних судів за межами України.	
	Тести з дисципліни	